

N° 12 DETSEMBER 2012 hind 2.20 €

muusika

DIIVA RENÉE FLEMING

**INTERVJUU TATJANA
GRINDENKOVA**

KLAVERIFESTIVAL

ERSO HOOAEG

"FAUST" ESTONIAS

**Priit
Volmer**

Tallinna Muusikakeskkooli kontserdid DETSEMBRIS

30. november – 2. detsember
Tallinna Muusikakeskkooli auala
Klaverikonkurs "Eesti kõla"

1. detsember kell 17.00
EMTA orelisaal
**Esinevad Kristiina Are (TMKK)
ja Ene Naela (VHK MK)
klavessiiniõpilased**

7. detsember kell 16.00
Eesti Teatri- ja Muusikamuuseum
**Esinevad Kaido Välja
viiliõpilased**

8. detsember kell 12.00
Keskraamatukogu suur saal
**Esinevad Nata-Ly Sakkose
kammeransambliõpilased**

8. detsember kell 16.00
Eesti Teatri- ja Muusikamuuseum
**Esinevad Marju Rootsi
klaveriõpilased**

9. detsember kell 14.00
EMTA orelisaal
**Esinevad Piret Habaku
klaveriõpilased**

9. detsember kell 16.00
Hopneri maja
**Mudilaskoori ja poistekoori
advendikontsert**

14. detsember kell 15.00
Nõmme Rahu kirik
Mudilaskoori jõulukontsert

15. detsember kell 12.00
Niguliste muuseum-kontserdisaal
**Lastekoori, noortekoori,
kammerkoori ja ansambli
"Donzelle" jõulukontsert**

15. detsember kell 15.00
Kiek in de Kök
**Esinevad Niina Murdvee
viiliõpilased**

15. detsember kell 16.00
Eesti Teatri- ja Muusikamuuseum,
**Esinevad Raeli Florea
viiliõpilased**

15. detsember kell 17.00
EMTA orelisaal
**Esinevad Ira Flossi ja Eike Sild-
Neeme klaveriõpilased**

16. detsember kell 12.00
EMTA orelisaal
**Esinevad Jekaterina Rostovtseva
klaveriõpilased**

16. detsember kell 15.00
EMTA orelisaal
**Esinevad Kersti Sumera
klaveriõpilased**

16. detsember kell 18.00
EMTA orelisaal
**Esinevad Heili Vaus-Tamme
kammeransambliõpilased**

17. detsember kell 9.50
Tallinna Reaalkool
**Esinevad solistid ja TMKK
sümfooniaorkester
Dirigent Mikk Murdvee**

18. detsember kell 19.00
Estonia kontserdisaal
**Esineb TMKK sümfooniaorkester,
dirigent Mikk Murdvee
Solistid: Johannes Välja (tšello),
Pipilota Neostus (flööt), Maarja
Helen Oserov (viul)**
Kavas: Brahms, Saint-Saëns,
Martinů, Schubert

20. detsember kell 18.00
Tallinna Jaani kirik
Puhkpilliorkestri jõulukontsert

20. detsember kell 15.00
Kiek in de Kök
**Esinevad Sigrid Kuulmanni
viiliõpilased**

22. detsember kell 13.00
Keskraamatukogu suur saal
**Esinevad Ene Metsjärve
klaveriõpilased**

12/2012

Käes on aasta lõpukuu detsember, aeg, mil paneme hämaruses põlema tuled, kaunistame kodu jõuludeks ja aastavahetuseks. Tahes või tahtmata on see ka aeg, mil seisatume hetkeks, et järele mõelda, mis siis sel aastal toimus, kus me oleme, kes me oleme ja kuhu oleme jõudnud.

On ilus ja tähendusrikas, et see hämar, kesken-
dumisele kutsuv aeg on olemas. See on sama ilus
ja tähendusrikas kui muusika, mida lahkuva 2012.
aasta jooksul on kuulnud. Olgu aeg raske või kerge,
muusika on alati olemas selleks, et inimesi rõõmustada,
vaimustada ja mõtlema panna.

Ia Rimmel

Peatoimetaja **Ia Rimmel** ia@ema.edu.ee
Toimetaja **Virge Joamets** virgejoamets@gmail.com
Toimetaja **Joosep Sang** joosep@ema.edu.ee
Turundusjuht **Herje Tamm** herje@ema.edu.ee
Kujundaja **Ande Kaalep** ande.kaalep@gmail.com
Keeletoimetaja **Kulla Sisask**

Rahastaja EV Kultuuriministeerium
Ajakirja ilmumist toetab Eesti Kultuurkapital
Väljaandja SA Kultuurileht
Voorimehe 9, 10146 Tallinn

Toimetuse kolleegjum: Eesti Muusikanõukogu juhatus
Toimetus: Voorimehe 9, Tallinn 10146
Toimetuse telefon **6 833 107**
Kodulehekülj: **www.ajakirimuusika.ee**
Trükitud **Pajo trükikojas**
Pärnu mnt. 58, Sindi linn, 86703 Pärnumaa
ISSN 1406-9466
© Eesti Muusikanõukogu

Tellimine: AS Express Post
Peterburi tee 34-5, Tallinn 11415
Tel 617 7717, www.tellimine.ee
Tellimisindeks 00679
Otsekorraldus **1,47** eurot number
Aastatellimus **21,50** eurot
**Muusikaõpetajatele ja -õpilastele aastatellimuse
soodushind 17 eurot.**
Soodushind kehtib ka pensionil olevatele
muusikaõpetajatele.
Tellimine: ia@ema.edu.ee,
herje@ema.edu.ee,
6 416 016, 55 56 18 94

Priit Volmer
FOTO MAIT JÜRIADO

KAVA

KES?

2 Virge Joamets. Laulja, kes ei karda vananemist.
Intervjuu Priit Volmeriga

UUDISEID MAAILMAST

10 Nele-Eva Steinfeld, Ivo Heinloo. Muusika-
uudiseid maailmast

MUUSIKA

13 Berk Vaher. Muusikast. Vaimustusest

TÄHT

14 Anne Prommik. *Sir Georg Solti double crème.*
Sopranihääle kullaproov Renée Fleming

VESTLUS

17 Tamara Unanova. Maksimalist ja ekstreem
Tatjana Grindenko

PILK

20 Riina Roolaid. Kool, kus pole eitavaid vastu-
seid. Nõmme muusikakool 60

SÕLM

22 Joosep Sang. Rütlimuusikahariduse mure-
dest ja rõõmudest

KIRI

24 Risto Laur Islandilt

MULJE

25 Maris Pajuste. Kuldne klassika – ERSO alustas
86. hooaega
27 Kai Taal. Klaverifestival on lõppenud, elagu
klaverifestival!
30 Hele-Mai Poobus. Inimene eksib surmani
(J. W. Goethe). Gounod "Faust" Rahvusoperis
Estonia

UUDISEID EESTIST

32 Muusikauudiseid Eestist

PLAAT

37 Heliplaatide tutvustus

PILL

39 Tarmo Pajusaar. Aa-bee-ess ja bass

muusika

kes?

Don Quijote etteasteks
valmistumas.
FOTO MAIT JÜRIADO

Laulja, kes ei karda vananemist

Intervjuu Priit Volmeriga

VIRGE JOAMETS

Kui me Priiduga ühel septembrikuisel päikesepaistelisel pärastlõunal Estonia teatris kokku saime, olid parajasti käimas Gounod' "Fausti" viimased esietenduse eelsed proovid. Loomulikult läks meie jutt lahti just sellest. Nüüdseks ammugi lavale jõudnud ooper on saanud rohkesti kiita, Priidu osatäitmine Mefistona sealhulgas. Tookord rääkis ta muu jutu sees oma pingutustest prantsuse keelega, tema jaoks esimese ooperiga selles keeles laval: kuidas õppimine kulgenud algul lausa silpide kaupa ning et parasjagu nägi ta vaeva teiste osaliste repliikidega, et vallata täielikult kogu ooperit, "olla kohal" igal hetkel. Põhjalikkus ongi minu meelest Priidu tegemisi läbiv punane joon. Süveneda, otsida ja mitte piirduda lihtsate või kergelt kätte tulnud lahendustega. Keskmisest parem lavaline välimus ja/või varakult kätte tulnud rollid on nii mõndagi annet eksitanud ja end maha müüma ahvatlenud. Priit on oma veksleid hoidnud, järjekindlalt õppinud ja paremuse poole püüelnud. Seda teed kannatlikult käimata poleks tulnud ka see keeruline, inimese ja tema olemuse üle palju mõtteainet pakkuv saatanliku ahvatleja roll.

Kui palju sa lavastaja abi vajad?

Oleneb tükist ja lavastajast. Mõnikord on jäänud uhke tunne, et vaat selle rolli olen küll ise teinud! Aga tegelikult ma ju ei tea. Lavastaja töö on anda impulsse, lauljat-näitlejat suunata teele, millest lugu räägib, ja vormi, nagu lavastaja jutustada tahab. Võibolla hea lavastaja tunnus ongi see, et ta jääb sinu rolliloomes ise varju?

Bertman on geniaalne lavastaja, tal on nii originaalsed ideed ja koostöö temaga on väga huvitav. Ta ei räägi kunagi lugu nii, nagu traditsioonid ette näevad, vaid teeb seda alati omamoodi. Ta ei ürita olla originaalne originaalsuse pärast, vaid leiab alati huvitava detaili või detailid, mille ümber lugu ehitada. Ja kõik on põhjendatud, vähemalt nendes lavastustes, kus mina olen osalenud ["Wallenberg", "Armastus kolme apelsini vastu", "Faust" – V. J.]. Ta on lavastaja, kes töötab mõttega – mõtle sellele, teisele, siin võiks olla hoopis selle tagamõttega öeldud jne. Ta tunnetab ka väga hästi muusikat ja suudab isegi tekstita vokaalsele käigule mõtte anda, nii et see ei ole lihtsalt rida noote. Meie "Faustis" ei ole Mefisto kurjam, saatan tavapärase mõttes. Ta pakub küll inimestele kiusatusi, aga inimene ise teeb valesid valikuid. Ja ega Mefisto sellepärast õnnelik ole! Ta ei taha kellelegi halba, pigem valutab südant inimeste pärast. Tal on kogu aeg dialoog jumalaga. Kui jumal lõi inimese enda näo järgi, siis miks nad on sellised ja teevad nii!? Mul tekkis paralleel Tammsaarega, et Mefisto on nagu Jürka, kes tuleb maa peale, et öndsaks saada, näeb siinset eluolu ja seda, mida inimesed teevad endale ja üksteisele. Meie lavastuses on väga huvitavaid alltekste, loodame, et publik tabab seda.

Mefisto on üks ooperi peategelastest ja nii suurt osa, kus on nii palju laulda, ei ole mul varem olnud, see on paras proovikivi. Mefistot teevad tavaliselt vanad meistrid, kes on juba tulest ja veest läbi käinud. Mina olen veel noor laulja, ehkki solistina on algamas kümnes aasta.

Suurte rollidega on nii, et neid võiks mõne aja pärast uuesti teha, kümneaastane vahe võiks vahel olla. Nagu vana hea raamat, mida korduvalt loed. "Tõde ja õigus" kästakse gümnaasiumis lugeda, mis on minu meelest liiga vara, sest sellises vanuses inimene mõtleb: paks raamat, issand jumal, ei jõua, nii palju muid asju vaja teha... Loetakse võibolla üle lehe, ja sellest raamatust ei saa 18-aastaselt aru nii nagu 30-, 40-, 50-aastaselt. See on universaalne tekst. Tammsaare on geniaalne. Peab ka ise juba üht-teist näinud olema, et seda mõista.

Mitu tiiru oled peale teinud?

Esimesi osi lugesin esimest korda gümnaasiumi ajal ja teist korda siis, kui hakkasin Ago-Endrik Kerge ja Tõnu Raadiku muusikalise "Vargamäe tõde ja õigus" [2003] Vargamäe Andrest mängima. Nüüd mõtlen, et peaks kolmandat korda ette võtma. Aga ma olen teatris näinud palju erinevaid lavastusi. Kaksikümmend aastat tagasi oli Endlas IV osa põhjal "Täieline Eesti vabariik". Linnateatri lavastused on nähtud. Käisin ka Vargamäel ja vaatasin kõiki osi, kui 2008. aastal oli "Tõe ja õiguse" lavastustega maraton. Võimas!

Sõnateater meeldib mulle väga. Kerge ja Raadiku tükk oli tegelikult draamateos muusikaga, mitte muusikal. Don Quijote /

Suurte rollidega on nii, et neid võiks mõne aja pärast uuesti teha, kümneaastane vahe võiks vahel olla. Nagu vana hea raamat, mida korduvalt loed.

Cervantes muusikalis "Mees La Manchast" on sisuliselt draamaroll, Pickering "Minu veetlevas leedis" samuti.

On sul draamaosi veel olnud?

Üsna palju, ja mulle väga meeldib neid teha. Ma olen elukutselt laulja, näitlejahaaridust mul ei ole, aga tahe teha vahelduseks draamat on suur. Ma naudin seda väga, ja see annab võimaluse end vahepeal arendada ka teises suunas.

Olen üles kasvanud Pärnu teatris, mu isa töötas seal. Väiksesena, nii palju kui ma ennast mäletan, käisin vanematega kogu aeg tööl kaasas, olin kas emaga haiglas või isaga teatris, lasteaias ma ei käinud. Endla teater on ka paraja suurusega, kaotsi seal ei lähe. Mul olid seal oma nurgatagused, oma muinasjutumaailm. Tihtipeale istusin kunstnike juures, kui nad dekoratsioone tegid. Mul oli kodus lavastuste makette, mängisin nendega tükke läbi. Mõningaid lavastusi olin näinud kümneid kordi. Näiteks "Kaval-Antsu ja Vana-paganat" [1984] oma kaksikümneid korda, sedagi mängisin kodus, kõik rollid olid peas.

Treffneri gümnaasiumi 11. klassis liitusin näitetrupiga, tegime Tammsaare näidendit "Kuningal on külm". Elleri muusikakoolis oli suurepärase kirjandusõpetaja Mari Karm, kes juhendas ka näiteringi. Sellega sai terve rida lavastusi tehtud, Shakespeare'ist Brechtini, improvisatsiooni- ja luulekavu. Meil läks päris hästi, käisime ka igal pool ülevaatusel. Meid võetigi lõpuks kui külalisesinejaid, sest teised kooliteatri festivalil osalejad olid gümnaasistid, meie olime neist vanemad ja auhindu ei hakatud meile enam andma.

Neli aastat tagasi liitusin Variuse teatriga. Teeme kultuuriloolisi lavastusi, meil on näiteks neljast lavastusest koosnev tsükkel, mis räägib Estonia teatri ajaloo: "Paul Pinnat otsimas", "Helisev viis", "His Master's Voice" ja "Lõbusad estoonlased". Truppi kuulub nii vabakutselisi kui teatripalgalisi näitlejaid ja harrastajaid. On ka estoonlasi, sest paljud lavastused on koos lauluga. Sellega seoses olen viimasel ajal lugenud päris palju Estonia teatri ajaloo seotud artikleid ja mälestusi. Väga põnev on neid mängida.

On su teatrigeen kelleltki päritud?

Jah, ju ta on. Minu isa [Peeter Volmer] töötas Vanemuises kooriartistina [1962–1977], aga talle anti palju ka igasugu "sutsakaid", väikeid rolle, nagu Markii "Traviatas", isegi Danilo ja Bogdanowitsch "Lõbusas lehes". Aasta pärast minu sündi kolisime Pärnusse. Isa oli algul Endlas lavameister, aga sealgi kasutati teda väikestes osades. Isaema Terese Mugasto töötas algul Endlas, hiljem Vanemuises, kus nad koos abikaasa Viktor Taimrega olid tunnustatud solistid. Ma ei ole teda kunagi laval näinud, ta suri ammu enne minu sündi. Ise ma muusikateatrisse sattuda ei kaatsenud. See oli ettemääratud saatuse, et nii juhtus.

Olin Pärnu-Jaagupi lastemuusikakoolis õppinud klarnetit. Kaheteistaastaselt kolisin emaga tagasi Tartumaale ja hakkasin käima Treffneri gümnaasiumis. See kool valiti ilmselt selle järgi, et samas majas asus ka Tartu II lastemuusikakool. Jätkasin seal klarneti õppimist, muusikakooli lõpetamise järel käisin sama õpetaja juures eraviisiliselt saksofonitunnis.

Treffneris olin reaalinete klassis. Küll ma nägin nendega vaeva! Treffneris valmistatakse ette ülikooli astujaid, ka meie lennust läks terve hulk majandust õppima. 1996. aastal oli see väga kuum ala, mõtlesin, et lähen ka, sest kõik ju lähevad! Valisin rahvamajanduse, teadmata, mis see üldse on. Ma ei ole üldse majandusinimene, ei kujuta ette, mida ma oleksin seal teinud. Aga siis tuli saatuse vingerpuss vahele. Üks ülikooli eksam oli juba tehtud, ent ema käskis Elleri koolist läbi minna. Ju ta siis sai oma emainstinktiga aru, et majandus pole minu ala. Võtsin klassivenna kaasa, läksime

Laps, kes kasvas üles Pärnu Endlas.

õhtul enne kella viit kohale, aga ainus inimene, keda kohtasime, oli noodikoguhoidja. Selgus, et saksofoni erialale olid eksamid juba ära olnud, aga järgmisel hommikul pidi olema vastuvõtt lauluosakonda. Ooperist ma sellel ajal suurt ei pidanud ja ega ma eriti ei teadnudki, mis see klassikaline laulmine on. Kui ma siis ukse taga istusin ja kuulsin, kuidas sees lauldi "O sole miot", sain aru, et see on ju see ooper! Siis mõtlesin küll, et kuhu ma nüüd sattusin! Aga laulsin oma laulud ära, "Seakarjuse laulu" ja prostrituudi laulu "Viimsest reliikviast" ("Üks mees nägi unes taevalikku õiglust"), sain sisse ja rohkem ma majanduse eksamitele ei läinud. Kui me poleks noodikoguhoidjat näinud, ei oleks me teadnud järgmisel päeval kohale tulla. Asjad läksid nii, nagu nad pidid minema, pean seda ettemääratud juhuseks. Nüüd tunnen, et olen õiges kohas.

Sinu õpetajad Tallinnas on kõik mitte-eestlased: Virgilijus Noreika, Matti Pelo, Jaakko Ryhänen.

Elleris olin Henn Pai juures. Tema tundis hästi Mati Palmi ja soovitas Mati juurde minna. Vanu Vanemuise lauljaid teadsin ma küll, aga Tallinna omi eriti mitte. Olin ikka täiega "maalt ja hobusega". Panningi avaldusele Mati nime, aga tal oli suur koormus. Just sel ajal tuli Virgilijus Noreika kateedrijuhatajaks, tema noppis mu endale. Olin üllatunud, et sattusin tenori juurde, kuna mina olen ju madalam hääl. Aga ma teadsin, et ta oli mu isaga Vanemuises "Rigolettos" koos laulnud, Noreika Hertsogit, isa Cepranot. Poolteist aastat töötasime. See oli väga huvitav aeg, ta oli uhke häälega, väga värvikas kuju, maestro! Tal oli oma meetoodika, üks A4 leht harjutustega. Kontsertmeister Piia Paemurru ütles, et varsti pärast tema juurde minekut laulsid poisid "teraga", fokuseeritult, et laulmises oli uus kvaliteet. Aga ta ei jõudnud varsti enam sõita ja andis meid raske südamega vabaks.

Tartu II lastemuusikakooli klarnetipoiss ülikooli aulas u 1991. aastal.
FOTOD ERAKOGUST JA ESTONIA TEATRI ARHIIVIST

Elleri kooli näitering mängib Shakespeare'i. Vasakult: Priit Volmer ja Maris Liloson, paremal ääres Tarmo Song.

Matti Pelo juurde läksin sellepärast, et Ain Anger on teda pidanud oma põhiliseks õpetajaks. Olin Pelo juures pool aastat, aga ega me palju ei kohtunud, sest ta käis üle nädala kaks-kolm päeva. Tema lähenes laulmisele hoopis teisiti. Ta ei teinud mitte niivõrd hääleharjutusi, kui just vabastavaid, lõdvestavaid harjutusi, tegelesime n-ö "pillitunnetuse" kättesaamisega. Aga mul oleks sel ajal olnud vaja veel vokaalset dressuuri saada. Tundsin, et ta ajas mind väga segadusse, et ma ei saanud üldse aru, mida ta tahab, kuna me veel vähe tegime ka. Mind hakati just siis järsku väga palju igasugustes projektides kasutama, tööd oli korraga väga palju. Noor inimene võtab kõik vastu, arvab, et elu on lust ja lillepidu. Aga ega ma neid asju, mis ma siis laulsin, ei julge ega taha eriti kuulata, nad võivad olla päris õudsed.

Siis tuli kateedrijuhatajaks Jaakko Ryhänen. Mäletan, et ettelaulmisel olin närvis ja mul ei tulnud eriti välja, aga õnneks ta mind ikka võttis. Tema juures tundsin, et olen õiges kohas, et bass õpetab bassi. Tema seisukoht on, et laulmine ei tohi olla keeruline, vaid peab olema loomulik tegevus. Kui sa hakkad midagi ekstra tegema, siis võib asi rappa minna. Jaakko juures käin siiani, n-ö vahepeal kontrollis. Kui tuleb mingi uus roll, siis näitan seda ette, või kui midagi pakutakse, siis helistan ja küsin, et mida ta arvab. Tema tunneb minu häält. Kui ma olen teinekord "rajalt maas", koormus on olnud väga suur, hääle on väsinud või ei ole õiges "pesas", siis üks tund tema juures paneb mind jälle õigetele rööbastele. Tema on mu laulma pannud. Eks ma olen ka meistrkursustel käinud, saanud uusi mõtteid ka mõne teise käest. Aga olen ikkagi korduvalt jõudnud tõdemuseni, et Jaakko räägib ju mulle sama, et ma olen selle lihtsalt ära unustanud.

Kes sa siis hääleliselt oled?

Ma ei taha öelda, et olen bassbariton, sest Jaakkoga me viskame nalja, et bassbariton on see, kellel ei ole ei madalaid ega kõrgeid noote. Ma olen noor bass, aga mitte madal *profundo*, vaid Jaakko määratluse kohaselt *heldenbariton* – kangelasbariton – Wagneri Wotani tüüpi hääle, kellel on olemas bassi ulatus, aga metalne kõla. Hääles olev metall annab kangelasbaritonile õige värvi. Ta soovib mul ikka aeg-ajalt Hollandlase aariat ja monoloogi vaadata, aga mitte selle mõttega, et neid kohe laulma hakata, vaid ehk kümne aasta pärast. Mefisto on kindlasti tessituurilt minu partii, iseasi kui noorelt seda teha.

Kas hääle muutub ka?

Jaa, muutub. Oleneb, mida laulda. Meil on repertuaariteater ja ei saa öelda, et kõik rollid, mida tuleb laulda, on täpselt hääle järgi. Võid ju ooperiliteratuurist viis-kuus oma häälele ideaalset rolli välja valida, aga kui ainult nendele loota, siis võid olla mitu aastat ilma töötä.

Minu rollid on olnud bassist baritonini. "Wallenbergi" Eichmann oli väga madal osa, selle tessituur oli mulle ikka päris ekstreemne, *profundo* bassile oleks seda ehk mugavam olnud laulda. Basside tavarepertuaarist olen laulnud näiteks "Rigoletto" Sparafucilet. Kontserdil olen esitanud ka Sarastrot, ehkki ma ei ole päris Sarastro hääle, kuna see vajab bennohansenlikku, tummist häälet, mis tuleks nagu sügavalt keldrist.

Baritonirollidest on olnud näiteks "Tuhkatriinu" Alidoro. Ma ise nimetan seda baritonirolliks, sest tessituur on seal päris kõrge. Ka don Quijote laulud muusikalis "Mees La Manchast" on tegelikult baritoni tessituuris. "Cosi fan tutte" don Alfonso on selline partii, mis sobib ideaalselt vanemale baritonile, kes on kaks-kümme-kolmkümme aastat varem laulnud don Giovanni. Need rollid on ka selles mõttes sarnased, et don Alfonso võibki olla endine don Giovanni, sest kes teine saaks öelda, et kõik naised on ühesugused või et nii teevad kõik. Miks ta siis kihla veab? Don Alfonso partii käib kogu aeg minu üleminekunootidel ja küll see on ebamugav. Tundsin, et see on mul piiripealne partii, et bariton ma siiski ei ole.

Tõelised bassirollid tulevad ikka pärast neljakümne aastat elu-aastat. Loodan tasapisi nendeni areneda. Mulle ei ole sünnipäraselt antud väga lopsakat häälet. Teinekord on mõnel konkursil mõni noor sellise häälega, et silmad kinni pannes tundub, et laulab küps bass, ehkki tema kõnehääle võib olla hoopis kõrgem. Minu hääle reedab vanust, on nooremapoolne, mitte veel päris küps bassi jaoks.

Kas ma saan õigesti aru, et vananemist sa ei karda, vaid pigem ootad, et saaks huvitavamaid osi laulda?

Jah. Mõned ütlevad, et söö rohkem, siis tuleb suurem hääle. Ma sööngi suhteliselt palju, aga välja ei paista midagi. Samas, ega pekk ei laula.

Teine väga tugev teostus oli Priit Volmeri Mefisto, taas näide, kui palju mõjutab laulja isik rolli tõlgitsust. Volmeri härrasmehelikult hea rüht, peenekoelikus liigutustes ja kõiges läbi kumav intelligentsus kanduvad ka tema rollidesse, vähemalt mingisugusel määral. Volmeri Mefisto kujunes meeldivaks ja köitvaks tegelaseks, kelle püüdlused, tegutsemine ja sellele järgnenud arutlused tundusid inimlikuna. Väga rõõmutav, et ta suutis sama kvaliteetselt oma karakteri ka muusikas edasi anda.

Maarja Kindel, Sirp 27. 9. 2012
(Gounod' "Faust")

Aga kui sa nii varakult, õppimise kõrvalt teatris laulma hakkasid, ega sa siis oma häälele liiga ei teinud?

Tallinnas õppimise ajal pidin kusagil töötama, et hakkama saada. Kursusekaaslastest kes käis ettekandjaks või baarmeniks, kes laulis Eesti Filharmoonia Kammerkooris. Ooperikoor on selles mõttes kõige ohutum variant. Tuleb muidugi ansamblesse sulanduda, aga saad laulda oma tessituuris, pealegi oled juba selles maailmas sees, kuuled laval meistreid, hingad tõelist teatriõhku. Kujutan ette, et filharmoonia kammerkooris nüüdismuusikat lauldes, näiteks üleminekuregistris taktide kaupa pikka nooti hoides, kulutab algaja laulja oma häält palju rohkem kui ooperikooris.

Estonia kooris olin neli aastat, viimasel aastal oli solistitöid juba küllalt, nii et ega ma seal uut koorirepertuaari enam eriti ei õpinud. Solistiksi sain 2004. aastal. Teatril oli suur julgustükk mind solistipalgale võtta, sest ega ma vokaalselt siis veel väga veenev ei olnud. Ju siis nähti minus potentsiaali.

Aga juba Tartus õppides olin laulnud Vanemuise ooperikooris. Siis oli küll uhke tunne – kolmas põlvkond Volmereid selle teatri laval!

Kuidas sa rolli õpid? Noodiga? Või kuulad teisi?

See on iga rolliga erinev. Mõne osa kohta loen paralleelselt raa-

matut. Goethe "Fausti" ma ei ole lugenud, aga see ei tähenda veel, et ma seda lugema ei hakka. Üldjuhul on ooper kirjandusteostest ikka erinev. Näiteks Eichmanni kohta guugeldasin ja satusin kellegi mälestuste peale. See oli väga huvitav leid, Eichmann oligi olnud vastuoluline kuju. Tüüril on ta kujutatud saatlikuna, aga mina üritasin karakterile lisada ka inimlikke, vastuolulisi jooni. Üldiselt on nii, et kõigepealt tuleb partii selgeks õppida, muusika omandada; kuulan ka midagi, aga ei tohi ka liiga palju kuulata, sest siis võid hakata matkima kas värvi või midagi muud huvitavat, aga tegelikult matkid siis värvi värvi pärast, see ei kasva sinust endast välja. Tihtipeale nõutakse juba lavastuse ettevalmistusperioodil, et siin on see, siin teine värv. Niikaua kui lavastusprotsess pole veel alanud, kuni ma pole lavastaja kontseptsiooni kuulnud ja ei tea, mida ta nõuab, ei ole mõtet hakata rolli kujundama. Mefisto kupleed, kus saatana taktikepi all aetakse mammonat taga, lauldakse väga "mefistolikult". Aga Bertman ütles, et laula seda ahastades, sest sulle ei meeldi, et inimesed on lollid ja tantsivad su taktikepi järgi. See on näide sellest, kuidas ei ole mõtet osa kontsertmeistriga koos valmis teha. Kui tuleb traditsiooniline lavastus, siis on muidugi teistmoodi.

Tihtipeale nõutakse juba lavastuse ettevalmistusperioodil, et siin on see, siin teine värv. Niikaua kui lavastusprotsess pole veel alanud, kuni ma pole lavastaja kontseptsiooni kuulnud ja ei tea, mida ta nõuab, ei ole mõtet hakata rolli kujundama.

Missugused senistest osadest on kõige suuremat rahuldust pakkunud ja miks?

Eks vist ikka need, millega olen oma arengus sammu edasi astunud. Seda nii vokaalses kui näitlejameisterlikkuse mõttes. Ja neid rolle on ka kõige rohkem kiidetud. Nimetaksin Eichmanni, kuningas Market, praegu Mefistot. Aga ka kolonel Pickeringi, don Quijotet, Benno Hansenit Variuse lavastustes.

Kui hästi või halvasti sa stressi talud?

Ma ei oska defineerida, mis see stress minu jaoks täpselt on, aga enne esietendust on sageli tunne, et ma ei oska mitte midagi. Esietenduse eelsel õhtul on kõige raskem, eriti mida suurem ja keerulisem roll on teha. Aga kui siis hommikul silmad lahti teen ja mingisugunegi hääl on olemas, siis tean, et kõik on korras.

Aga olen laulnud ka angiiniga. Külalisetendustel Läti Rahvusoperis pidin algul tegema ühe etenduse, aga kuna mu kolleeg jäi ka haigeks ja temal oli hääl täitsa ära, minul aga olemas, siis laulsin kõik kolm õhtut. Mul oli kurk nii valus, et pidin võtma valuvaigisteid, et saaks suu lahti teha. Esimene "Cosi" läks hurraaga, et selle teeme ära, ei ole hullu! "Armastuses kolme apelsini vastu" oli vähem laulda ja olin kindel, et selle etenduse pean ka vastu. Aga siis kolmanda etenduse, "Cosi" hommik... Tunned, et oled väsinud, sööd oma antibiootikume, põletik küll taandub, mingi hääl ka nagu oleks, aga kas sellest ka piisab... Enne etendust, mis pealegi kestab kolm ja pool tundi, oli hirmus teadmatus. Nagu ma enne ütlesin, mulle see roll vokaalselt väga hästi ei istunud ka. Oli raske, aga hakkasime vaikselt minema ja jõudsime ilusasti lõpuni. Ma üldiselt ei ole selline tüüp, et vabandust, ma olen täna natuke haige. Sellises olukorras tuleb oma teadmised vokaaltehnikast kokku korjata.

Kas sa naudid laval olemist?

Ma olen mõelnud, et miks mulle meeldib teatris töötada. Eks kõik, kes on laval, on evedad, mina ka. Aga mulle väga meeldib see maailm, mis laval tekib. Et oled mingis teises reaalsuses, justustad mingit lugu, ajad hoopis mingeid teisi asju kui Priit Volmer. See, et saad mängida, on lapsepõlve pikendamise. Ja mängu puhul on väga oluline ausus mängu vastu. Lapsed ka mängivad oma mängu väga tõsiselt ja ausalt. Näiteks et võilill on printsess. Ja nad usuvadki seda. Samamoodi pean ka mina usuma laval seda, mida teen. Kui ei usuta piisavalt, hakatakse mängitsema ja asjale tuleb halb maik juurde.

Kas midagi ekstreemset on ka juhtunud?

Eelmisel aastal sportides läks mul kaks nädalat enne "Manon Lescaut" esietendust Achilleuse kõõlus katki. Olin tundnud, et Geronte'ist võiks tulla täitsa tore roll. Algul mõtlesime, et äkki teeks ratastoolis, aga see ei olnud mõistlik mõte. Jäin siis sellest rongist maha. Aga ma ei püsinud kodus, vaid käisin karkudega proovides edasi ja hakkasin kohe uue tükiga tööle. Olin täis teotahet, sest teadsin, et mul on tulemas hea hooaeg – osa "Manon Lescaut's", Ptolemaios "Julius Caesaris" ja üks mu unistuste rolle don Quijote. Arvestasin, et kaks nädalat on kipsi, neli nädalat saabast ja siis on jalg vaba ning algavadki "Caesari" proovid – teeme ära! "Caesaris" on väga keeruline lavakujundus, palju poodiume, mis meenutavad liivaluuteid, neist tuleb üle astuda. Need olid proovisaalis tavapoodiumidega markeeritud, et me harjuksime erinevate astmetega. Laulsin oma aaria ära ja hakkasin ära minema. Viimane mõte oli, et mu tegelane võiks kuidagi huvitavalt käia. Täielik rumalus, sest niikuinii oli mu liikumine veel vaevaline. Olin korra hooletu, astusin ühest poodiumist poole-nisti mööda ja murdsin oma kokkuõmmeldud kõõluse raksti

Ka Pearu vastasmängija Andres (Priit Volmer) on lavastuses mitmel korral iseendaga ehk oma jumalaga silmitsi, tõsi küll, mitte nii ekstaatilisel moel nagu Pearu, vaid pühakirja raamatud kirjasõna toel. Andres kogeb eksistentsiaalset õudu olemise piiratuse ja absurdsuse ees, kuid jätkab Sisyphose kombel kraavide kaevamist ja Mäe talu loomist "iseenda näo järgi".

Priit Ratassepp, Sirp 21. 3. 2003 (Raadiku ja Kerge "Vargamäe tõde ja õigus")

Tol päeval etendusel, mida vaatama juhtusin, õhkus laval meeskonnatöö vaimu ja innukat mängurõõmu. Mulle olid tuntud headuses osaliste kõrval avastuslikud ka mitmed noored osatäitjad. Veenev oli tugeva ja jõulise hääle- ning sõnakasutusega Andres (Priit Volmer). Lavastuse tähendusväljas ei jäänudki verinoor ja linlikult vibalik, harjumuspärasele nurgelisele stereotüübile mitte vastav Andres oluliselt alla jässakalt jõulisele, säravalt mängitud Pearule (Jassi Zahharov).

Lea Tormis, TMK nr 5 2003

uuesti pooleks. See oli kõige ekstreemsem ja rumalam asi, mis võis juhtuda. Liigne agarus on ogarus. Terve detsembri olin kodus nelja seina vahel ja mõtlesin elu üle järele. Nüüd ma mõtlen, et mis see siis ära polnud, aga tegelikult oli see ikka v a g a pikk aeg. Aga hääl oli väga puhanud.

Kas välismaale ei ole kutsutud?

Olen korra olnud lepingule ühe Saksa teatriga suhteliselt lähedal, aga lõpuks nad kirjutasid, et otsivad ikkagi veel madalamat häält. Praegu peab ka mõtlema, mis edasi saab. Ma saan aru, et kogemuse mõttes oleks väga vaja ära minna. Samas, kui suur karjerist ma siis olen? Mul on siin pere ja ma ei ole kindel, et tahan oma

Kõneldes ajaloolisest isikust, on "Wallenbergi" põhi- teema määratult avaram. See räägib üksikisikust, inimesest võimuka pseudotõeluse ahistuses. Lavastuses kehastas seda läbiv karnevaliatmosfäär. Keskseid karnevalikujusid oli Saatanaks grimeeritud kurikulus juudihävitaja Eichmann Priit Volmeri esituses – ehk liigagi mänglevaks lavastatud. Halvaendeline

tinglikkus valitses juba esimeses vaatuses, kus olulise kujunduselemendina tuli mängu pikk, punases (venelaste laud) või mustas (Eichmanni laud) koloriidis (Rootsi!) laud, mille ääres vaid näkitsetakse, kuid mis ometi meenutab ka püha õhtusöömaaga.

Evi Arujärv, Sirp 8. 6. 2007 (Tüüri "Wallenberg")

kuueaastast last võtta lasteaiast ja sõprade ringist ära, viia ta kusagile Saksamaale ja panna rahvusvahelisse kooli. Kas pere peab tooma ohvreid, et mina saaksin areneda? Mäletan, et kui ma emaga Pärnu-Jaagupist ära kolisin, olin väga löödud, see oli mulle sel hetkel suur traagika. Ütlesin emale, et sa rikud mu lapsepõlve ära! Tagantjärele olen teda muidugi tänanud.

Viimasel ajal olen saanud käia Soomes laulmas. On olnud Ryhäneni ja Koit Soasepaga mitu kontserti. Ühte rolli valmistan Läti Rahvusooperis. Nii et ma saan ka siit ära käia, kui vaja.

Olen märganud, et Eestis levib hoiak, et kui töötad siin ja välismaale ei lähe, siis järelikult sa pole ikka piisavalt hea. Kuid ka välismaal ei ole kõik kuldsuud. Isegi Bayreuthi festivalil oli selliseid lauljaid, kes panid õlgu kehitama. Ega nad ei pruugi halvad lauljad olla, võibolla oli lihtsalt halb päev. Kõik on ju inimesed.

Mulle väga meeldib laval tekkiv maailm. Oled mingis teises reaalsuses, ajad hoopis teisi asju kui Priit Volmer.

Naistepäev lõi oma kontserdižanri

Millega astusid aga publikukonkurentsi rahvusoperi akadeemilised noored? Varustus oli neil kõige uhkem – Mozarti Leporello aariast tuntud opereti- viisideni. Ja see töötas küll, väikesearvuline publik reageeris lausa tormiliselt. Meeldiv oli ka kontserdi vorm, mitte uhkeldavalt akadeemiline pidupäevaga, vaid veidi abitu ("Priit, kus sa noodid panid?") mehelik südamlikkus. Kõige tipuks üllatav lisalugu, kus Priit Volmer tõi kitarril ja saatis "Hulkuri valsši". Ka siin keeras viimase vindi peale ooperinoorte vaba loomingulisus, kuigi lugu oleks ka ise töötanud. Kui esimese salmi laulis publikusse n-ö solistina tenor Urmas Põldma, siis teise salmi kitarriga Volmer vaid tagasihoidlikult retsiteerides, enda ette ja poolhääli. Näha ooperilauljaid pjedestaalilt alla astumas ja vaikselt kitarril sõrmitsemas on kogemus, mida publik tavaliselt ei saa.

Heili Vaus-Tamm, Sirp 16. 3. 2007

Priit Volmeri don Quijote tundub aga kohati isegi äärmuslikum ning hullumeelsem. Volmer sobib sellesse osasse hästi, tema hääles on parajalt nüansse ja kõlavärve, mis ei jäta külmaks. Hullust on tema õilsas rüütlis palju, aga sellele lisandub veel mingi vaevu aimatav, kuid sügav melanhoolia, mis annab tema don Quijotele sügavuse, seetõttu kujuneb ta etendustel, kus esineb, üheks huvitavamaks persooniks laval. Volmeril on õnnestunud peenesteni tabada kurva kuju rüütli olemust, seda nii artistlikult kui muusikaliselt. Tegu on kindlasti ühe huvitavama osaga tema senises rollide pagasis.

Toomas Kuter, TMK nr 6–7 2012 (Leigh "Mees La Manchast")

Teater Varius, "His Master's Voice" (autor ja lavastaja Heidi Sarapuu, 2008).

Vasakult: Raivo Mets (grimeerija Valdur), Priit Volmer (Benno Hansen), Peeter Kaljumäe (Artur Rinne).

NELE-EVA STEINFELD
muusikaajakirjanik

Elliott Carter oma 100. sünnipäeval Carnegie Hallis.

Suri maailma vanim helilooja Elliott Carter (1908–2012)

5. novembril suri 103-aastaselt maailma ilmselt vanim helilooja, ameeriklane Elliott Carter, kes oli sündinud 11. detsembril 1908, vaid üks päev hiljem Olivier Messiaenist.

Carter oli otsiva ja erksa loomuga helilooja. Tema looming on kontrapunktiliselt mitmekihiline ja rütmilt keerukas, kuid sellest ei puudu ka tundeline pool. Ta oli nn absoluutse muusika looja, kirjutas sümfooniaid, kvartette, sonaate ja instrumentaalkontserte, kuid tal on ka palju pealkirjastatud teoseid. Varases loomeperioodis mõjutasid teda Igor Stravinski ja tema õpetaja Nadia Boulanger, kelle juures ta Pariisis õppis. Neoklassitsistliku loomeperioodi järel võttis ta omaks Arnold Schönbergi tehnika. Hiljem ei olnud Carter oma stiilis enam nii range.

Tema läbimurdeteosteks olid 1945. aastast pärinev Klaverisonaat ja 1951. aastal kirjutatud Esimene keelpillikvartett. Oma esimese Pulitzeri auhinna pälvis ta 52-aastaselt (1960) ja nagu ilmnes, oli tal veelgi rohkem loomingurikkaid aastaid alles ees. Ta oli produktiivne kõrge vanuseni, pärast 90. sünnipäeva valmis tal veel üle 50 teose. Oma viimase teose, “Kaksteist lühikest epigrammi” klaverile, lõpetas ta tänavu augustis.

Ehkki Carter oli Ameerika helilooja, oli tema looming Euroopas palju tuntum.

Carter valdas ka kirjasõna, tema sulest on ilmunud esseid muusikast ja muusikutest.

Lahkus Hans Werner Henze (1926–2012)

27. oktoobril lahkus 86-aastaselt 20. sajandi teise poole üks olulisemaid ooperikomponiste, saksa helilooja Hans Werner Henze.

Henze helikeel oli stiililt mitmekesine, selles oli mõjutusi Igor Stravinskilt, seeria- tehnikast, itaalia ja araabia muusikast, džässist, rockist ning muidugi saksa heliloojatelt. Henzet võib pidada pärast Benjamin Britteni surma Euroopa üheks olulisemaks ooperikomponistik, ta on kirjutanud üle 50 eri žanris lavateose. Eestiski hästi tuntud lavastaja Joachim Herz lavastas Berliinis edukalt Henze ooperi “Noor lord”, mida helilooja pidas selle teose üheks kõige paremaks interpretatsiooniks. Loomevõime säilis tal elu lõpuni – viimane Henze esiettekanne toimus vaid mõni nädal enne helilooja surma Berliini Deutsche Operi 100. asutamisaasta galal (Henze oli siis juba Dresdenis haiglas). Veel on tal kümme sümfooniaid, mis loodud ajavahe- mikul 1947–2000, kammermuusikast on tuntuimad viis keelpillikvartetti.

Uusi teoseid Beethovenilt

Hiljuti toodi avalikkuse ette mitu Beethoveni senitundmatut teost. Bonnist leiti Sonaat-fantaasia D-duur, mille Beethoven kirjutas 22-aastaselt, kolm aastat seni esimeseks peetud sonaadist varem. Käsikiri oli arhiivis peidus alates 1792. aastast. Sonaat-fantaasia visandid rekonstrueeris Hollandi muusikateadlane, Beethoveni uurija Cees Nieuwenhuizen. Temaaltikalt meenutab teos mõnevõrra Beethoveni kuulsaid “Kuupaiste-” ning “Pastoraalset” sonaati, ent seal on veelgi ideid, mida Beethoven kasutas oma hilisemates teostes. Sonaadi töö 21. oktoobril Amsterdami Concertgebouw’s esiettekandele 16-aastane pianist Martin Oei. Nüüd on teos ka trükitud.

Manchesteri ülikooli professor Barry Cooper leidis Berliini arhiivist Beethoveni Missa Solemnise visandite vahelt Beet-

hoveni senitundmatu teose. Tegu on gregooriuse koraali “Pange lingua” harmonisatsiooniga, mis on kirjutatud arvatavasti umbes 1820. aastal Beethoveni sõbra ja patrooni, Austria ertshertsog Rudolfi Olomouci peapiiskopiks pühitsemise puhul. Cooperi sõnul on teos ebatavaline, sest kõlab tema sõnul küllaltki mitte-beethovenilikult. Kui käsikiri poleks olnud Beethoveni käekirjaga kirjutatud, poleks ta seda iialgi Beethoveni teoseks pidanud. On kahtlane, kas teost on varem avalikult ette kantud. 25. oktoobril esitasid selle Manchesteri ülikooli tudengid. Tuleval kevadel peaks nimetatud koraal trükki jõudma.

Joseph Joachimi viiuldajate konkursi võitjad selgunud

Hannoveris oktoobris aset leidnud 8. Joseph Joachimi nimelise rahvusvahelise viiuldajate konkursi finaali jõudis kuus mängijat ja esmakordselt selle konkursi ajaloos läks esikoht jagamisele. Selle võitjad Alexandra Conunova-Dumortier Moldovast ja Dami Kim Lõuna-Koreast. Mõlemad said 50 000 eurot ja lepingu plaadifirmaga Naxos. Lisaks saavad mõlemad rentida kolmeks aastaks tipp-viuli ning anda solo- ja orkestriga kontserte maailma eri paigus. Alexandra Conunova-Dumortier on 24-aastane ja õpib hetkel Hannoveris. 22-aastane Dami Kim on võitnud varemgi konkursse, näiteks sai ta esimese koha aastal 2010 Paganini-nimelisel konkursil Itaalias. Teist auhinda välja ei antud. Kolmanda preemia pälvis saksa viiuldaja Tobias Feldmann. Konkursil oli viis voo- ja see kestis kaks nädalat.

Kõnealune konkurs toimub alates 1991. aastast iga kolme aasta tagant. Konkursi senine nimi oli Hannoveri rahvusvaheline viiuldajate konkurs. Alates tänavusest aastast nimetati see ümber Joseph Joachimi nimeliseks.

Pianist Pavel Kolesnikov võitis Esther Honensi nimelise konkursi

Pavel Kolesnikov, 23-aastane vene pianist, võitis Kanadas Calgarys toimuva Esther Honensi nimelise rahvusvahelise pianisti-

de konkursi. Kolesnikov on õppinud Moskva konservatooriumis ning Londoni kuninglikus muusikakolledžis.

Honensi konkursi laureaat saab 100 000 kanada dollarit ning osaleda kolmeaastases kunstilise arengu programmis väärtusega 500 000 dollarit. Kunstilise arengu programm sisaldab soolokontserte üle maailma, plaadilepingu firmaga Hyperion, juhendamist tunnustatud pianistidelt (Jean-Efflam Bavouzet, Leon Fleisher, Angela Hewitt ja Stephen Hough). Võitja üheks mentoriks hakkab dirigent *sir* Neville Marriner. Honensi konkursi eesmärk on üles otsida andekad 21. sajandi pianistid ja pakkuda nende kunsti tänapäeva publikule. Laureaadid ei pea olema suutelised esitama mitte ainult konkursiks mõeldud repertuaari, vaid neil peab olema lai kultuuritaust, oskus suhelda kultuuriajakirjanike ning publikuga.

Lõuna-Korea ringhäälingu sümfooniaorkestri uueks peadirigendiks saab Mihhail Pletnjov

Hiljuti dirigent Shinik Hahmi türannia ja ebasobiliku käitumise alt vabanenud Lõuna-Korea ringhäälingu sümfooniaorkester on teatanud, et nende uueks muusikaliseks juhiks saab vene dirigent ja pianist Mihhail Pletnjov. Pletnjov on viimastel aastatel hoidnud madalat profiili, kuna teda tabasid süüdistused pedofiilias. Nüüdseks on Pletnjov nendest vabanenud ja on lootust teda maailma lavadel taas esinemas näha. Pletnjov astus Korea orkestri ees üles juba novembri lõpul. Orkestril olid viimasel ajal kiired päevad, sest hiljutise seisuga oli vaba 26 orkestrandikohta, nende täitmiseks tuli korraldada ettemängimisi.

Tokyo sümfooniaorkestri uueks muusikajuhiks sai Jonathan Nott

Tokyo sümfooniaorkester määras ametisse uue muusikalise juhi, Inglise dirigendi Jonathan Notti. Kolmeaastane leping hakkab kehtima 2014. aasta septembrist. Jonathan Nott peab orkestriga töötama kaheksa nädalat hooajal. Tokyo orkestri praegune peadirigent Hubert Soudant on orkestri eesotsas alates 2004. aastast. Nott tegutseb praegu Saksamaal Bambergi sümfooniaorkestri peadirigendina. Viimases töötab

käesolevast aastast ka üks Eesti muusik – Indrek Leivategija tšellorühma teise kontsertmeistrina.

Alan Gilbert ja New Yorgi Filharmoonikud.

Pikendatakse Alan Gilbert'i lepingut

New Yorgi Filharmooniaorkester pikendab oma praeguse peadirigendi Alan Gilbert'i lepingut hooajani 2016/17. Gilbert asus ametisse aastal 2009, olles esimene njuujorklane selle 1842. aastal asutatud orkestri peadirigendi kohal (tema eelkäijateks on olnud näiteks Gustav Mahler, Arturo Toscanini, Leonard Bernstein, Pierre Boulez, Zubin Mehta, Kurt Masur, Lorin Maazel jt). Gilbert'i debüüt New Yorgi orkestriga oli 2001. aastal ning enne ametisse määramist oli ta külalisdirigendina orkestri ees olnud ligi 40 korda.

Robert Schumanni auhind

Dirigent ja helilooja Pierre Boulez pälvis Saksamaal Mainzis välja antava Robert Schumanni nimelise poeesia ja muusika auhinna. See anti talle üle 1. detsembril. Kuna Boulez on oma elus üsna vähe Schumanni loominguga tegeleenud, siis olid paljud sellest hämmingus. On veel teinigi Robert Schumanni auhind, seda antakse välja helilooja sünnilinnas Zwicaus tema sünnipäeval 8. juunil. On juba otsustatud, et 2013. aastal saab selle Põhja-Carolina ülikooli professor, Schumanni uurija muusikateadlane Jon W. Finson.

VARIA

Brüsseli Filharmoonikud võtavad teadaolevalt esimese orkestrina maailmas kasutusele **digipuldid**. Orkestrantidele anti **Samsungi tahvelarvutid**, millesse on võimalik salvestada tuhande orkestriteose partiid. Kui dirigent teeb oma tahvelarvutis mõne märkuse, jõuab see automaatselt iga orkestrandi digipuldi partiisse.

Dirigent **Valeri Gergijev** nimetati **Peterburi Konservatooriumi auprofessoriks**. Gergijev on samas õppeasutuses ka õppinud.

Ameerikas elav Hiina helilooja ja dirigent **Tan Dun** pälvis **Dmitri Šostakovitši preemia**. Varasematel aastatel on selle tunnustuse saanud näiteks Anne-Sophie Mutter, Valeri Gergijev, Gidon Kremer, Jevgeni Kissin ja Yefim Bronfman. Preemia antakse üle 14. mail 2013 Jaroslavlis. Tan Dun on varem saanud mitmeid auhindu, sealhulgas Grammy ja Oscari.

Hispaania sopranit **Montserrat Caballé** tabas hiljuti insult. 79-aastane laulja kukkus Jekaterinburgis proovi tehes ja murdis ka käeluu. Caballé on paranemas.

Dirigent **Kristjan Järvi** tegi 18. oktoobril debüüdi **Berliini Filharmoonikute** ees. Esitusele tulid Pjotr Tšaikovski Neljas sümfoonia, Carl Nielseni Rapsoodia ning Olivier Messiaeni "L'Ascension".

Zubin Mehta, kes on Iisraeli Filharmooniaorkestri peadirigent alates 1977. aastast, pälvis oma panuse eest selle maa kultuuriellu **Iisraeli presidendi medali**.

Lähis-Idas Araabia poolsaarel asuva väike-riigi **Katari Filharmooniaorkestri** muusikaliseks juhiks määrati tunnustatud Korea tšellist **Han-na Chang**. Ta on tšellot õppinud Mstislav Rostropovitši ja Miša Maisky käe all ning dirigeerimist Lorin Maazeli juhendamisel. Varem on ta dirigeerimisega tegeleenud Baieri Noorteorkestris. Katari orkester asutati 2007. aastal, see koosneb valdavalt Euroopa muusikutest, I viiulis mängib Annemari Ainomäe.

9. oktoobril suri 93-aastaselt **Michel Schwalbé**, Berliini Filharmoonikute kauaegne kontsertmeister aastatel 1957–1986, s.o ajal, mil orkestri peadirigent oli Herbert von Karajan.

IVO HEINLOO

jazzikriitik

Pat Metheny Group tuleb taas kokku

Kitarriguru ja üks kõigi aegade edukaimaid jazzmuusikuid Pat Metheny kinnitas hiljuti väljaandele USA Today antud intervjuus, et tema tuntuim ansambel Pat Metheny Group, mille asutamisest möödus tänavu kolmkümnend viis aastat, salvestab 2013. aastal uue albumi. Viimati nähti PMGd jazzilavadel seitse aastat tagasi, kui Metheny esitles spetsiaalselt sellele bändile kirjutatud muusikalist suurvormi "The Way Up". Pat Metheny Groupi edu algas kaheksakümnendatel, kui ilmus mitu äärmiselt edukat, jazzi ajalugu muutnud plaati. Koguni kaheksa PMG üheistkümnest seni ilmunud albumist on pärvinud Grammy.

Vahepealsed loomingulised rännakud on viinud Methenyt mitmesse suunda. *Mainstream*-jazzi on ta mänginud eelkõige trios koos Christian McBride'i ja Antonio Sanchezega, aga ka näiteks koos pianist Brad Mehldaugaga. Teisalt on Metheny alati silma paistnud ka uuenduslike ja piire ületavate projektidega, nagu näiteks "Orchestration", millest valmis hiljuti ka DVD. Metheny värskeim kollektiiv kannab nime Unity Band.

Musta muusika auhinnad Suurbritannias

Novembri algul jagati Suurbritannias järjekordseid musta muusika auhindu MOBO Awards (Music of Black Origin Awards). Traditsioon sai alguse 1996. aastal ja on olnud pideva kriitika all seetõttu, et keskendutakse artistide esiletõstmisele nende nahavärvi alusel. Siiski ei pruugi võitjad ilmtingimata olla mustanahalised, kuid peavad kindlasti viljelema n-õ musta muusikat. Sellest hoolimata peetakse auhinda võrdlemisi prestiižseks – varasematel aastatel on pärjatud selliseid artiste nagu 50 Cent, Beyoncé, Black Eyed Peas, Amy Winehouse jt.

Tänavu valiti parimaid muu hulgas gospeli, jazzi, *reggae* ja hiphopi kategoorias. Kõige suurema saagi noppis Šoti soulilaulja ja hiphoppar Emeli Sandé, kes osutus parimaks naismuusikuks ja parimaks *r'n'b*-artistiks. Esile tõsteti ka tema värsket albumit. Sandé, kellest laiem avalikkus kuulis

Emeli Sandé, auhindadega pärjatud tõusev täht Šotimaalt.

alles möödunud aastal, esines sel suvel Londoni olümpia avatseremoonial ning on kuulutatud ka 2013. aasta auhinna European Border Breakers nominendiks.

Reggae kategoorias võitis Jamaica muusik Sean Paul, kes sai juba kaheksa aastat tagasi kolm Grammyt ning on auhindu noppinud ka hiljem. Meesartistidest osutus võitjaks Briti räppar Plan B, elutööauhinna sai Dionne Warwick, erilise panuse eest tunnustati tüdrukutebändi TLC.

Bob Marley muusika kui õppevahend inglise keele omandamiseks

Ühe omapärase hiljutise uuringu kohaselt, kus selgitati välja, milline osa on televisioonil, videomängudel, muusikal ja muudel meediumidel inglise keele õppes, on kõige populaarsem artist, kelle muusikat inglise keele tundides kasutatakse, Bob Marley. Samast uuringust selgus, et muu-

sika on umbes kaheksakümnele protsendile õpilastest keele omandamisel abiks. Eriti kasuliku leidsid küsimustikule vastanud olevat Bob Marley lugude "No Woman, No Cry", "Stir it Up" ja "One Love" kuulamise. Edetabelis olid kõrgel kohal ka näiteks Michael Jackson ja Madonna, samas kui rockilegende, näiteks biitleid ja ansambli Rolling Stones, ei mainitud üldse. Tänapäeva popstaarid Lady Gaga ja Justin Bieber, kes võivad kiidelda sellega, et neil on sotsiaalvõrgustikes miljonid fänne, ei pääsenud selles arvestuses *reggae*-legendile ligilähedalegi.

Ted Curson 1935–2012

4. novembril suri jazzilegend, trompetist Ted Curson. Ta alustas juba kuueaastaselt säravat karjääri ning kujunes peagi üheks New Yorgi tipptrompetistiks, mängides koos Eric Dolphyga Charles Minguse ansambelis. Viimastel aastatel esines

ta ka laulusolistina, esitades ehedat jazzi ja bluusi.

Ted Curson on mänginud peaaegu kõigil maailma tähtsamatel jazzfestivalidel. 1966. aastal esines ta esimest korda "Pori Jazzil" ning hiljem sai temast selle festivali tõeline ikoon. Curson on esinenud mitu korda ka Eestis, viimati 2010. aastal koos Toivo Undi, Tõnu Naissoo ja Brian Melviniga. 2011. aasta veebruari Muusikas ilmus tema intervjuu.

In memoriam David S. Ware

18. oktoobril lahkus manala teele saksofonist David S. Ware. Ware sündis 1949. aastal New Jerseys. Muusikahariduse sai nooruses Sonny Rollinsi muusikast mõjutatud ja Rollinsiga tihedalt lävinud saksofonist Bostonis; seitsmekümnendatel kolis ta New Yorki, pulbitseva jazzielu epitsentrisse. Esimene olulisem kollektiiv, kus ta kaasa löi, oli Cecil Taylori bigbänd. Viimane avalik ülesastumine toimus eelmise aasta augustis ansambliga Planetary Unknown.

David S. Ware'ist jäi jazziajalukku üle kahekümne viie albumi. Ware'i elust on valminud mitu lühi- ja dokumentaalfilmi, tuntuimaks "David S. Ware: A World of Sound". Ware'i on peetud John Coltrane'i ja Albert Ayleri mantlipärijaks.

Jazzi ja souli legend, Terry Callier.
FOTOD INTERNETIST

In memoriam Terry Callier

Oktoobris suri kuuekümne seitsme aasta vanuselt jazz ja souli legend, vokalist ja multiinstrumentalist Terry Callier, kelle stiili on kutsutud jazz-fol-giks. Kuigi Callieri karjääri säravate hetkede seas on ka koostöö George Bensoni ning Gil Scott-Heroniga, sai ta kuulsaks eelkõige seoses Briti *trip-hop*-ansambliga Massive Attack. Callieri häält kuuleb ka klubimuusika kollektiivide Kyoto Jazz Massive, 4Hero ja Koop albumitel. 2008. aastal esines ta Tallinnas.

Muusikast Vaimustusest

BERK VAHER
kirjanik

Liiga palju sõnu, iga päev, ärkamisest uinumiseni, vahel uneski. Mitu teksti jookseb risti-põiki ajus – loeng, kolumn, vastus kellelegi Facebookis, pilkeluuletus või lihtsalt miski, mis veel otsib vormi. Kui mitte uni, siis muusika pakub sõnadest pelgu. Ka muusika unes, sedagi tuleb ette – aga see on juba omamoodi valus, kas mind oma püüdmatutes igatsema jättes või siis takerdudes hirmudesse kriisiolukordade ees, mida unedes tahtmatult "õppusena" läbi

teen. Kui jälle aktiivsem DJ-periood käimas, on ööde ekraanil ka jälle need luupainajad, kus tehnika kinni jookseb või ma kuidagi õiget nappu ega heebli ei leia, puterdan ja rahvas kaob ja ma olen üksik helikildudega, mida ma teis-

tega jagada ei suutnud – isegi mitte endaga, sest juba olen niivõrd kogenud, et aiman: ärgates see muusika hajub, lahtub meelest vastu oma olematuse fakti.

Muidugi olen ma ka kirjutanud plaadi ja kontserdiarvustusi ja aeg-ajalt isegi uskunud, et suudan niimoodi muusikat sõnastada. Ent siis näen taas, et need arvustused ei ütle ju midagi muusikast; ikka vaid sellest, kuidas ma seda kogen või pigem isegi tõrgetest ses kogemises... vähe- ja ebameeldivast on ju ikka kergem kirjutada kui vaimustavast. Vaimustav aga loob nägemuse, et kõik on võimalik, isegi selle muusika moodi kirjutamine on võimalik. Ja vahetevahel siis midagi juhtub. Sünnib midagi,

mida üle lugedes ehk sütitanud helisid enam ei meenugi, aga mingisugused helid seal kummati kõlavad, sõnad on saanud enamaks enestest – tekst pole tumm, vaid kaigub ja kumiseb.

Ma ei ürita enam reastada oma lemmit, kuid ega piiritleda oma maitset, ammuks siis jälgida trende või tabelleid. Ajaviiteks võib ju juurelda seeütle, kuidas mu maitse on toimunud, mis helikoosluisse hakkab, millest tagasi pörkab või hangub. Väärt

mõtteharjutused, mida oma tudengeilegi soovitada. Ent vastused on kärmed erilise muusika puudutusest sulama...

Mõni pala, mõni helikooslus on juba lapseas minusse kasvanud – ja teine samast ajast ei

saa ega saa omaseks. Mõni kaotab võlu ja mõni leiab selle... aga see kõik ei üllata vist kedagi, kes palju kuulab. Ja kas ongi vaja küsida "miks?", kui on nii palju kuulata? Ons vaja hinnata, võrrelda ja seletada, kui see, mis vaimustab, tuleb ikka ootamatult, rabab millegi enesestmõistetava või äräpõlatuga, osutub senikujuteldamatuks ja samas minus alati olnuks? Ja olgu tal siis vägi ikka ja jälle tagasi tulla või ärgu olgu, mida muudab sellest alatiseks – langeb kate milleltki minus, pilt saab selgemaks ja ometi hoomamatumaks. See seal – tema seal helide peeglis muutub üha sõnastamatuks, kuid ümberkaudset puudutavil sõnadel on äkki sisu, täpsus ja tukse.

Sir Georg Solti *double crème* Sopranihääle kullaproov Renée Fleming

ANNE PROMMIK
ajakirjanik

“Ma ei suuda kujutleda rahuldustpakkuvat kutsumust kui minu oma – ilu, inimlikkus ja ajalugu iga päev, koos katartilise rõõmuga laulmisest!” kinnitab klassikamaailma superstaar oma elulooraamatu lõpupeatükis.

Sulavalt pehme täislüüriline sopran, küpses tippvormis Renée Fleming hoiab ooperiarmastajaid oma kütkeis juba peaaegu veerand sajandit. Tema häält on kuulda

ka väljaspool klassikalist muusikat, ta on keskmisest ooperitähest enam flirtinud meelelahutusmaailma ja popkultuuriga. Laiemat tuntuust tõi talle menufilmi “Sõrmuste isand” *soundtrack*, ka on ta plaadistanud koos poplauljatega. Algas ju tema lauljakarjääri hoopis džässiklubides.

Seda väga musikaalset lauljannat ei saa teisiti nimetada kui absoluutseks prima-donnaks, kelles ei leidu siiski kübetki diiva

arhetüüpsest kapriisusest ja enesekesksusest. Sünnimaal Ameerikas on tema hellitusnimeks “people’s diva”. Jah, Fleming valib hoolikalt, mida ta laulab, kannab Ferré, Galliano, Diori ja Oscar de la Renta kleite, naeratab silmipimestavalt Rolex'i reklaamil. Aga ta pole callaslikult uksi paugutades lahkunud ühestki ooperimajast. Väärika krahvinna rolliga Mozarti “Figaro pulmast” kuulsaks saanud lauljannal on rahvusvahe-

lise imetlejate hordide, kolme Grammy ja omanimelise parfüümi *La Voce by Renée Fleming* juures õnnestunud jääda isendaks: lihtsaks, loomulikuks ja töökaks Ameerika naiseks. Interpreediks, kes ei taha lavale minna mitte nartsissismist, vaid sügavast sisemisest vajadusest, et teenida oma suurimat pühadust – Muusikat.

Minu ellu sattus Fleming kümmeaastane aastat tagasi, kui verivärske laulutudengina juhtusin nägema saadet sarjast “60 minutit”, mille filmimiseks oli võttegrupp lauljannat pool aastat jälginud. Sattusin kirjeldamatusse vaimustusse; kes Flemingi häält on kuulnud, see teab. Samuti vapustas mind tema intelligentne olek, lai silmaring ja veetlev tagasihoidlikkus. (Ja teist korda hämmastas mind hiljem loetud tunnistus, et just saate tegemise ajal elas laulja üle sügavat psüühilist kriisi, mis teda iga päev ruineeris). Sellest ajast saadik on Fleming minu jaoks ideaalse lüürilise soprani kvintessents ning tema loodud Mozarti rolle ei ole suutnud veel keegi troonilt tõugata.

Ma usun, et Helsingis pole veel olnud õnnetumalt laulutudengit kui mina ühel novembriõhtul kaks aastat tagasi, kui Finlandia-talo laval laulis Tema Ise – aga mina olin Tallinna-Helsingi vahel pendeldamisest üleväsinuna päevad sassi ajanud ja piletist ilma jäänud. Soomlannast kaastudeng sai endale igaveseks mälestuseks foto koos Renée'ega!

Kuigi Flemingit Euroopas väga sageli ei kuule – sel hooajal annab ta kontserte pigem Lõuna-Ameerikas –, pole tema kunst meile päris kättesaamatu. Vaid Bondi-filmide esilinastusel näeb kindnos selliseid masse nagu tumanullu soolasevõitu piletihinna kiuste Richard Straussi “Roosikavaleri” ülekandel Metropolitan Operast Coca-Cola Plazas. Flemingi sensuaalne Marschallin hiilgas vaimustavas duett-duellis oma hea sõbra, metsosopran Susan Grahami Octavianiga. Muidugi ei saa aga miski elava hääle vastu. Minus elab edasi igatsus kord seda kogu oma eheduses kogeda. Aga siiski, kultuuriteoretikute kaebaid ooperi marginaliseerumisest summutab noorema publiku suur tung neile Meti kinoulekannetele.

Renée, Mozart ja Strauss

Paljud muusikakriitikud on lahterdanud Flemingi Mozarti ja Richard Straussi lauljate hulka. Muusikaliselt pole neil kahel küll midagi ühist, kuid ajalooliselt on tõsi,

et mitmetest headest krahvinnast ja Fiordiligidest on saanud Arabellad ja Marschallinid. Viimastel aastatel on Renée Fleming loorbereid lõiganud pigem Straussiga. Ent suure osa nii oma edust kui ka briljantsest tehnikast võlgneb ta kindlasti Mozarti kangelannadele. Just tema debüüt krahvinnana “Figaro pulmas” Houstonis koos Christoph Eschenbachiga sillutas teed suurtele lavadele. “Õigemini selle rolli nurgakivi, aaria “Dove sono”, mis oma tressituuri tõttu on ebamugav laulda,” on Fleming meenutanud. Mozarti ooperites peab lauljanna kõige keerukamaks kiireid itaaliakeelseid retsitatiive.

Krahvinnast sai ka 1991. aastal tema Meti debüütroll. “See oli üks neist paljudest kordadest mu elus, kui tundsin, et olen Mozartile tänu võlgu.” Fleming polnud kunagi otsustanud saada Mozarti spetsialistik, kuid vahel on talle tundunud, nagu oleks Mozart valinud hoopis teda. “Krahvinnaga õpetas mu laulma ja selleks ajaks tundsin ma end tema rollis sama mugavalt nagu iseenda nahas.”

Mozartiga esitles ta end ka itaalia üldsuusele, lauldes La Scalas Donna Elvirat. Ka maailma kõige rafineeritum vokaal ei garanteeri sõbralikku vastuvõttu laulu kodumaal. La Scalas sai Fleming tõelised suure laulja tuleristsed, kui publik talle “buu!” karjus. Praegu Fleming enam Elvirat ei laula ja peab sellest ooperist endale sobivaimaks rolliks hoopis Donna Annat. Siiski saatis tema Fiordiligit suur edu. Peale *sir*

Renée nimeline lõhnaõli.

Georg Soltiga “Così fan tutte” laulmist ristas suur dirigent tema hääle “double crème’iks” (siinmail tundmatu rammus vahukoor). Pole siis ime, et Fleming on peale maalikunstnike inspireerinud isegi gurmaane: meisterkokk Daniel Boulud valmistas 1999. aastal magustoidu “La Diva Renée”!

Itaalias saab Fleming siiani rohkem kriitikat kui mujal maailmas, sest laulukunsti kodumaa ooperiarmastajad juba ameeriklannale stiilipäse ei suuda andestada. Mõni juhuslik *portamento* vales kohas võib saada põhjuseks, et lauljale pannakse silt külge. Ajalooliselt on ju buu-karjumine rahvuslik spordiala, sellest ei ole pääsenud keegi maailma parimatest. “Meie ei luba oma Verdit mõnitada!” karjuti La Scalas juba Maria Callase etenduste eel. Ja Flemingil ongi õnnestunud oma kaliibriga laulja kohta haruldaselt vähe Verdi rolle laulda – vaid Violetta, Desdemonat ja Amelia Grimaldit

MUUSIKUKS SÜNDINUD

Renée Fleming on sündinud 17. veebruaril 1959 Indianas Pennsylvanias. Edukale ooperilauljale tüüpiliselt (sama kehtib näiteks Cecilia Bartoli ja Elina Garanča kohta) ümbritses klassikaline muusika teda sünnist saadik. Rochesteris New Yorgis üles kasvades mäletab ta end istumas mängutoolis, kui tema ema andis nende kodus laulutunde. Lauljana ja õpetajana tegutses ka tema isa. Emast sai tema esimene õpetaja ning emalt sai Renée peale esimeste laulutehnikatundide ka muusikaaluse ja sügava armastuse klassikalise muusika vastu. Pärast gümnaasiumi jätkas Renée Fleming õpinguid Aspeni konservatooriumis. Algul oli ta huvitatud pigem popmuusikast ja džässist ning teenis enne ooperikarjääri ka endale džässiklubides elatist.

Muusikakooli lõpetamise järel asus Fleming õppima Juilliardi, kus kohtus oma kõige olulisema õpetaja Beverley Johnsoniga, kellega töötas kuusteist aastat. Peale Johnsoni peab Fleming oma suurimateks mõjutajateks Renata Scottot ja Elizabeth Schwarzkopfi. Samuti on teda palju edasi viinud koostöö nimemate dirigentidega.

Suureks läbimurdeks sai 1988. aastal Houstonis Krahvinnaga Almagu roll Mozarti “Figaro pulmast”. Euroopas sai ta eelkõige tuntuks Rossini Armidana. Fleming esineb sageli ka kammerlauljana ja osaleb klassikavälistes projektides, ta on plaadistanud arvukalt oopereid, *Lied*’i-kavasid jm.

Fleming on suur nüüdismuusika austaja ja on esitanud näiteks Henri Dutilleux, André Previni, Wayne Shorteri ja ka džässikuulsuse Brad Mehldau loomingut.

Fleming on pälvinud hulgaliselt auhindu, viimati Echo Klassiku aasta laulja auhinna.

Renée Flemingil on esimesest abielust näitleja Rick Rossiga kaks tütart, Amelia ja Sage. 2011. aastast alates on tema abikaasaks advokaat Tim Jessell.

Thaïsi rollis.
FOTOD INTERNETIST

“Simon Boccanegrast”. Sopran on varasemates intervjuudes tunnistanud, et peab Verdi rolle enda jaoks veidi kõrgeteks. “Verdi on ohtlik. Selles on *bel canto* elemendid ja suur ulatus, aga see on ka väga dramaatiline ja paljud noored hääled on end hävitanud,” teab Fleming. Suurimaid väljakutseid on tema häälele esitanud Donizetti, Bellini ja Rossini. Viimane on lauljatar suur armastus, virtuoossete fiortuuride ja kaelamurdvate, kuni kahe oktaavi ulatusega käikude meister. “Kõik Isabella Colbranile kirjutatud rollid on kui palsam mu häälele,” kinnitab ta. Oma hääle kaitsmiseks ei püüa Fleming laulda kergeid rolle, vaid just tema hääle omadustega sobivaid. Suhteliselt hilist karjääri algust peab lauljanna üheks oma edu võtmeks. “Varas-tes kahekümnendates poleks ma veel vokaaltehniliselt ega psühholoogiliselt suurteks rollideks valmis olnud,” märgib ta.

Kirjutab peaaegu sama hästi kui laulab
Kui Muusikaakadeemia raamatukokku ilm-
mus mõni aasta tagasi Flemingi elulooraamat “The Inner Voice”, siis leppisid lauludengid omavahel kokku: sina loed nädalahetusel läbi, siis esmaspäeva hommikul kell 10 saan mina selle enda kätte! Nüüdseks on see kullahinnaline eksemplar täis nii läti- kui venekeelseid märkmeid, eriti detailselt on alla joonitud peatükk, kus lauljanna jagab oma vokaaltehnilisi nippe. 2004. aastal välja antud raamat oli sama popp ka raamatu-

poodides, peagi tehti kordustrukk ja nüüdseks on see tõlgitud nii saksa, prantsuse, vene ja jaapani keelde.

Flemingi oskus öelda lihtsalt suuri asju laieneb ka tema kirjalikule väljendusele. Pole tavapärane, et andekas muusik oskab end väljendada nii lihtsate sõnadega, kuid tabavalt ja põnevalt, mõnusa huumoriga. Tema jutustamisoskus ja leidlikult esile toodud detailid kindlustavad talle kindlasti edu ka kontserdilavadel. Lihtsalt ja elegant-
selt esitatud – sama võib vist öelda ka tema häälekäsitluse kohta!

Renée ja tulevik

Sel aastal lisandus Flemingi rollinimistusse Richard Strauss’i “Ariadne Naxoselt”, mida ta laulis Baden-Badenis Philippe Arlaud’ uues lavastuses, dirigeeris Christian Thielemann. Metropolitan Opera 2012/13. aasta hooaega alustas lauljanna Desdemonana “Othellos” koos Semjon Bõtškoviga. Selle dirigendiga seob lauljat ka varasem koostöö ning Fleming hindab tema detailitäp-
seid nõuandeid. Ka seda etendust sai suur osa Euroopast nautida kinode vahendusel. Jaanuaris annab Fleming Ameerikas kaheksa duokontserti koos kauaaegse Straussi-partneri ja sõbra, metsosopran Susan Grahamiga. Järgnevad Rio de Janeiro, São Paulo, Buenos Aires, Quito, Bogotá, Guayaquil. Siis Pariis, Genf, London, Viin, Hongkong, Peking, Guangzhou ja Taipei. Fleming on sageli rõhutanud, kui oluline on piisavalt puhata. “Ja ma endiselt töötan

liiga palju!” pihib ta hiljutistes intervjuudes. 2013. aasta juunis pöördub Renée tagasi Viini, esitades Krahvinnat Strauss’i “Capriccios” oma armastatud sõbra Christoph Eschenbachi dirigeerimisel.

Renée Fleming on saavutanud kõik ja rohkem, millest üks muusik võiks iial unistada. Millised ambitsioonid on jäänud ühele meie aja suurimale lauljale? “Ma tahaksin teha seda kõike veel paremini,” ütleb ta lihtsalt.

ROLLID:

Charpentier – **Louise**
Händel – **Alcina, Rodelinda**
Cherubini – **Medea**
Mozart – **Sandrina** (“La finta giardini-
era”), **Ilija** (“Idomeneo”), **Konstanze**
 (“Haaremirööv”), **Krahvinna**
Almaviva (“Figaro pulm”), **Donna**
Elvira, Donna Anna (“Don
Giovanni”), **Fiordiligi** (“Così fan tut-
te”), **Pamina** (“Võluflööt”)
Bellini – **La Straniera** (“Alaide”),
Amina (“La Sonnambula”), **Imogene**
 (“Il Pirata”)
Donizetti – **Lucrezia Borgia, Maria**
Padilla, Rosmonda d’Inghilterra
Verdi – **Desdemona** (“Othello”),
Violetta (“La Traviata”), **Amelia**
Grimaud (“Simon Boccanegra”)
Puccini – **Musetta, Mimi** (“Boheem”)
Rossini – **Armida, Krahvinna**
 (“Viaggio a Reims”)
Bizet – **Frasquita, Micaëla**
 (“Carmen”)
Gounod – **Marguerite** (“Faust”)
Massenet – **Manon, Thaïs,**
Hérodiade (“Salome”)
Tšaikovski – **Tatjana** (“Jevgeni
Onegin”)
Richard Strauss – **Ariadne, Arabella,**
Daphne, Marschallin (“Roosi-
kavaler”), **Krahvinna** (“Capriccio”)
Wagner – **Eva** (“Nürnbergi meister-
lauljad”)
Dvořák – **Näkingeid**
Janáček – **Jenufa**
Britten – **Ellen Offord** (“Peter
Grimes”)
Berg – **Lulu**
Previn – **Blanche DuBois** (“Tramm ni-
mega Iha”)

Allikad: Renée Fleming “The Inner
Voice”, operanet.com,
www.reneefleming.com

Maksimalist ja ekstreem Tatjana Grindenko

TAMARA UNANOVA
muusikaajakirjanik

Meie, interpreetide, kaudu peab laval muusikast hoovama täiesti vapustavat rõõmu ja armastust," on **Tatjana Grindenko** veendunud. Hiilgav viiuldaja, kuulsa pedagoogi Juri Jankelevitši õpilane, esimese Venemaa autentsetel instrumentidel mängiva ansambli Vanamuusika Akadeemia juht vaimustab oma hingestatud, akadeemilistesse raamidest mitte mahtuva mänguga, taltutamatu temperamendi ning aususe ja kompromissitusega, millega ta suhtub oma elukutsesse. Sellepärast on iga tema tulek Eestisse sündmus.

Sündmuseks kujunes ka tema kevadel toimunud kontsert koos Tallinna Kammerorkestriga, kus nii kava kui kogu esitus oli peenimate nüanssideni läbi mõeldud ja tunnetatud selliselt, et see kõik tundus täiesti vaba musitseerimisena. Kui olin aga proovi kuulnud, sain aru, mis on selle näilise kerguse ja vabaduse taga.

TATJANA GRINDENKO: Mul paluti koostada kava, mis oleks nii uus kui ka vana. Seetõttu valisin Iannis Xenakise ja Vladimir Martõnovi teosed, mis mulle polnud uued, aga olid uued Tallinna Kammerorkestrile. Siin on kasutatud teistsuguseid tehnilisi võtteid... Igasugust muusikat saab mängida "harilikult", nii nagu see on kirjutatud. Sõnaga "harilikult" tahan ma öelda:

"Meie, interpreetide, kaudu peab laval muusikast hoovama täiesti vapustavat rõõmu ja armastust."

"nii, nagu suudan". Aga mängida nii nagu see on kirjutatud, "nagu ma ei suuda", ongi kõige raskem mitte ainult uues muusikas, vaid ka vanamuusikas. Olen üldse ekstreem ja maksimalist ja sellepärast ootan alati, et inimesed teeksid isegi seda, mis neile tundub võimatu.

120 protsenti...

Nad mängivadki 120 protsenti, kuid nii, nagu nad on harjunud mängima. Aga siin on toimunud hoopis teistsugune areng... Mulle meeldib, kui mulle näidatakse midagi, mida ma ei tea. Haaran sellest kohe kinni ja hakkam kasutama. Tallinna Kammerorkestri muusikud saatsid korda tõelise kangelasteo, haarates kõike nii kiiresti – ainult nelja prooviga. Mitte iga orkester poleks sellist tööd võtnud.

Sügis on Mendelssohn, talv on Pärt

Te mängisite väga huvitavat ja ebatraditsioonilist kava: Vivaldi barokk-kontserdid ja Xenakise minimalistlik teos "Aroua", Corelli Concerto grosso F-duur ja Martõnovi "Haldjate sügisball". Pealkirja järgi otsustades maksab Martõnov siin lõivu romantismile?

See on osa tema "Aastaaegade" tsüklist, väga kurb, traagiline teos, tegelikult huvitavasti jätk akadeemilise muusikaga. "Aastajad" tähendab siin heliloomingulisi aegu: algus, öitsel puhkemine, närtsimine ja lõpp. Algus on aeg, kui heliloojad kirjutasid noote, trükkisid neid ja müüsid oma muusikat. See oli selle loometegevuse algus, mis nüüd vähehaaval välja sureb.

Abikaasa Vladimir Martõnoviga.

“Aastajaad” algavad “Kevadega”, kus me (Tatjana Grindenko ansambel Opus Posth) mängime kõigepealt Vivaldi “Kevadet” ja seejärel Martõnovi versiooni. Järgneb suvi, öitseng – see on Bach, kõlavad Bachi prelüüdid Martõnovi seades ja Martõnovi “Bachi pärastlõunane puhkus”. Sügis on Mendelssohn, kes Martõnovi arvates oli üks suurimaid heliloojaid muusikaajaloos. Seetõttu mängime Mendelssohni avamängu Shakespeare’i näidendile “Suveöö unenägu”. See on selline öitseng, milles aimab juba lõppu.

Ja lõpuks talv – see on Arvo Pärt, Martõnovi arvates viimane tõeline helilooja. Tavaliselt mängime siin esiteks Pärdi “Fratrest” ja seejärel Martõnovi teost “Pärt. Talv”.

Te olete üldse väga palju Pärti mänginud. Kas teie esimene Eestis käik polnud mitte seotud “Tabula rasa” esiettekandega 1977. aastal?

Ei olnud. Olin enne seda juba mitu korda Eestis käinud, korraldasime siin igasuguseid hõppeninge, mängisin nii orkestri kui ka pianistiga. Aga Arvoga tutvusime Riias, kus toimus sündmus, mille järel meil pandi kõik teed kinni ja meil ei olnud enam õigust ka Balti riikides esineda. Siis kirjutas Arvo meile Gidon Kremeriga “Tabula rasa”.

Vabadus teeb inimese pööraseks

Teile on loonud teoseid Luigi Nono, Valentin Silvestrov, Alfred Schnittke.

Mul on alatiseks meeles teie Schnittke Concerto grosso nr 1 esitus koos Gidon Kremeriga Kremerata Baltica juubelikontserdil. See ei mahtunud üldiselt heaks kiidetud raamidesse kaunist akadeemilisest viilimängust, see oli midagi hoopis teistsugust.

Te ütlesite praegu väga õiged, minu jaoks koodsõnad. See kava pidigi olema esitatud mitte tavalisel akadeemilisel viisil – see kehtis nii barokkmuusika kui ka Xenakise ja Martõnovi teoste kohta. Ainult Mendelssohnis oli vaja tavalist kvaliteetset ja säravat mängu. Iseasi, kuidas see kõik kontserdil välja tuli. Tšernomõrdini sõnad “tahtsime parimat, aga välja tuli nagu alati” on väga õiged. Kui tuli autentsuselaine, asusid kõik entusiastlikult mängima “teistmoodi kui alati”, aga välja tuli “nagu alati”. Vaat see on kohutav. Ei usuta oma annet ja laskutakse tasemele “nagu alati”.

Ilmselt sellepärast, et nii on lihtsam. Kui paistad silma, mängid nii, nagu teised ei mängi, tuleb ületada materjali vastupanu, anda järele stereotüüpidele ja publiku maitsele. Aga peamine on ju jääda muusikuks, nagu mulle kord ütles üks pianist.

Arvatavasti nii see on. See nõuab jõudu ja iseloomu. Mul on täiesti pöörane iseloom: kui ma ei saavuta seda, mida tahan, ei suuda ma rahuneda. Sealjuures saan aru, et ka saajaprotsendiliste püüdluste puhul on võimalik ebaõnnestuda. Aga vähemalt jääd sa ausaks iseenda ja muusika vastu. Võibolla on mul selles osas mingi haiglane

Tatjana Grindenko on sündinud 1947. aastal Harkovis. Ta alustas viiuliõpinguid kuueaastaselt, õppis algul Harkovi Muusikakeskkoolis ja seejärel Leningradis ja Moskvast. 1971. aastal lõpetas ta Moskva Konservatooriumi professor Juri Jankelevitši õpilasena ning 1973. aastal sealsamas aspirantuuri.

Tatjana Grindenko on mitmete rahvusvaheliste konkursside laureaat. Ta pälvis esikoha 1968. aastal ülemaailmsel noorte interpretide festivalil Sofias, IV preemia neljandal rahvusvahelisel Tšaikovski-nimelisel konkursil Moskvast 1970. aastal ja esikoha rahvusvahelisel Wieniawski-nimelisel konkursil Poolas 1972. aastal.

1976. aastast mänginud rockansambli Bumerang. Aastatel 1978–1988 oli ta seoses oma poliitiliste vaadetega põlu all, töötas regendina kirikus. 1982. aastal asutas ta Nõukogude Liidus esimese autentsetel instrumentidel mängiva kollektiivi Vanamuusika Akadeemia. 1999. aastal tekkis selle ansambli baasil nüüdismuusikat mängiv kollektiiv Opus Posth.

2002. aastal pälvis Tatjana Grindenko Venemaa rahvakunstniku aunimetuse ning 2003. aastal Vene Föderatsiooni riikliku preemia. Abielus helilooja Vladimir Martõnoviga.

vastutustunne: ma ise midagi ei loo, olen vaid interpret ja pean olema aus selles, mida ma teen. Ja veel on mulle tähtis, et esitusele eelnev töö jääks klassi ja saali-proovi. Meie, interpretide, kaudu peab laval muusikast hoovama täiesti vapustavat rõõmu ja armastust. Aga selleks on hädavajalik olla vaba inimene. Sest vabadus annab jõu, ja nagu mulle tundub, teeb inimese pööraseks. Vabadus on tõeline narkootikum.

Vabaduse õhk paneb tõepoolest purju...

Jah, sest kui sulle meeldib see, millega tegeled, siis saad sellest mingi ekstaatilise nautingu. See on nagu võitluskunstides: meistrid õpetavad sulle igasuguseid võtteid, aga kui algab lahing, unustad sa kõik selle. Kõik see, mida sulle õpetati, elab sinus nagu teine isiksus, aga edasi on vabadus.

Kuidas see langeb kokku teie veendumusega, et interpreedi elukutses on võlts?

Arvan endiselt nii. Kui mängid orkestritega, kes n-ö simuleerivad mängu, kes midagi peale nootide ei näe, või kolleegidega, kes esitavad sol-nooti esimese sõrmega kolmandas positsioonis ja teevad sealjuures veel näo, et musitseerivad, siis hakkad küll mõtlema, et interpreedi elukutse on võlts. Tõelisi elavaid orkestreid peale mõne barokkorkestri on väga vähe. Näiteks Pierre Boulezi orkester on minu arvates geniaalne, vapustav kollektiiv. Hiljuti kuulsin Vladimir Jurovski suurepärasest orkestrist – vaat siin oli absoluutselt elav muusikakude. Kõik sõltub sellest, kes on kollektiivi eesotsas.

Hea on seal, kus ma olen

Kuidas teile tundub, kas muusiku inimlike omaduste ja tema esituse ja toonikvaliteedi vahel on seos?

Arvan, et sellist seost ei ole. Vahel hämmeldun mõne muusiku käitumisest, aga mu mees ütleb: “Kes sulle ütleb, et hea muusik peab olema hea inimene?” Mulle tundub, et inimene, kes tunnetab peenelt muusikat, elab selles ja elab seda valuliselt läbi: see neuralgia teeb ta kasutuks igapäevases elus. Ma arvan, et tõelisi muusikuid ilma sellise neuralgiata ei ole olemas. Helilooja, kes kirjutab teost, asub maa ja taeva vahel. Ta pole ingel, ta ei lenda, aga ta ei käi ka maad mööda nagu meie. Aga meie labastame teda selliste märkustega, nagu: millise sõrmega tuleb siin mängida, missuguste strihhidega... Loodan, et ma ise vähemalt püüan midagi teistmoodi teha, aga võimalik, et ma ka eksin. Kahtlused ei jäta mind kunagi maha, aga selles, mida vähegi oskan, püüan saavutada nii palju kui võimalik.

See on väga aus suhtumine. Nähes teid töös teiste muusikutega, võib öelda, et olete väga nõudlik ja kompromissitu inimene.

Kui suhtuda ausalt sellesse, millega tegeled, pead olema kompromissitu, pead olema nõudlik ja karm. Kuidas siis teisiti?

Kas teil pole raske elada sellise iseloomuga?

Muidugi on raske.

Kord Tallinnas käies ütlesite, et armastate oma aega. Aga meie aeg on ju küllaltki ebaharmoniline. Kas jagate oma abikaasa Vladimir Martõnovi arvamust, kes leiab, et parem on elada mitte minevikus ega tulevikus, vaid omas ajas?

Tatjana Grindenko 1972. aastal Wieniawski-nimisel konkursil.

FOTOD INTERNETIST

See tõlgendus tema mõttest pole päris täpne, sest ta tegeleb väga palju varajase muusikaga. Kui me ei tea, mis oli minevikus, pole meil ka tulevikus midagi teha. Nüüdismuusikat võib mängida ainult siis, kui muusik tunneb varasemate ajastute muusikat. Mina olen alati armastanud aega, milles elan. Öeldakse, et hea on seal, kus meid pole. Aga mina leian, et hea on seal, kus ma olen. (*Naeratab*).

Ja Moskvas on hea?

On. Ma armastan Moskvat väga, mul on siin hea. Mulle tundub, et ebakõla tekib siis, kui me ei taha midagi oma elus muuta. Aga tuleb muuta, tahate seda või ei. Näiteks ilma kapriisidega olete te ju sunnitud leppima. Mis puutub kultuuri, siis arvan, et praegu on käimas väga võimas tehnika areng, millega seoses tekib uus kunstiliik, teistsugune kultuur. Mulle tundub, et klassikalised muusikud teevad valesti, kui veenavad publikut jääma vanadele seisukohtadele. Publik on lõpuks sellises šokis, et võib kontserdisaalist kaduda – seda me juba näemegi. Minu kui muusiku eesmärk on mitte segada ja anda võimalus sellele käimasolevale protsessile. Ma

võin inimesi sellisel viisil “traumeerida” ja õpetada – selleks, et nende vastuvõtukanalid avaneksid, et nad oleksid valmis uut vastu võtma. Arvan, et meie aeg on isegi väga harmooniline oma otsingutes.

Tõlkinud **Ia Remmel**

18. detsember 2012
kell 19.00
Estonia kontserdisaal

Lõpetamata sümfoonia...

solistid **Johannes Välja** (lõello)
Pipilota Neostus (flööt)
Maarja Helen Oserov (viid)

TMKK sümfooniaorkester
dirigent **Mikk Murdvee**

Kavas Brahms, Saint-Saëns,
Martinu, Schubert

Bisepääd 3.-150 eurot

Kool, kus pole eitavaid vastuseid

Nõmme muusikakool 60

RIINA ROOLAID

EMTA kultuurikorralduse magistrant

24. novembril tähistas Nõmme muusikakool 60 aasta juubelit. Kool on oma väerika ajaloo jooksul suutnud õpilaste arvu peaaegu kümnekordistada: kui 1952. aasta sügisel võeti kooli vastu 64 õpilast, siis praegu õpib neid seal üle viiesaja. Koolis tegutsevad puhkpilli-, keelpilli- ja kammerorkester, brassansambel, flöödiansambel, akordionsambel ja kammerkoor, millest eriti viimane mängib olulist rolli muusikakooli vilistlaste kaasamisel ja ühendamisel. Juubeliks kutsuti taas kokku ka õpilastest ja vilistlastest koosnev sümfoniettorkester Jüri-Ruut Kanguri juhatusel.

Kooli direktor **INDREK VIJARD** ütleb ajaloole tagasi vaadates, et tema tööleasumisest Nõmme muusikakooli aastal 1995 kuni tänaseni on kooli tegevuses toimunud väga erinevaid arenguid. “Muusikakoolil nagu kogu Eesti ühiskonnal, seisib taasiseseisvumise järel ees järjekindel ülesehitustöö. Meie esmased ülesanded üheksakümnendate aastate lõpul olid luua nüüdisaegne õpikeskkond, renoveerida koolimaja ja uuendada pilliparki.” 2002. aastal kooli 50. aastapäevaks olid need eesmärgid suures osas täidetud. Indrek Vijard: “Suurima muusikakoolina Eestis vastutame täna muusikalise alushariduse kvaliteedi eest. Püüame luua soodsa pinnase inspireerimaks noori muusiku kutset väärtustama

ja tulevastele põlvedele edasi kandma.”

Majandusküsimuste kõrval on kooli igapäevaelus üliolulised inimesed: õpilased, õpetajad ja lapsevanemad. Indrek Vijard: “Selles osas oleme olnud õnnelikus seisus. Koolil on märkimisväärselt pedagoogilist kompetentsi ja andekaid õpilasi. Kooli mainet ja isikupära saab lisaks õppimisele ja õppekava täitmisele kujundada tegevustes, mis on nähtavad ka laiemale avalikkusele. Oleme innustanud oma õpilasi ja õpetajaid osalema vabariiklikel ja rahvusvahelistel festivalidel ja konkurssidel. Nii pedagoogil kui ka õpilasel aitab enesetäiendamise ja teiste kultuuride tundmine säilitada vaimuvärskust!” “Tunnustust väärivad erialaõpetajate töö, sest ühiskonnas toimunud muutused on oluliselt muutnud ka praegust õpilast. Liiga palju on võimalusi mitmesugusteks harrastusteks ja ainult pilli harjutamisele keskendumine sõltub suures osas pedagoogi oskusest läheneda igale õpilasele individuaalselt. Statistika põhjal võib öelda, et õpetajad teevad oma tööd laimatult. Väljalangevus koolist on praktiliselt olematu.”

Tähtsamatest arengutest koolis toob Indrek Vijard välja kooli suuremate kollektiivide tegevuse arendamise. Aastatega on tuntust kogunud Nõmme muusikakooli sümfooniaorkester Jüri-Ruut Kanguri dirigeerimisel, Mart Kivi ja Aigar Kostabi juhatavat puhkpilliorkester, keelpilliorkester dirigent Villem Peäskega ja koor, mille eesotsas on juba kümme aastat direktor ise.

Vijardi sõnul on Nõmme muusikakooli jaoks aktuaalne olnud ka noorema põlvkonna õpetajate kaasamine kooli töösse. Direktori rollist praeguse aja kooli töös kõneldes ütleb ta, et suurenenud on juhi vas-

NÕMME MUUSIKAKOOL

Asutatud 1952. aastal
Asukoht läbi aegade Pärnu mnt 320, esialgu Nõmme algkooli allüürnikuna
Oma maja aastast 1959
Koolil on suur saal aastast 1963, mis mahutab 200 kuulajat
Koolis töötab 76 õpetajat ning õpib üle 500 õpilase

TOIVO PEÄSKE

pianist, Rakvere muusikakooli direktor

Õppimine Nõmme muusikakoolis andis mulle ellu kaasa minu muusikuelu.

Kooli sisseastumiskatsetelt meenub, kui enne uksest väljumist küsisin komisjonilt: “Kas selle koha pealt saan sisse?”. Kõik muidugi naersid ja keegi ütles, et jah, selle koha pealt saad sisse. Teine, kaugeltki mitte lõbus seik oli, kui VI klassis hakkasid mul kolmed lendama ja mu õpetaja Maie Aasa tõstatas küsimuse, kas ta-sub üldse õpinguid niimoodi jätkata. Ja kolmas mälestus on kooli lõpuaktuselt Estonia kontserdisaalis, kui esitasime koos Maie Aasaga Kabalevski Kolmanda klaverikontserdi I osa, mis mulle tookord väga meeldis. Oli uhke ja hea tunne – ja siis oli kõik jälle hästi!

tutus hoida kooli õhkkond erksana. “Olen pidanud üheks põhimõtteks vältida küsimustele vastuseid “ei” ja “ei ole võimalik”. Koolile seni võetud eesmärgid on olnud realistlikud ja üldjoontes täidetavad. Juhtimine on meeskonnatöö ja õppekorraldusega seotud küsimuste lahendamisel on suur abi õppealajuhataja Anne Kruubi teadmistest ja kogemustest. Ma ise naudin oma kooli loomingulist õhkkonda. Siin mängib suurt rolli ka aura, mis valitseb selles keskkonnas. Soovin kõigile kolleegidele, toetajatele, õpilastele ja vilistlastele kooli juubeli puhul usku Eesti muusika tuleviku ja palju õnne!”

Hetk Nõmme muusikakooli lõpuaktuselt. Esineb sümfooniaorkester Jüri-Ruut Kanguri juhatusel, viiulisolist on Helerin Kuusk.
FOTO ARVO ÜLENÕMM

TÕNU KÕRVITS

helilooja

Nõmme muusikakoolis hakkasin ma esimest korda tõsiselt muusikat õppima. Õpin seda tegelikult siiani.

Õppimise ajast meenuvad kõigepealt minu õpetajad: Helvi Jakobson, Eero Läte, Heino Paliale, Viive Käsper... Viive Käsper andis mulle lisatunde oma heast tahtest, kui soovisin Muusikakeskkooli edasi õppima minna. Uno Tambre oli tõeline vana kooli džentelmen, üks Eesti džässmuusika rajajaid. Sageli juhtus, et ei viitsinud tunniks harjutada, sest teised tegevused, mida selles vanuses poisid ikka teevad, olid palju põnevamad. Aga õpetajad olid head ja mõistvad, andes mulle eluks kaasa muusikaarmastuse. Olen neile kõigile ääretult tänulik.

MARTIN KUUSKMANN

fagotimängija, elab ja töötab Ameerikas

Nõmme muusikakoolis sai minust muusik! Seal sai kahtlemata väga hea aluse edasise muusikutee jätkamiseks Tallinna Muusikakeskkoolis. Aga isegi juhul, kui minust ei oleks muusikut saanud, oleksid kõik need esinemised ja ülesastumised, alates solfedžo tunnis laulmisest kuni tol ajal mulle eriti vastikute heliredelite arvestuste ja kohustuslike esinemisteni, andnud mulle palju tuge kogu eluks vastutusrikastes olukordades. Selline koostöö tuleb kasuks igale noorele, saagu temast hiljem kas arst, jurist või muusik. Oskus esineda, end inimeste ees väljendada, närve ohjeldada, ennast valitseda, olles parasjagu kõik sassi ajanud, sellised kogemused, selline treening ei saa kellelegi kahjaks tulla! Ja see enamasti ei tule iseenesest. See kõik on üks tähtsamaid aspekte lapse ettevalmistamiseks täiuslikuks eluks ja karjääriks.

Eredamaid hetki meenutades tuleb meelde, kui istusin oma parima lapsepõlvesõbra Madis Moosari viiulitunnis ja tema õpetaja Tõldsepp äkki suure häälega laulma hakkas. Laulis kogu pika fraasi ette, kogu südamest, ühest toanurgast teise sammudes ja koogutades. Mul oli alati veider tunne seda nähes,

justkui istuksin draamateatris... selline kummaline kogemus, olin isegi väheke pelglik. Nüüd aga olen mina ise see kummaline mees, kes tunnis oma õpilastele suure häälega südamest ette laulab. Veelgi enam, ma panen ka nemad nüüd laulma. Parim viis eneseväljenduseks pillimängijale on osata laulda! Vaat, Tõldsepp oli fantastiline õpetaja! Kord ajasin suures saalis klaveril esinedes midagi täiesti sassi. Loomulikult arvasin, et kõik on minu esinemise lõpuks koondunud selle vea ümber ja mõtlesin, et peaksin seal viibinutele ka omalt poolt üles näitama vastikustunnet selle üle. Kumardades lasin kogu saalile (minu klaveriõpetajast ema absoluutseks õuduseks) valla valjul sosinal "kurradi lol!" ja marssisin krimpsus näoga pead vangutades lavalt minema. Sain selle esinemise eest 4- ja järgmisest õppeaastast jätkasin juba nüüdseks lahkunud Villu Mustingu klarinetiklassis – milline suurepärase õpetaja! Kuigi mu ema on klaveriõpetaja, ei püüdnud ta sugugi minust muusikut teha. Kui temalt sain muusikalise ande, siis Mustingult sain esimese tõelise laengu muusiku elukutseks.

Nõmme muusikakool on siiani mulle väga lähedane ja erakordselt nostalgiline ja kodune koht. Need olid nii toredad aastad.

LAURI VÄINMAA

pianist, Eesti Muusika- ja Teatriakadeemia õppejõud

Nõmme muusikakoolis veedetud aega meenutan erilise soojusega. Suurte puude alla peitunud hubane maja, millele minu õppeajal valmis juurdeehitis, tundus nii avar ja moodne oma suurte akende ja uute klaveritega; see oli parim õpikeskkond. Ülinõudlik erialaõpetaja Ruuta Taras, soe ja sõbralik solfedžoõpetaja Eda Stern, suurepärased konspektid dikteerinud muusikaajaloo õpetaja Viive Käsper (kasutasin neid ka hiljem Muusikakeskkooli õpilasena) ja kaasa haarav kammeransambliõpetaja Jaan Sepp koos illustraator Peep Tõldseppaga – kõik nad mõjutasid noort muusikut nii õigesti ja tugevasti, et Muusikakeskkoolis edasiõppimise otsus, elukutsevalik, tuli kergelt ja iseenesestmõistetavalt.

IIRIS VESIK

laulja

Nõmme muusikakoolis käimine andis mulle muusikahariduse põhja, järjepidevuse, harjumuse panna ilusaid kaarte seinale, nagu minu õpetaja klassis, ning ägedaid inimesi ja eeskujusid ellu.

Nooremana ma ei julgenud lugeda kooli garderoobis "Berti päevikuid", sest kartsin, kui garderoobitädi näeb, mida ma loen, siis arvatakse, et ma olen pervert või midagi seesugust.

Nõmme muusikakoolis lõpetasin oma esimese saatega laulu kirjutamise ja kandsin selle ka esimest korda ette ühele koolikaaslasele.

RUTH ALAKÜLA

Eesti Rahvusringhäälingu muusikatoimetaja

Astusin Nõmme lastemuusikakooli 1964. aastal. Enne oli ema püüdnud mind õpetada, aga sellest ei tulnud suurt midagi välja. Ometi oli selge, et muusikat tuleb õppida ja nii sai minu klaveriõpetajaks Inge Kaldver. Ta oli imeline õpetaja. Harjutada oli vaja ja oli vaja tähelepanelik olla, aga ometi ei kadunud hetkekski rõõm muusikaga tegelemisest. Muidugi oli eriti oluline keskkond ja õhkkond, mis koolis oli. Harjutasime tundide kaupa, mis tihti oli muidugi ka maailma asjade üle arutamine koos Sirje Vihmaga. Käisime pikalt uste taga kuulamas, kuidas Arbo Valdma ja Ivo Sillamaa koolis harjutasid ja konkurssideks valmistusid. Ja muidugi oli eriline pidupäev see, kui Margus Kappel ja Hillar King neljal käel uemat muusikat mängima asusid. See oli lihtsalt nii lahe. Nii kandis Nõmme muusikakool minu jaoks laheda vaimseuse pitsert.

Kooliga on seotud ka eriti tume ajajärk minu elus. Olin kuuendas klassis, kui mu õpetaja ootamatult suri. See oli selline löök, et jäin ka ise nädalateks haigeks. Maailm kukkus kokku ja ma ei tahtnud kellegagi rääkida. Olen väga tänulik õpetaja Maie Aasale, kes võttis mu enda õpilaseks ja tohtu heatahtliku tähelepanuga suutis mu jälle muusika ja maailma juurde tuua. Igatahes andis Nõmme kool kaasa armastuse muusika vastu. Muusikakeskkooli minek oli nagu ämber külma vett krae vahele. Kõik see, mis enne oli puhas rõõm ja ilu tege mine, muutus nüüd kohustuseks ja raskeks tööks. See oli üleöö täiskasvanuks saamine. On muidugi selge, et ilma tööta ei tule tulemusi, aga see murekorts, mille toonane elu meie laubale vajutas, on jäänud paljusid eesti muusikuid saatma kogu eluks. Pärast kooli lõpetamist jäin Nõmme muusikakooli veel mõneks aastaks viiuldajate ansambli saatjaks ja olin selle võimaluse üle väga õnnelik.

Tagantjärele vaadates tunduvad Nõmme muusikakoolis veedetud tunnid, päevad ja aastad kõige põnevamad ja erutavamad, täis lootust uute avastuste lävel.

Rütmimuusikahariduse muredest ja rõõmudest

Rütmimuusika-, sealhulgas jazzmuusikaalane haridus Eestis areneb, täieneb, mitmekesistub, kuid on tänaseks siiski lõplikult välja kujundamata. Nendel lehekülgedel räägivad sellest, mis on juba tehtud ja mis vajab veel tegemist, **Virgo Sillamaa, Ain Agan, Oleg Pissarenko** ja **Jaak Sooäär** – kõik peale pedagoogitöö juhtumisi ka tegusad jazzkitarristid.

VIRGO SILLAMAA

Georg Otsa nimelise Tallinna Muusikakooli rütmimuusika suuna arendusjuht

Kirjutan eelkõige rütmimuusikast, sest just selle valdkonnaga olen ma põhiliselt seotud. Rütmimuusika on meie haridusmaastikul suhteliselt uus mõiste, mis paljude jaoks katub sõnaga “jazz”. Hariduse andjatel on oluline endale selgeks teha, mis on rütmimuusika- ja jazzialase hariduse erinevused ja ühisosad.

Mina räägin rütmimuusikaõppest kui väga laiaist valdkonnast, kuhu võib arvata igat laadi musitseerimise, mille keskmeks on bänd, st trummid, bass, klahvpillid, kitarr jne. Väldin meelega erinevate stiilide loetlemist, sest see ei ole tänapäeval aktuaalne, segunemist ja sünteesi on lihtsalt nii palju. Jazzmuusika moodustab ühe osa rütmimuusika maailmast. Tal on palju selgem määratlus, olgu ajaloo, stiilide või muusikapraktika eripärade kaudu. Jazzi- ja rütmimuusikaharidus teenivad mõneti kattuvat, kuid siiski paljus ka erinevat eesmärki. Jazziharidus teab oma sisulist orientatsiooni ja hariduspoliitilist positsiooni palju paremini. Pean tähtsaks jõuda erinevate haridusastmete sümbioosini, kus rütmimuusikaalased keskaste õppeasutused valmistavad ette ka piisavalt häid kandidaate jazzmuusikaalase kõrghariduse tarvis. Keskaste vajab aga omakorda tugevat ja hästi korraldatud rütmimuusikaalast põhiõpet.

Mõningatest probleemidest. Puudub tõhus üleriigiline rütmimuusikaalane põhiharidus. On vaid üksikud edukad erandid (nt Viljandi, Pärnu ja Saue muusikakool), teistes muusikakoolides puuduvad kas vahendid, võimalused (kasvõi kvalifitseeritud õpetajate näol) või lihtsalt tahe. Meil pole organisatsiooni, mis korrastaks ja korraldaks kogu rütmimuusika valdkonda, selgitaks välja vajadusi, töötaks välja lahendusi, koostaks õppematerjale ja koolitaks, esindaks ja looks suhteid. Tahe luua rütmimuusikahariduse liit on olemas juba mõnda aega, kuid seni pole õnnestunud seda teoks teha.

Puudu on õpetajatest nii kutsehariduse kui ka põhihariduse tarvis. Oleme ammu üle kasvanud mõttemallist, kus iga vähegi hea muusik kõlbas ka otsemaid õpetajaks. TÜ Viljandi kultuuriakadeemia on instrumendiõpetaja koolitusega tegelenud juba mõnda aega. Hiljuti alustas pedagoogilise aineblokiga ka EMTA jazzmuusika osakond. Löviosas lähevad need, kes valivad lõpetades ka pedagoogi kutse, tööle pigem muusikakooli, mis ongi hea, sest ka seal on õpetajate puudus äärmiselt suur. Ometi on hetkel õhus terav küsimus, kust peaksid Otsa ja Elleri kool võtma lähiaastatel ansambli- ja teooriaõpetajaid või kus peaksid praegused õpetajad ennast koolitada laskma.

Siiski on ka positiivset. Otsa ja Elleri kooli lõpetajad moodustavad üha suurema osa EMTA ja Viljandi kultuuriakadeemia jazzmuusika erialade sisseastujatest, mis näitab, et eri haridusastmete vaheline "vereringe" hakkab tasapisi ilmet võtma.

Toimub üha rohkem rütmimuusikaalaseid õppesündmusi, mis köidavad noori ja annavad teadmisi ning kogemusi (nt "Kooli-jazz/Jazzikool", Kuressaare kitarrilaager, Saaremaa rütm- ja improvisatsioonilaager jpt). On valminud ja valmimas mitmeid õppematerjale. Aina enam saavad hoogu iseseisvat ansamblitegemist propageerivad ettevõtmised, nagu näiteks "Noortebänd" ja "BändCamp".

Uue üldhariduse õppekava muusikaosa, mis peaks olema juba täiel määral rakendunud, toetab varasemast märkimisväärselt rohkem praktilist ja loovat musitseerimist. Samuti on oluline, et alustasime rütmimuusiku kutsestandardi loomist. See sunnib valdkondlikule eneseanalüüsile ja avab tee rütmimuusika kutsehariduse riikliku õppekava arendamisele.

Otsa kooli rütmimuusikasuuuna viimaste aastate üheks eelistuseks on olnud hariduse tervikeesmärkide ülevaatamine, taastõnastamine ning sellest lähtuv õppekava reform. Kõige tähtsama tulemusena tõstaksin esile ansambliõppe osa märkimisväärselt suurenemist, eelkõige loengu vormis, üksiteisega kattuvate teooriaainete arvel. See tähendab rohkemat koosmängimist ja vähemat laua taga vihikusse kirjutamist.

Meie ühiskond on väike ning rütmimuusikaalast kutseharidust annavad vaid kaks õppeasutust. Samas on hariduse profiil äärmiselt lai. Erinevat lähenemist vajavad tulevane jazzmuusik, *singer-songwriter*, muusikapedagoog, tugeva originaalse kontseptsiooniga bändiliider või lihtsalt mõnes kaveribändis mängida armastav pillimees. See tähendab, et meil antav haridus peab olema äärmiselt paindlik, mis saab olla vaid väga hästi läbi mõeldud õppekava, hea õppetöö korralduse ning individuaalsust maksimaalselt arvestava õpetamise tulemus.

Rütmimuusikaalase kutsehariduse lõpudiplomil ei ole hetkel tõoturul mingit kaalu. Keegi ei vali ju trummarit selle järgi, kas ta on mingi kooli lõpetanud. Loeb ikka mänguoskus. Seda enam on meie hariduse eesmärk tugev sisu. Tööd muusikutele on, sest vajadus tantsu-, meeleolu- ja taustamuusika järele ei kao kunagi. Samuti on alati omapäraste ideedega originaalmuusika loojaid. Eesti popi esimesed edulood on kindlasti paljudele inspiratsiooniks ning julgustavad püüdlema millegi enama poole.

KOMMENTAARE KOLLEEGIDELT

Millised on Eesti jazzihariduse peamised lahendamata probleemid?

JAAK SOOÄÄR, EMTA jazzmuusika osakonna juhataja: Peamised probleemid on muusika alghariduses, muusikakoolide tasemel. On vaid üksikud koolid, kus rütmimuusika õppekavaga tõsiselt tegeldakse, tihti on puudu pädevatest õpetajatest. Kuna muusikakoolides on õpetus enamasti nõrk, tuleb keskastme koolides sageli tegelda algtoedede õpetamisega, mis kandub omakorda edasi kõrgkooli, kus tudengite teoreetilised ja praktilised baasteadmised võivad olla ebaühtlased.

AIN AGAN, Tartu Ülikooli Viljandi kultuuriakadeemia õppejõud: Üks lahendamist vajav probleem on kindlasti see, milline on üleüldse jazzihariduse tase. USA koolid hoiavad rohkem traditsioonidest kinni, Euroopa improvisatsiooniline muusika ja selle õpetamine on palju laiem ja on tekitanud diskussioone.

Kuigi rütmimuusikaõpe on rahvusvaheline, vajaksime muusikakoolides, keskeriõppeasutustes ja kõrgkoolides omamaist ja omakeelset erialast õppekirjandust.

OLEG PISSARENKO, Heino Elleri nimelise Tartu Muusikakooli rütmimuusika osakonna juhataja: Minu arvates on küsimus n-õ terviklahenduse leidmises, alates muusikakooli esimesest klassist kuni tööturule jõudmiseni. Pean silmas seda, et võttes vastu otsuse pakkuda teatud hulga inimestele muusikaharidust, peame samal ajal olema valmis looma olukorra, kus selle haridusega on midagi peale hakata. See hõlmab nii õpilasvahetussüsteemi, kvaliteetse muusika esitamist rahvusringhäälingu kanalites, klubide ja festivalide võrgustiku süsteemset rahastamist kui ka impordi- ja ekspordikanalite loomist ja elus hoidmist.

Milliseid samme on astunud nende probleemide lahendamiseks ja missugused positiivsed muutused on juba toimunud?

AIN AGAN: MTÜ Eesti Muusikaharidus on õppematerjalide puudumist natuke leevendanud, ehkki kaootiliselt.

JAAK SOOÄÄR: Probleemi parim lahendus on uue põlvkonna õpetajate kasvatamine, mis on pikk protsess. Hetke seis tundub positiivne, sest vähemasti keskastme koolidesse on viimastel aastatel tööle asunud palju noori ja entusiastlikke õpetajaid. Kuna EMTAst ja Viljandi kultuuriakadeemiast tuleb igal aastal kvalifitseeritud lõpetajaid, peaks osa neist mingil hetkel jõudma ka muusikakoolidesse.

OLEG PISSARENKO: Palju head on minu mainitud terviklahenduse heaks muidugi juba tehtud, aga kindlasti saab veel paremini. Pean silmas kodumaise jazzmuusika esitamist ja kontsertide kajastamist rahvusringhäälingus. Meil on väga palju head muusikat ja selle üle tuleb rõõmu tunda.

Milliseid eesmärke eri taseme jazzõpetus seab? Missugused on diplomiga saanud jazzmuusiku väljavaated, võimalused tööd leida?

Jaak Sooäär: EMTA jazziosakonnas on hariduse keskmes muusika ja selle esitamine, kuid üliõpilastel on võimalik läbi- ja ka pedagoogika moodul, mis annab õiguse õpetamiseks. Paljud on ka selle valinud. Eestis on jazzmuusika alal kõrghariduse saanud muusiku väljavaated tööd leida head, kui tal on huvi kombineerida muusiku ja pedagoogi karjääri. Ainult muusikuna ellu jääda on keeruline.

OLEG PISSARENKO: Elleri kooli rütmimuusikaõpetus pakub õpilasele aega ja tingimusi muusikamaailma avastamiseks. Oma tee otsimine on oluline, mistahes eluvaldkonnast me ka ei räägiks. Muusika pakub väga häid võimalusi enese avastamiseks ja oma ideede väljendamiseks. Iga tudengi väljavaated sõltuvad suuremas osas tema läbilõõgivõimest ja töötahtest. Ainult andest ei piisa.

AIN AGAN: Tartu Ülikooli Viljandi kultuuriakadeemia lõpetanud muusikud ja õpetajad on peaaegu sajaprotsendilise kutsekindlusega ning neid võetakse ja oodatakse erialasele tööle.

Küsinud **Joosep Sang**

FOTO INTERNETIST

Hei ja tere,

kallid eestimaalased seal kaugel, aga ometi nii lähedal! Tean, kui külm ja röske teil seal on, aga paraku ei saa aidata. Sest mis päikest ja palme ma teile siit ikka saadan, kui siin on vaat et hulllemgi. Alles lõppes meil suur torm, mis kestis viis päeva jutti! Kool oli kinni ja poodi ei saanud! Sõime kodus kuivaineid ning jälgisime õudusega, kuidas lumehunnikud mitte tundidega, vaid minutitega kasvasid! "Nii!" hüüatas naine elutoast. "Nüüd kadus aiamaaja!" Ja tõepoolest, kui 10 minti tagasi paistis veel tubli tükk viilkatust, siis nüüd oli see läinud. "Nüüd kadus... üldse igasugune vaadel!" oli järgmine raport ning mõistsin hooilt, mida see tähendas: lumi oli jõudnud katuseräästani, mis kattis automaatselt kinni ka meie elutoa maast laeni akna. Edasi jäi järjest vaikselt. Aga mitte seetõttu, et undamine väljas oleks vähenenud, vaid seetõttu, et heliisolatsioon maja ümber järjest tihenes. Lumekiil pakenes ning varsti oli vaikus. Mitte vaikus enne tormi, vaid tormi haripunktis!!! Ja sellist nähtust pole mina oma kirju elu jooksul veel enne kogenud!

Jah... kiri algab kui proloog äärmiselt ägedale Stephen Kingi õudukale ja võib tunduda kohati täiesti ebarealaalsena. Aga mis me siin ikka lolli mängime! Muidugi ebareaalne! Vähemalt suures osas küll! Ütleme siis, et siinkirjutaja taltstatamatu fantaasia viili! Tegelikult tahan ma teile hoopis kirjutada maailma kõige kaunimast, kõige uhkemast, kõige sõbralikumast, kõige müstilisemast ning kõige unikaalsemast maast – Islandist, kus mul tänase seisuga on olnud suur au elada juba üle kahe aasta! Aga et alustada algusest, tuleb ikkagi alustada algusest. Ehk kuidagi pidin ma ju siia saama ning minu tänane kiri koosnebki peasjalikult sellest, kuidas üleüldse sündis mu väikeses peakeses see pöörane idee tulla nii ajuvabalt kaugemale!

Muusikutele olid just lõppenud nn uinutavad aastad, mil iga kõrtsi pillimees enesele kuupalga eest auto võis osta ehk teisalt silmaga pilgutamata pangas rusika lauale tohtis lüüa, mispeale miljonilaen kandikul kätte toodi.

Ja-ja, ilus unenägu lõppes kui noaga lõigatult ning muusik pidi asuma oma endise ameti juurde – kes taksojuhiks, kes Säästumarketisse kasapidajaks. Joppas neil, kes juba ürgajast ERSOs või Estonias juhtusid mängima. Tõsi küll, palga üle lääne kolleegidega mõtteid vahetades ei saa viimased küll teps mitte aru, kas tegemist on meie puhul siis nädala- või suisa päevapalgaga, aga asi seegi. Ning mis peamine, ikkagi erialane tegevus. Minu puhul oli asi keerulisem, sest mitte ükski orkester ei vaja ju enda ridadesse staabilsele palgale üht lampjalget klaverikunstnikku. Nii tuli minna ajutiselt justkui asumisele ühe maallise väikelinna mitte nii maallise muusikakooli klaveriõpetajaks. Kui oleks tol hetkel kellegi läänlasega palgast juttu tulnud, siis poleks neil küll hetkekski kahtlust tekkinud, et tegu on tunnivalgaga. Aga ju siis seda oli ikkagi tarvis, sest teadupärast liigne lukus ja logelemine muudab vedelaks.

Külm reaalsus pani siiski mõtlema, et niiviisi see asi kauem jätkuda ei saa! Tore pere polnud sellist ekstreemset elu lihtsalt väärt ning ühel hetkel tundsin, et pole mitte midagi parata, tuleb teha mitte kannapöörde, vaid kogu kere pöörde. Hirnutavaks asjaoluks kartsin kujunevat koduigatsust kui siiani ravimatuna tundunud haigust. Omal ajal Soomes käies oli juba kolme päeva pärast selline koduigatsus, et oleksin hea meelelega oma kaks paari pükse nahka pistnud, kui vaid Lasnamäe perverssete paneeljurakate manu oleks saanud. Vot selline häiriv piisias, nii et emigreerumise all ei pidanud ma sugugi mitte silmas kolmepäevast tolgendamist Kesk-Soomes. Teoks pidi saama midagi määratud palju suuremat, pikemat ning kaugemat. Ilmselt igavest (olles Eesti suhtes kibe realist). Ning leidsingi tõhusa vahendi oma üüratu koduigatsuse vastu: kindlasti mitte kollida Soome. Isegi mitte Rootsi või Saksamaale. Vaid kuhugi nii ajuva-

balt kaugemale, kus koduigatsus lihtsalt kahvatub või jäätub (oma lõplikku valikut silmas pidades).

Island oli sobilik paik päris mitmes mõttes. Esiteks juba kauguse ja eksootilisuse poolest on talle üpriski raske vastast leida. Teiseks oli kunagi kaksteist aastat varem samasuguse sisemise heitluse läbi teinud mu endine koolivend, kes siin juba ilusti ees ootas ja kogu süsteemi läbi ja lõhki jagas. Loomulikult ei oodanud ta siin mind, vaid kogu kupatus oli üks õnnelik asjade kokkulangevus. Omades sidemeid ühes koma teises muusikakoolis, sondeeris ta veidi pinda ning taeva tahe oli, et just Akureyri linnas vajati tol hetkel kibekiiresti suurde ja uhkesse muusikakooli pop/jazz-klaveriõpetajat.

Kui olin oma jah-sõna kõhklematult ära öelnud ning niiöelda kolm veretilk postiga teele saatnud... hakkas hirm. Mida ma tean Islandist? Mida ma tean islandi keelest ja kultuurist? Polnud eales islandi keelt kuulnud ega elusat islandlast ihusilmaga näinudki! Olgem ausad, päris täpselt ei teadnud, kus seesinane maa asubki. Aga aeg ei küsi ning kuna õpetajat oli vaja suht kohe, siis väljasõidupäev mitte ei tulnud, vaid lausa tormas lähemale. Ning käes ta oligi!

Kuidagi kohmetu tunne läbis mind sel hommikul. Kohver oli põrandal ristseliti lahti. Mida siis võtta või jätta? Palju nagu ei osanudki pakkida. Hunnik raamatuid, pesu, mingid särigid, püksid... Olin nagu vati sees. Liigutasin end automaatselt. Naine kõrvaltoast hõikas, et kuule, seal olla päris karmid lumetormid vahel... Selge, järelikult oleks vaja nagu tormiülkonda või miskit ka. No aga pole ju sellist!

Ühel hetkel oli kohver koos ja aeg teele asuda. Mäletan seda tunnet. Naisega tegime musi-musi ning tunne oli selline veidi naljakas, nagu oleks hakanud Pärnusse sõitma. Noh, et eks siis õhtul näeme. Aga Pärnut seekord polnud. Isegi Tartut mitte. Oli suur tundmatus. Ainuke kindel asi oli see, et kohe-kohe algab mu töö. Kohe avaneb üks ja sisse astub mu esimene õpilane. Islandlane. Tere, tere... Kuidas on islandi keeles tere? Eestis islandi keelt õppida ei saanud. Ükski firma ei õpetanud. Isegi korea keelt sai õppida, aga viikingite oma mitte. Nuvot, nii ma siis asusingi teele millegi müstilise ning kaugesse poole, millest puudus vähimigi aim.

RISTO LAUR,
Akureyri, Island

Hooaja pidulik avakontsert, täissaal, dirigendipuldis Neeme Järvi. FOTO TIIT MÖTUS

Kuldne klassika – ERSO alustas 86. hooaega

MARIS PAJUSTE
muusikateaduse eriala üliõpilane

Eesti Riiklik Sümfooniaorkester alustas oma 86. hooaega lootusi sisendavalt. On rõõmustav, et ERSO seab endale pidevalt keerukaid ülesandeid ja on kahtlemata võimeline pakkuma suurepäraseid elamusi.

Avakontsert pealkirjaga “**Fantastiline**” oli tõepoolest fantastiliselt mitmekesise kavaga. Üksteise kõrval tulid ettekandele eesti muusika kuldvara, klassitsismiajastu ja romantismiajastu suurteosed ning kõik need pakkusid tõeliselt eredaid hetki. Juba teist aastat järjest avati hooaeg **Villem Kapi kooripoemiga “Põhjarannik”**; sellest võiks kujuneda suursugune traditsioon. Kapi kooripoem on üks eesti muusika pärleid ning **Eesti Rahvusmeeskoor** kandis selle ette tõeliselt uhkelt. Kõnealune kontsert kuulus sarja “**Pariisi sümfooniad**”, kus maestro **Neeme**

Järvi juhatusel tulevad kuuel kontserdil ettekandele kõik **Haydni** nn Pariisi sümfooniad, neist esimesena kõlas **Sümfoonia nr 82 “Karu”**. Haydni muusika paistab olevat ideaalne materjal maestro Järvi kätes voolimiseks, tema dirigeerimisel hakkab see mingil erilisel kombel mängema. Kuid mänglev on Haydni 82. sümfoonia juba iseenesest, karakterne nii agoogikas, dünaamikas kui ka artikulatsioonis. ERSO tõi selle värvika muusikamaailma väga meeleolukalt kuuldavale – karakterid olid säravad ja efektsed. Veelgi nauditavam oli **Mozarti Klarnetikontsert A-duur**, milles soleeris ERSO klarnetirühma vastne kontsertmeister **Guy Spielman**. Austraalia päritolu mängija pillikõla on hämmastavalt õrn ja meeldiv ning mäng voolav ja plastiline. Teose teine osa *Adagio* tõi suurepäraselt esile Spielmani erilise interpreedina. Sellist kummastavalt õrna, kaunist ja helget *piano*’t kuuleb Eesti kontserdilavadel harva. Ühelt poolt särav, kuid teiselt poolt väga

ümar toon pani lausa õhku ahmima. Kolmandas osas sai kuulda Spielmani meisterlikku mängutehnikat, kus virtuoossed passaažid tulid kuuldavale hämmastava kerguse ja üleolekuga. Tõeliselt kaasa elama panevat esitust ei loo aga solist ükski. ERSO oli Spielmanile võrdväärne partner, orkester toetas solisti vajalikel momentidel ning andis teistele jälle parajalt ruumi.

Kontserdi teises pooles kanti ette **Berliozi “Fantastiline sümfoonia”**. Selle programmilise orkestriteose tugev dramaturgia esimestes osades väga hästi esile ei pääsenud. ERSO on kõik olemas, et iga viimane kui aktsent, dünaamikamärk või karakter välja mängida, kuid paraku jääb sageli kõige sügavamast läbitunnetamisest midagi puudu. Kahes viimases osas oli teose dramaturgia aga juba päris kenasti jälgitav. Neljanda osa (“Rongkäik tapalavale”) irooniline alatoon tuli klaari vasekoori esituses selgelt esile, samuti pääses hästi mõjule viienda osa (“Nägemus öisest

sabatist”) intensiivne energilisus ja sügav traagika.

ERSO järgmine kontsert oli **Eesti Kontserdi sarjast “Kuldne klassika”**.

Olari Eltsi juhatusel kõlas impressionistlik kava **Debussy** ja **Raveli** teostest. Üldmulje Debussy sümfoonilisest prelüüdist **“Fauni pärastlõuna”** jäi tagasihoidlikuks. Muusika oli küll õrn ja voolav, kuid ara väljenduse tõttu olid Debussy hämmastavad orkestrivärvid alguses tuhmid. Põhjuseks võis olla nõrk kontakt orkestrantide vahel. Kuid muusikasse rohkem sisse elades nende omavaheline suhtlemine paranes ja oli hetki, kui orkestri pidurdamatu hoog viis kuulaja endaga kaasa. Raveli orkestrisüit **“Hispaania rapsoodia”** mõjus tervikuna veenvamalt. Teose hispaanialikud, säravad orkestrivärvid ja meeleolukad tantsurütmid vajavad mängijatelt temperamenti, mille saavutamine võib eestlasele olla paras pähkel. ERSO esituses olid kõik karakterid olemas, kohati küll veidi tehnilikud, ent teos köitis publikut ja tekitas lausa elavaid kujutluspilte. Terve rida lõike olid jõulised, efektselt säravad (eriti mahlakad olid bassipartiid ning löökpillirühm), kuid *piano* kippus kohati olema liiga tagasihoidlik – vaiksest, ent intensiivsest särast jäi puudu.

Esitusele tuli ka Raveli vokaalsükkel **“Šeherezade”** (tekst Tristan Klingsorilt muinasjutukogumiku “Tuhat ja üks ööd” motiividel). Raveli üks peaesmärke oli säilitada sõna võimalikult kõnelähedasena. Ka orkestratsioon jätab teksti selguse nimel vokaalile väga palju ruumi, orkestri funktsioon on pigem atmosfääri ja meeleolu luua. Jaapani sopran **Eri Nakamura** tõi oma laitmatu diktsiooni ja artikulatsiooni-ga kõne loomuliku voolavuse ja sõnamängud suurepäraselt välja. Luule ise on unistav, müstiline, salapärane, selle tunnetamisest jäi aga Nakamura esituses vajaka. Ei ole kahtlustki, et laulja on vokaalselt äärmiselt võimekas, eriti mahlakalt kõlab tema hääl madalas registris. Miimika ja lavaline olek tundus aga pigem murelik kui idamaiselt saladuslik.

Debussy orkestriteos **“Iberia”** (teine osa tsüklist “Kujundid”) köitis juba esimest taktidest. Teose energilised hispaania rütmid panevadki kuulaja kergesti kaasa elama, kuid sära ja kergus, millega need olid esitatud, andis ettekandele lisaväärtuse. Lisapalaks kõlas Raveli **Valss**. Tuleb tunnistada, et õhtu naelaks kujunes just see, eriti kaasahaarava energiaga esitatud teos. Olari Eltsi hämmastava, kogu kehaga läbitunnetatud dirigeerimise tõttu jättis kontsert üldiselt positiivse mulje. Elts suudab oma et-

Kristóf Barati, Bartóki Teise viiulikontserdi solist.

FOTO ERSO ARHIIVIST

tekujutust muusikast ka märkimisväärselt selgelt orkestrile edasi anda.

Sari “Festivo” algas kahe äärmiselt huvitava teosega 20. sajandist, **Bartóki Teise viiulikontserdi** ja **Prokofjevi Viienda sümfooniaga**, dirigendiks **Nikolai Aleksejev**.

Bartóki kontserdis vahelduvad äkiliselt teravad aktsendid ja harmooniad ning energiline rütmimaailm laulvate, meloodiliste löikudega. Teos on tehniliselt kaalamurdev, valitseb polüfooniline faktuur, kus orkestri- ja solistipartiid on omavahel tihe-dalt seotud. Solist peab ülitäpselt tajuma, mis orkestris toimub. Tihti on viiul ja mõni teine orkestripill omavahel dialoogis. Kontserdil üles astunud viiuldaja, ungari päritolu **Kristóf Barati**, on tõeline meister, kelle jaoks kirjeldatud raskused paistsid olevat ülesanded nagu iga teine. Ta on tehniliselt perfektne ning esitas Bartóki teose väga hoolikalt läbi mõeldud ja selge struktuuri-ga. Barati mängib 1703. aastal valminud stradivaariusel, mille imekspandavalt särav kõla lummas juba häälestamisel. Mõningad asjaolud esituses jäid aga kripeldama. Mängija miimika ja kehakeel ei reetnud muusika kohta mitte midagi. Ühel hetkel avastasin, et pilku lavalt pöörates või silmad kinni pannes pääses muusika märksa paremini mõjule. Lavale vaadates tundus kõik liiga kontrollitud. ERSO oli solistile aga väga hea partner. Bartóki kontserti on iseloomustatud kui perfektse orkestreerimise teost, kus solisti ja orkestri vahekord on ideaalses tasakaalus. ERSO oli balanssi

hoidmisel ka oma ülesande kõrgusel, kõla oli väga kompaktne ning tihe. Orkestri ülatavalt muljetavaldav mänguvorm tuli eriti esile Prokofjevi Viendas sümfoonias. ERSO mastaapne ja täidlane kõla oli täiuslik juba alates esimesest osast. Prokofjevi muusikas peitub väga ettearvamatuid kontraste. Ilusate, laulvate meloodiate keskel löikavad sisse ootamatud dissonantsid, mis lisavad kurjakuulutavat alatoonit. Madalad vaskpillid ja kontrabassid loovad tõsise ja traagilise atmosfääri. Iga karakter ja kontrast oli orkestril antud kogu teose vältel võrratult. Näiteks võib esile tõsta avaosas “mürisevat” bassi, mis tekitas tõeliselt kõhedust, teise osa *glissando*-motiivid kostsid muu muusikalise materjali sees pärlitena, kolmanda osa voolav *legato* oli äärmiselt nauditav. Prokofjevi muusika paistab olevat Nikolai Aleksejevile nagu loodud. Tema range, mõnes mõttes vaoshoitud, ent sügav karakteriseerimine äratas ellu iga Prokofjevi kõlanüansi. Ammu pole ERSO kontserdil nii põnev olnud.

Sari “Klassikud” algas ambitsioonikalt, selle esimesel kontserdil tuli ettekandele kaks sümfonismi meistriteost, **Richard Straussi sümfooniline poem “Surm ja selginemine”** ning **Bruckneri Neljas sümfoonia**. Mõlemad teosed on igale orkestrile justkui proovikivid – muusikaliselt keerulised ja sügava filosoofilise taustaga. ERSO juhatus rootsi dirigent **Patrik Ringborg**. Straussi “Surm ja selginemine” jättis paraku toore mulje. Kontakt nii orkestri sees kui ka orkestri ja dirigendi vahel oli puudulik. Straussi sõnul peitub selle poemi muusikas “surma filosoofia”. Selline tõsine alltekst nõuab nii dirigendilt kui ka igalt orkestri-liikmelt muusikaliste kujundite ülimalt läbitunnetatud edasiandmist. Straussi orkestrivärvid kippusid kirkastumise asemel aga ühtseks massiks kuhjuma. Sellegipoolest kumasid üksikute eredate momentidena läbi mõningad orkestrisisesed soolod, esile tõstaksin eelkõige oboede musikaalset mängu.

Bruckneri Neljas sümfoonia alapealkirjaga “Romantiline” on helilooja ainus programmiline teos. Muusika maalib hingestatud helipilte loodusest, keskaegsest ärkavast linnast, jahilkäigust. Bruckneri fantastiline kõlamaailm on miski, mis hakkab kõlama meisterliku orkestratsiooni ja instrumetatsiooni tõttu minu arvates lausa iseene-sest, kuid sellegipoolest tuleb interpreedil muusika n-ö ellu äratada. Teatud meeleolu-sid andis ERSO hästi edasi, üldkõlalt jäi teos aga kahvatuks. Ringborg püüdis orkestrit küll sütitada, ent tal paistis sügavusest puudu jäävat.

Andreas Staier andis haamerklaveril erakordselt stiilse ja haarava kontserdi Joseph Haydni muusikast.
FOTO IJA REMMEL

mulje

Klaverifestival on lõppenud, elagu klaverifestival!

KAI TAAL
klaveriõpetaja

Seekordne festival **“Klaver 2012”** pakkus palju positiivseid üllatusi ja paar erakordselt suurt elamust – see on rohkem, kui julgesin oodata nendest tuntud ja tundmatutest interpretidest, kes esinema olid kutsutud. Juba kaheksandat korda toimunud klaveripidu ei ilmuta õnneks mingeid väsimuse märke, üksnes publiku huvi oleks võinud suurem olla, sest festival on seda väärt.

Juba traditsiooniliselt oli üritus mitmekesine nii esinejate rahvuse, kavavaliku kui ka kontsertide stiili poolest. Kindlasti leidis midagi igatühe maitsele, kuid suurema elamuse said ilmselt need,

kel õnnestus kuulata enamikku kontsertidest. Siinkirjutajal jäid kuulmata Kristjan Randalu, John Cage'ile pühendatud klaveriõhtu ning Kristi Kapteni ja Holger Marjamaa esinemised; samuti ei leia kajastamist Claude Debussyle pühendatud noorte pianistide kontsert, kus oli mitmeid toremaid õnnestumisi, kuid arvan, et nende interpretide suurematest ja olulisematest saavutustest saame kuulda loodetavasti tulevikus.

Festivali raamisisid ERSO kontserdid, väga erinevad nii muusikale lähenemise viisi kui ka kava poolest. Avakontserdil esitas **Cédric Tiberghien** (Prantsusmaa) **Julien Masmonet**' juhatusel särava ja virtuosse Saint-Saënsi Teise klaverikontserdi ning lõppkontserdil soleseris **Ivari Ilja Arvo Volmeri** dirigeerimisel Brahmsi Teises klaverikontserdis, mida selle monumentaalsuse ning tehnilise komplitseerituse tõttu peetakse üheks keerulisemaks kontserdiklaveriliteratuuris. Nendest kahest õnnes-

tus paremini prantslaste koostöö: kui avakontserdil võis kuulda kõige paremas mõttes muretu ja säravat musitseerimist, täis prantslaslikku elegantsi ning tugevat energialaengut, siis Ilja–Volmeri musitseerimine kulges oluliselt pingelisemas ja närvilisemas õhkkonnas. Ilja on Eesti armastatumaid pianiste ja klaveripedagooge, tema kontserdid lähevad alati täissaalile. Ka seekord võttis publik suure poolehoiu ja vaimustusega vastu nii Ilja suure süvenemisega esitatud Brahmsi kui ka ta õpilaste **Sten Heinoja** ja **Elle-Riin Volmeri** interpretatsiooni: Heinoja soleseris Skrjabini “Prometheuses” ning Volmer de Falla teoses “Ööd Hispaania aedades”. Neile noortele pianistidele oli see kontsert igati õnnestunud debüüt ERSOga.

Kõrgel tasemel klaveri valdamine, suurepärane tehnika – seda ei kohta just sageli, kuid Tšaikovski-nimelise konkursi II preemia laureaadi **Miroslav Kultõševi** mängus oli see olemas. Ta tunneb ennast laval va-

Festivalil esinenud eesti pianistid Holger Marjamaa, Kristi Kapten, Sten Lassmann, Kristjan Randalu.

balt, ei karda mängida suures saalis väga vaikselt ning tuua teoste faktuurist välja harjumuspäratuid liine. Ta julgeb olla omapärane. Muusika tema sõrmede all kulgeb pigem intuiitiivselt kui ratsionaalselt. Sel kontserdil esitatud Schumanni Fantaasia C-duur ning Chopini neli ballaadi pole küll suurvormid selle sõna otseses mõttes (ehkki õppeprotsessis neid nii mängitakse), ent siiski ulatusliku vormiga programmilised teosed. Kultõševi poeetilise, ent samas fragmentaarne mängustiil ei soosi suurvormide üles ehitamist, sest kannatada saab teoste dramaturgiline arendus ja ka emotsionaalne pingestatus. Seetõttu olid kogu kavast nauditavamad kontserdi alguseks kõlanud Beethoveni bagatellid, peene tunnetusega esitatud võluvad aforismid. Pianist ei saanud kuni kontserdi lõpuni väga head kontakti klaveriga, üllatavalt palju esines nootide kadumisi nii meloodias kui harmoonias. Valdavalt *piano*’s mängimisel on kahtlemata omad võlud, aga ka ohud.

Ei mäletagi, millal viimati mõni Eesti pianist oma 70. sünnipäeva Estonia kontserdisaalis sooloõhtuga tähistas. **Vardo Rumessen**, festivali vanim interpret, andis oma suure juubeli puhul ülipika (peaaegu 2,5 tundi) ja sisult sügava kontserdi ning esitas peaaegu kogu kava peast – tõsine ja mastaapne ettevõtmine, mis juba iseenesest tekitab suurt austust. Kontsert oli mängitud hea kontsentratsiooniga, võlus sügav ja siiras musitseerimine ning keskendumine teoste sisule. Rumesseni mängus on palju ilusaid kõlavärve, ta valitseb aega ja ruumi ning suudab teose sisu avada ka siis, kui tehniliselt kõik kõige paremini ei õnnestu. Enim jäid tema ulatuslikust kontserdist meelde Mart Saare prelüüdid ja Skrjabini poemid.

Maksim Štšura andis sellel festivalil oma elu esimese soolokontserdi Estonia kontserdisaalis ning seda debüüti võib pidada igati kordaläinuks. Pianist oli väga töö-

siselt valmistunud, teosed olid hästi läbi töötatud ja kuulatud. Kõige rohkem meeldis tema esituses Bachi Partiita, mis oli hea faktuuriga ja läbipaistev, mängitud suure energia ja täie tähelepanuga. Brahmsi Fantaasiatest õnnestusid rohkem *intermezzo*’d, *capriccio*’de muusikaline kujundus jäi mõnevõrra segasemaks. Štšurale iseloomulik vertikaalne lähenemine teostele sobis kõige vähem teises pooles kõlanud Chopini sonaadile ning teos kulges ka liiga tõtakalt, kohati lausa kiirustades. Väga meeldiv oli kuulda ka pianisti enda loodud “Kolme

Juba kaheksandat korda toimunud klaveripidu ei ilmuta õnneks mingeid väsimuse märke, üksnes publiku huvi oleks võinud suurem olla, sest festival on seda väärt.

klaveripala”. Tänapäeval pole kahjuks enam kuigi palju neid interpreete, kes kontserdil ka enda teoseid mängivad.

Väga õnnestunud kontserdi andis eesti noorema põlvkonna väljapaistvamaid pianiste **Sten Lassmann**, kelle kavas oli ootuspäraselt suur rõhk Heino Elleri loomingul. Praegu Londonis oma doktoriõpinguid lõpetav Lassmann on viimased aastad pühendanud just selle helilooja klaveriteoste uurimisele ja plaadistamisele ning tema tegevust on raske üle hinnata.

Lassmanni musitseerimine pakub suurt

naudingut kõigile neile, kes hindavad interpretatsioonis kõrgelt professionaalseid oskusi. Tema faktuuri- ja pedaalikäsitlus on laitmatu, fraasikujundus selge ja teoste ülesehitus loogiline; ta on üks parema kooliga noorema põlvkonna pianiste praeguses Eestis. Tema interpretatsioon on sisendujõuline ja ennast kehtestav, suure dünaamilise diapasoni ja haardega, ta on artistlik ja oma nägemuse esitamisel veenev.

Põhjalik süvenemine Elleri loomingusse viimastel aastatel on selle helilooja kõlamaailma muutnud Lassmannile väga omaseks; ta esitab seda väga loomulikult ja vabalt. Kui siiani olen Elleri muusikat pidanud pigem lüüriliseks, siis Lassmanni otsekohene ja intellektuaalne kunstnikunatuur annab talle teistsuguse lähene-misnurga ja kõlavärvingu. Enim jäid kogu esimest poolt täitvast Elleri muusikast meelde Tokaata h-moll ning lisapaladena mängitud “Liblikas” ja “Kellad”.

Kontserdi teises pooles esitusele tulnud Brahmsi Sonaat nr 3 op. 5 on Lassmanni esituses klaverifestivalil ka varem kõlanud, nimelt aastal 2002. Võrreldes eelmise ettekandega oli teos sisuliselt küpsem, kõlaliliselt rikkam, tehniliselt meisterlikum ning kõlas suurejoonelisel. Ehkki lugude arenmist interpreedi repertuaaris aastate kestel on huvitav jälgida, oleks veelgi huvitavam

kuulda noort interpreeti avastamas veel seni mängimata heliloojate ja teoste kõlammaailmu. Loodetavasti pakub tulevik selleks ka võimalusi.

Festivali suurima elamuse pakkus Iisraeli klaveriduo Silver–Garburg kontsert; see oli täiuslik õhtu neile, kes hindavad muusikas eelkõige ilusat kõla, ülimate meisterlikkust, peenekoelisust ja harmoonilisust. Sel kontserdil sai kuulda erakordselt varjundirohket ja väljendusrikast interpretatsiooni, mis haaras oma mitmekihilisusega. **Sivan Silveri** ja **Gil Garburgi** teineteisemõistmine on lausa ideaalne, see on tõeline kooshingamine ja -musitseerimine. Kadestamisväärselt kindlalt ja loomulikult esitati erakordselt kaunis kava Mendelssohni, Wagneri, Rahmaninovi ja Saint-Saënsi teostest ning seda tervenisti peast, ehkki klaveriduode puhul on väga levinud ka kontsertidel noodist mängida.

Ausalt öeldes pole kuulnud, et Estonia kontserdisaalis klaver kunagi nii kaunilt oleks kõlanud; seda fluidumit, mis tekkis seesuguse puhta ilu tagajärjel, on sõnadega võimatu kirjeldada. Läbinisti nõtke fraasikujunduse ning läbipaistva faktuurikäsitlusega interpretatsiooni ülimateks eesmärgiks oli alati saavutada klaveri laulvus ning see õnnestus sajaprotsendiliselt, ehkki mõistus tõrkus seda uskumast, arvestades klaveri (eriti nende klaverite) iseloomulikke omadusi. Interpreetid suutsid luua illusiooni, et nad mängivad ideaalsetel instrumentidel ideaalse akustikaga saalis ning et kontserdi andmine on nende jaoks puhas rõõm.

Kuigi kogu kontsert oli erakordselt nauditav, tahaks eraldi välja tuua aeglase osade nõiduslikku ilu Mendelssohni “Sveoö unenäos” ning Rahmaninovi Süidis nr 1 “Fantaasiapildid”, mil oleks tahtnud Fausti kombel hüüatada: “Oo kaunis hetk, sa viibi veel!” Kahju vaid, et sellest kaunist klaveriõhtust sai osa kahetsusväärselt vähe kuulajaid, kuna Eesti publikule tundmatud nimed ilmselt ei suutnud ennustada võimalikku kontserdielamust. Loodetavasti ei jää siiski see kontsert nende interpretide viimaseks esinemiseks Eestimaa pinnal.

Lausa piinlikult vähe inimesi oli leidnud tee **Andreas Staieri**, maailmakuulsal klavessinisti ja haamerklaverimängija kontserdile, mis koosnes tervenisti Joseph Haydni loomingust. Staieri erakordselt peen ja stiilne musitseerimine oli kütkestav erinevates tempodes ja dünaamika nüanssides ning suurepärase dramaturgina oskas

ta tuua teoste arhitektoonika kuulajateni nii, et tähelepanu ei hajunud hetkekski. Vahetu, muusikast lähtuv ning üdini ajastutruu interpretatsioon oli suure emotsionaalse laengu ja energiaga, tõestades järjekordselt, et ka kõiki reegleid ja tavaid austav, parimas mõttes “raamides” musitseerimine võib olla väga põnev ja haarav. Eriti lummas oli sonaatide aeglase osade *piano*de nüansirikkus ning laulvus.

Kontsert toimus Estonia kontserdisaali nn kammerlaval, kus esineja asetseb saali keskel põrandal. Selline variant pole siiani kontsertidel ennast õigustanud; see koht

Kindlasti leidus midagi igaühe maitsele, kuid suurema elamuse said ilmselt need, kel õnnestus kuulata enamikku kontsertidest.

saalis pole mõeldud esinejale ja seetõttu on arusaadavad ka tekkivad akustilised probleemid. Praegusel juhul, kui interpreedi käsutuses oli veel vaigse kõlaga haamerklaver, oleks kontsert kindlasti võitnud, kui oleks toimunud mõnes väiksemas, ka ajalooliselt sobivama miljööga kammersaalis, milliseid võimalusi Tallinna vanalinn kahtlemata pakub. Kontrast pilli kõla ja kontserdisaali suuruse vahel oli ainus disharmoonia, mis tol õhtul tekkis.

Festivali kõige meeldejäävama sooloklaveriõhtu andis Brasiilia päritolu pianist, kogu maailmas tunnustust leidnud **Nelson Freire**. Imelapsena alustanud muusikud

Nelson Freire köitis oma noorusliku esinemisrõõmu, julguse ja tehnilise meisterlikkusega.

FOTOD HEITI KRUSMAA

pole just sageli veel ka kõrges eas huvitavad ja paeluvad kunstnikunatuurid, kuid Freire on selles mõttes meeldiv erand. Oma lausa noorusliku esinemisrõõmu, julguse ja tehnilise meisterlikkusega andis ta silmad ette nii mõnelegi temast mitu korda nooremale festivalil esinenud pianistile.

Freire interpretatsioon on intuiitiivne, kohapeal loov, sellest kumab läbi ürgset andekust. Muusika tekib väga loomulikult, justkui iseenesest ja ilma pingutuseta. Freire alustas teoseid praktiliselt kohe pärast klaveri taha istumist, vajamata aega kohanemiseks saaliga, muusika näis voolavat

tema sees pidevalt ning iga hetk tundus olevat sobiv selle reaalsusesse toomiseks. Ta on siiras ja vanusele vaatamata väga elava ja emotsionaalse mängustiiliga, tundes muusikast ja selle jagamisest suurt rõõmu. Sümpaatne oli ka hirmu puudumine tehniliselt keerukamate kohtade ees, tema riskijulgus tagas talle enamasti edu ka väga ebamugavate faktuuride ja võtete mängimisel.

Pärast avaloona esitatud Bachi Koraaliprelüüdi tuli ettekandele Brahmsi Sonaat nr 3 op. 5. Olgu kirjutatud kahekümneaastase helilooja poolt, on selles teoses väga sügav, mitmekihiline ja rikas maailm, mis Freire lummas esituses ka täielikult kuuldavale tuli. Praktiliselt *attacca* mängitud viiesosaline teos kujunes mõjuvaks tervikuks, justkui narratiivseks jutustuseks. Muidu saksapärase tõsiduse ja traagilise alatooniga mängitud teos sai koodas järsku lõunamaise hõngu ja värvingu, millega kaasnes rõõm ja helgus tundus konteksti arvestades küll pisut ootamatu, kuid mõjus samas väga värskest.

Teine pool oli pühendatud suures osas Prokofjevi ja Liszti loomingule, kuid meeldejäävaimaks kujunesid Enrique Granadose “Kaebelaul: neiu ja ööbik” ning Lisapaladena mängitud Freire kaasmaalaste Villa-Lobose ja Levy teosed. Freire lõunamaine temperament leidis siin eriti kütkestava väljenduse.

Absoluutset tõe pole õnneks olemas ei elus ega kunstis, on vaid maitseid ja maitse üle ei vaielda. Minu jaoks kujunesid festivali kõrghetkedeks Freire, Staieri ja Silveri-Garburgi kontserdid, kusjuures neist viimati mainitu on üldse suurim elamus, mida olen klaverimuusikast Estonia kontserdisaalis saanud. “Kunstnik on ilusate asjade looja,” on öelnud Oscar Wilde. Dostojevski arvas, et ilu päästab maailma. Igal juhul jääb selle kontserdi ilu hinge veel paljudeks aastateks.

mulje

Inimene eksib surmani

(J. W. Goethe)

HELE-MAI POOBUS
laulja

Charles Gounod' ooper "Faust".
Esietendus 20. 9. 2012. Lavastaja: **Dmitri Bertman** (Helikon-Opera, Moskva).
Dirigent: **Vello Pähn**. Kunstnik: **Ene-Liis Semper** (NO99). Koreograaf: **Edvald Smirnov** (Venemaa). Osades: **Luc Robert** või **Oliver Kuusik** (doktor Faust), **Aile Asszonyi**, **Joanna Freszel** või **Anne Wik Larssen** (Margarete), **Pavlo Balakin**, **Priit Volmer** või **Ain Anger** (Mefisto), **Rauno Elp** või **Aare Saal** (Valentin), **Helen Lokuta** või **Juuli Lill** (Siibel), **Mart Madiste** või **Urmas Põldma** (vana Faust).
Rahvusoper Estonia ooperikoor, balletitrupp. (Nähtud 20. 9. ja 26. 10. etendus.)

Vaatajat köidab Ene-Liis Semperi ülimalt julge, värvikas, suurepärase kunstnikutöö. Margarete (Joanna Freszel), Faust (Oliver Kuusik) ning lummas roosaken...

Charles Gounod' "Faust" valmis 1859. aastal, aluseks J. W. Goethe samanimelise värssdraama I osa ja Michel Carré näidend "Faust ja Marguerite". Pingelisele ettevalmistusperioodile järgnenud esietendus 19. märtsil 1859 Théâtre Lyrique'is otseselt läbi ei kukkunud, aga ei toonud ka erilist edu. Et teose võtaks oma mängukavva Pariisi esiteater Opéra de Paris, tegi helilooja partituuris mitmeid muudatusi: asendas kõnedialoogid retsitaatiividega, lisas *grand opéra*'le iseloomuliku balletistseeni. Ooperi uue tulemisega 1869. aastal algas tähelend, mis kestab seniajani. Estonias **Dmitri Bertmani** lavastatud versioonis on välja jäetud Walpurgi öö balletistseen, ettepoole tõstetud Margarete kirikustseen ning ooperi viis vaatust liidetud kokku kaheks suuremaks.

Kuigi nime poolest on Gounod' ooperi peategelaseks Faust, on ilmselgelt tegu Margarete looga. Veel üldisemalt räägib lavastus kogu inimkonnast ja tema valikutest. Ja kõige kohal troonib Mefisto otsekui Kõiksuse kehastus, Saatan ja Jumal, ühe terviku kaks poolust. Andes inimestele võimaluse valida, loodaks ta nagu salamisi, et ehk leiab keegi endas hingejõudu ahvatlustele vastu seista. Ja ühtlasi esitada Saatanale võrdväärne väljakutse. Kuid seda ei tule. Inimene, kes on nii kergesti kiusatustele jä-

rele andev, ei vajagi Saatanat. Enda hukatusse tõukamisega saab ta suurepäraselt ise hakkama. Lavastuses on inimlike pahede kujutamine võimendatud, üle vindi keeratud. Meis kõigis on nii headuse kui ka kurjuse alge olemas, küsimus on pigem, kumb selles igaveses heitluses peale jääb.

Margarete kujus kajastub inimolendi sisemine areng, kristlikus mõttes hoolitsemine oma hinge eest. Äratõugatuna pöördub ta tagasi Jumala poole, saavutades siiras kahtsuses ja usus lunastuse.

Lavastuses võib iga rakuga tunda ühtse meeskonna sünergiat. Hea meel on tõdeda, et kunstnik **Ene-Liis Semperi** anne on taas ooperilaval rakendust leidnud. Avapilt, kus koiduvalgus kumab läbi kiriku roosakna, on lummas. Samuti on kaunis I vaatuse finaali, kus Margarete kui naiselikkuse kehastus annab järele oma kiusatusele. Vastandina sellele hedonistlik kabaree, võrksukadega mehed-Playboy jänkud, tantsijad, kes kannavad NO99 lavastusest "Kuningas Ubu" ja "Onu Tomi onnike" tuttavlikke maske, sammastega üles-alla toimetavad meeskodanikud. Kabareepildi lõpupoosis on maailm otsekui pahupidi pööratud, pead-jalad-kehad läbisegi. Efektsena mõjub II vaatuse "põrgutee", hiigelsuured säravad punased lühtrid langemas Margarete peale teda põrmustades. Semperi loodud maailm

pole lihtsalt lavastust toetav, vaid sealt õhku suveräänsust, olles võrdväärne partner lavastaja ideedele. Ülimalt julge, värvikas, vajadusel ühemõtteline, kohati šokeeriv, ja mis peamine, tõeliselt mõjuv. Märkimist vajab kindlasti ka koreograaf **Edvald Smirnovi** töö, mis haakub väga sobivalt tervikuga.

Tunnistan, et Bertmani lavastuses oli kõige üllatavam Mefisto karakteri lahendus, palju mitmekülgsem kui tavapäraselt kombeks. Mefisto mõjub vanglastseenis Margarete kaitsjana, peegeldades talle Fausti sisemist tühjust ja väärtusetust, on ooperi finaalis aga kui Lunastaja, kelle andeksandmine ja lohutus toob naise vaevatud hingele rahu. **Priit Volmeri** Mefistost

Meis kõigis on nii headuse kui ka kurjuse alge olemas, küsimus on pigem, kumb selles igaveses heitluses peale jääb.

kujunes esietendusel üks silmapaistvamaid rolle. Tarvitsemata olla reaalselt laval, oli ta ometi kõikjal. Tema Mefisto jäi meelde terasena, mängulisena, kuid ometi oli temas sügavust, millele lisandus inimlikkuse mõõde. Muusikaliselt õnnestusid paremini lüürilised ja täpsete, peente nüanssidega retsitatiivsed kohad, Kuldvasika aarias jäi paraku puudu kõlajoust. Kui eelnevalt pelgasin, et Volmer jääb võrdluses **Ain Ange-riga** selles rollis ehk liiga kahvatuks, siis oles ära vaadanud kaks erinevat lahendust, hingasin kergendunult. Mõlemad lauljad pakkusid suure elamuse. Ja kummalisel kombel tekkis paralleel spordiga, kus tule- nvalt füüsilisest eripärast võisteldakse erinevates kaalukatego- oriates ehk teisisõnu ei võistelda omavahel. Angeri Mefisto oli äär- miselt imposantne, at- raktiivne, omamoodi ürgne. Kui üritada tema esitust kirjeldada ühe sõnaga, siis oleks selleks “võimas!”. Milline hää- leilu ja tehnika vaba valdamine, teda kuula- tes on ainitine tunne, et laulaks ta ometi veel...

Ooperi nimitegelase Fausti rollis sai samuti kuulata kahte suurepä- rast lauljat. Esietendusel laulnud **Luc Robert'i** (Kanada) puhul on vaieldamatult tegu maailmahäälega. Kui ooperi sissejuhatuse ajal jõudis mõte korraks min- na teatrisaali kuivavõitu kõla peale, siis juba Robert'i esimeste fraaside ajal see tunne ha- jus. Kanada tenori hääli oli niivõrd kõlav, mahuline, baritonaalse varjundiga ja partii laulnud suurepärase tehnilise üleolekuga. Aaria “Salut, demeure chaste et pure” teenis publikult ülipika aplausi ja julgen arvata, et sellist *do* ei kuule ülearu tihti ka lavadel väljaspool Eestit. **Oliver Kuusiku** puhul on tegu tundliku ja väga musikaalse lauljaga, kellele prantsuse ooper iseäranis hästi näib sobivat. Mis selles ooperis aga küsimusi te- kitab, on Fausti karakter. Tema areng jääb justkui poole peale, kuidagi lõpetamata. Nii Goethel kui ka sama ainekuga A. Boito ooperis “Mefistofeles” Fausti teekond oma tõelise olemuse otsinguil ju jätkub. Robert'i Faust oli mänguliselt üsnagi ühekülgne, Kuusiku puhul tundus alguses, et ajaratast on liiga hoogsalt tagasi keeratud ja satutud kogemata poisikesepõlve. Kuid neid pisike-

si puudusi kompenseerib asjaolu, et Bert- man on Fausti karakterit avardanud, tuues sisse vana Fausti ning andnud selle võttega pealiskaudsele Faustile juurde sügavust. Meelde jääb on hetk, kui Faust kohtub ise- endaga ja aeg justkui peatub. Tundub, et veel on nähtav teekäänak, kust saaks tagasi pöörata ja uuesti valida. Kuid Faust pöörab oma vanale minale selja. Otsus on langeta- tud. Taamal paistab kiriku paokil uks ja sis- se imbub Mefisto kaugusest puhutud ui- mastava suits, Faust on oma eesmärgile võr- gutada Margarete lähedal.

Vana Fausti osas astusid üles **Mart Madiste** ja **Urmas Põldma**. Kui Põldma oli intelligentselt reserveeritum, siis Madiste

etendusel laulnud **Anne Wik Larssen** (Norra) oli lavakujult Margarete jaoks väga sobiv, armsalt veetlev oma siiruses. Tema ühtlast vokaali ilmestasid säravad kõrged noodid, kuid kahjuks liiga nõrk keskregis- ter. **Aile Asszonyi** loodud kuju oli koket- sem, vokaalselt varjunditerohke ning vii- mistletud meisterliku tervikutajuga. Män- guliselt on Margaretele II vaatuses palju hu- vitavaid võimalusi antud. Erilisena sööbis mällu kirikustseen, kus palvetava naise suu läbi hakkab ühtäkki rääkima Mefisto. Margarete püüab põgeneda selle hääle eest, kuid tegelikult on see vaid tema enese sü- dametunnistus, mis ütleb, et teda ootab põrgu ja igavene kahetsus.

Põgusalt puu- dutaks veel üht olulist paari – Siébel ja Valentin. **Helen Lokuta** paindliku, stabiilse vokaaliga laulnud Siébel oli Volmeri Mefisto kõrval esi- etenduse teine suu- repärane ja mõneti ootamatu üllatus. Äärmiselt orgaani- line lavaline liiku- mine ning meister- lik näitlejatöö. Lokuta kõrval pak- kus oktoobrikuises etenduses Siébelina huvitava koomilise karakteri **Juuli Lill**. Ka **Rauno Elp** ja **Aare Saal**

...ning sellele vastandiks hedonistlik kabaree. FOTOD HARRI ROSPU

doktor Faust oli kohati sõna otseses mõttes nagu kiimas vanamees, kelle jaoks eksisteeris vaid üksainus huviobjekt, nimelt noore naise keha. Ja see on täiesti arusaadav, olles tegelnud kogu elu vaid teaduse, nähtuste ja traktaatidega, on elu ise jäänud elamata. Vana Faust ilmub ooperi jooksul mitu kor- da, ennast otsekui kõrvalt vaadates ning aru saades, et kõik maine on ajutine ja tü- hine.

Ja lõpuks Margarete. Vooruslik Marga- rete, keda kaitseb taevas. Kui inimlik on siiski asjade ihalus, naiselik edevus. Olles vaimustunud sätendavatest kaelakeedest, käevõrudest, milletaolisi ta pole kunagi näinud, ning tähtsast noormehest, ununeb Margaretel jumalakartlikkus üsna ruttu. Pärliaaria lõpus on groteskse liikumisega näidatud, kuidas see tee ei vii kuhugi. Margarete armastus on tõeline, kuid Faust ostab ta endale, lõpuni mõistmata tema tunde suurust ja süütuse väärtust. Esi-

loovad tõetruu portree Valentinist, nii nagu lavastaja Bertman on teda ette kujutanud. Valentini tagasitulek sõjast II vaatuses on üks ooperi hingekriipivamaid stseene, nii ehedat emotsiooni näeb ooperilaval harva.

Et tulevastele teatrikülastajatele jääks ka mingi avastamisrõõm, ei hakkaks siin roh- kem seda paari lahkama, kuna üllatavat on lavastuses palju. Kiidusõnad Estonia or- kestrile, koorile ja balletitrupile, kuid eel- kõige uuele loomingulisele juhile, dirigen- dipuldiks seisnud **Vello Pähnale**, kelle tule- kuga tundub teatrisse olevat saabunud uus hingamine.

Dmitri Bertmani lavastus ei anna en- nast kergelt kätte, veel päevi hiljem juur- len ja mõtlen. Ta jääb kummitama ja seda rohkem pakub rahuldust lõpuks arusaami- ne. Soovin ooperile, millega New Yorgi Met avas 1883. aastal oma ajaloolise esimese hooaja, pikka ja õnnelikku iga Rahvus- ooper Estonia lavalaudadel!

Most wanted in Mexico.
FOTO INTERNETIST

Arvo Pärti muusika kõlas Mehhikos

18. ja 19. oktoobril andsid **Eesti Filharmoonia Kammerkoor** ja **Tallinna Kammerorkester Tõnu Kaljuste** juhatusel esinduslikke kontserte Mehhikos. Kavas kõlas **Arvo Pärti** looming. Mexico Citys toimus Arvo Pärti autorikontsert, kus muuhulgas tuli ettekandele uudisteos “Virgencita”. 19. oktoobril esitati Pärti teoseid Guanajuatos rahvusvahelise Cervantino festivali raames. Kohalik meedia nimetas seda riigi kultuurielu aasta üheks suursündmuseks.

Mehhiko publik tervitas Arvo Pärti elava legendina, pidevalt tungles tema ümber autogramme paluv ja imetlust väljendav rahvahulk, vahendas Aktuaalne kaamera. Korraldajatele pakkus üllatust, et kontsert nii palju noort publikut tõmbas ning piletid müüdi välja vaid tunni ajaga. “Arvo Pärt on nagu rockstaar. Ta on suutnud haarata noori, kes soovivad mõista maailmas toimuvat ja leiavad vastuseid läbi tema muusika,” ütles Mehhiko suursaadik Eestis Agustín Gutiérrez-Canet.

Mehhikos antud kontsertidel kõlasid Pärti tuntud teosed, kavas oli “Aadama itk”, mille plaati äsja Münchenis esitleti ja mis on paljude Pärti austajate jaoks uus teos. Kõige enam läks Mehhiko publikule hinge kammerkoori poolt esitatud pala “Virgencita”, mille helilooja kirjutas just selle kontsertreisi jaoks. Tegemist oli Mehhikos ja Ladina-Ameerikas kõige olulisema palve Guadalupe Neitsi Maarja palve loitsuliku ettekandega. “See romanss Pärtiga ulatub 15–20 aasta taha. Nüüd on see suurematu muusikaga helilooja siin, see on au,” rääkis ajalehe La Jornada peatoimetaja Pablo Espinosa. Mehhikos toimunud Arvo Pärti muusika kontserdid kinnitasid kuivõrd oluline on Eesti suguse väikeriigi jaoks enese nähtavaks tegemisel kultuuridiplomaatia.

(ERR)

Risto Joost Tallinna Kammerorkestri uus peadirigent

Hooajast 2013/14 saab **Tallinna Kammerorkestri** (TKO) peadirigendiks **Risto Joost**. TKO on üle kümne aasta töötanud peadirigendita ja see on orkestri jaoks oluline muutus. Viimaseks peadirigendiks oli **Tõnu Kaljuste**, kelle leping lõppes 2001. aastal. Aastatel 2001–2003 oli orkestri kunstiline nõustaja **Juha Kangas**.

Orkestri muusikud valisid dirigendiks Risto Joosti, toetudes suurepärasele koostööle temaga viimastel aastatel. Joostil on Tallinna Kammerorkestriga suured plaanid. “Eelkõige tuleb kontserdihooaeg kujundada omanäoliseks, publiku jaoks põnevaks ja orkestrile arendavaks. Ideid on väga palju ning nüüd tuleb lihtsalt parimad välja sõeluda,” sõnas Joost. Tallinna Filharmoonia direktor **Marko Lõhmus** usub, et Risto Joosti käe all muutub kammerorkestri töö stabiilsemaks ja huvitavamaks. “Viimastel aastatel on TKO ees olnud väga palju külalisi, kuid orkestrile on vajalik peadirigent, kes oma käekirjaga orkestrit kujundab ja vastutab kõrge kvaliteedi eest.” Esimese kontserdi peadirigendina annab Joost 2013. aasta sügisel, sel hooajal seisab Joost orkestri ees juba varrengi.

Novembrikuus pälvis Risto Joost tunnustuse ka viiendal rahvusvahelisel Jorma Panula nimelisel dirigentide konkursil Soomes, jagades II preemiat saksa dirigendi Tobias Volkmanniga (esimest ja kolmandat kohta välja ei antud).

(ERR)

Risto Joost Tallinna Kammerorkestrit dirigeerimas.
FOTO MAIT JÜRIADO

Vanemuisele "Ooperifantoomi" litsents

Oktoobri lõpul allkirjastas Vanemuise teatrijuht Paavo Nõgene Londonis lepingu Andrew Lloyd Webberi kompaniiga, mis annab teatrile õiguse tuua välja "Ooperifantoomi" uuslavastus. Vanemuine on kolmas teater maailmas, kellele sellised õigused antakse. Siiani on seda kuulsat muusikali mängitud ühes ja samas lavaversioonis. Tegu on vaieldamatult kõige väärtuslikuma litsentsiga, mille Vanemuine on läbi aegade omandanud, see üle 130 miljoni teatrikülastuste arvuga muusikal on teadaolevalt kõige range-
malt kaitstud lavateos. Vanemuise teatri koostöö Lloyd Webberi kompaniiga sai

alguse 2002. aastal, kui Tartu Raekoja platsil esietendus muusikal "Evita", seega on "Ooperifantoomi" litsentsi nimel sihikindlat tööd tehtud üksteist aastat. "Senised kokkupuuted Vanemuise teatri ning Paavo Nõgenega on olnud edukad ja me ootame põnevusega Eesti versiooni sellest lavastusest," ütles Really Useful Groupi esindaja David Robinson. "Ooperifantoomi" esietendus Vanemuises toimub 4. oktoobril 2014. Muusikajuhiks saab dirigent Tarmo Leinatamm, lavastuses teevad kaasa Vanemuise sümfooniaorkester, rockbänd, Vanemuise ooperikoor ja balletitrupp.

Eesti Autorite Ühing toetas muusikaekspordi projekte

Eesti Autorite Ühingu (EAÜ) rahastatud ekspordiprogrammi teise vooru laekus 34 taotlust kogusummas 116 196 eurot. Kuueliikmeline komisjon koosseisus **Juko-Mart Kõlar** (MTÜ Eesti Muusika Eksport), **Kristiina Alliksaar** (Tallinn Music Week), **Jüri Makarov** (Viljandi Kultuuriakadeemia), **Danel Pandre** (Crunch Industry OÜ), **Maria Mölder** (Eesti Heliloojate Liit) ja **Kristjan Mazurtsak** (Eesti Jazzliit) otustas toetada 19 projekti kogusummas 26 504 eurot. Suuremad toetused, 4000 eurot, said Made in Baltics OÜ **Ewert and the Two Dragonsi** ja **Iirise** promotsooniks ning kontserditur-needeks, Muldonn ja Viisud OÜ **Metsatõlli** turneeks ning Musiccase OÜ **Tallinn Music Weeki** jätkutegevusteks.

Üks toetuse saajatest on lauljatar Iiris. PRESSIFOTO

Komisjon hindas iga projekti otsest mõju muusika ekspordile, tegevuste läbimõeldust, süstemaatilisust ja taotleja senist tegevust ning võimekust. Heliloojate Liidu esindaja Maria Mölderi sõnul jäid sõelale taotlused, kus tegevus oli hästi läbimõeldud, millel oli selge tegevuskava ja eesmärk laiendada väliskontakte. Takistuseks võisid saada puudujäägid taotluste strateegilisuses ja planeerimises. Jazzliidu esindaja Kristjan Mazurtsak soovib selle vältimiseks kõigil ekspordiplaani koostajatel mõelda viiele olulisele küsimusele: mida teha, miks teha, kuidas teha, millal teha ja kus teha.

Suri 1967. aasta Tallinna džässifestivali üks organiseerijaid Heinrich Schultz

1. oktoobril suri 88-aastaselt **Heinrich Schultz**, kes on läinud ajalukku kui üks kuulsu 1967. aasta Tallinna džässifestivali organiseerijatest. Just tema teeneks peetakse seda, et esmakordselt andis Nõukogude Eestis kontserdi, küll mitteametliku visiidi raames, kuulus USA jazzmuusik Charles Lloyd, kelle ansambelis mängisid praeguseks samuti väga tuntud nimed Keith Jarrett, Ron McClure ja Jack DeJohnette. Jazz nagu kõik muu, mis imperialistlikust Läänest pärit, oli sel ajal ametliku põlu all. Seda enam peab hindama Schultzit ja tema mõttekaaslaste tolleageleid püüdlusi ning saavutusi.

Ivo Heinloo

Eesti esindaja ISCMi juhatuses

Gentis ISCMi (Rahvusvaheline Nüüdismuusika Ühing) aastakoosolekul kinnitati uue juhatuse koosseis. Enam kui viiekümne liikmesriigi hulgast valiti sinna ka Eesti esindaja Riin Eensalu. ISCM on olulisim rahvusvaheline võrgustik, mis on pühendunud nüüdisklassika levitamisele ja kontaktide loomisele.

Pika ajalooga organisatsioon asutati 1922. aastal Salzburgis. Eesti sai liikmeks alles 2005. aastal. Festivali Eesti muusika päevad korraldaja Riin Eensalu on ISCMil Eesti delegaadina osalenud alates 2009. aastast. “Eesti vastuvõtmine ja tunnustamine selle võrgustiku liikmena on toimunud sujuvalt, kuna väikese riigi kohta on meil tähelepanuväärselt palju suurepäraseid ja isikupäraseid heliloojaid,” ütles Eensalu. “Juhatuse liikmed valitakse aga eelistatult erinevatest regioonidest ning lisaks oma riigile tähendab see töö hetkel laiemalt ka teiste Põhjamaade ja Baltikumi nüüdismuusikaorganisatsioonide ja -heliloojate huvide esindamist.” ISCMi üks peamisi väljundeid on maailma suurim heliloojatele keskendunud nüüdismuusika festival “World Music Days” (WMD), mis igal aastal leiab aset erinevas riigis. ISMCga liitumisest alates on WMD kavva valitud alati ka Eesti heliloojate teoseid. Eesti muusikat on festivali kavva jõudnud ka teisi teid mööda. 2011. aastal jõudis Gotlandil elava eestlannast helilooja **Mirjam Tally** teos “Birds and Shadows” festivalile Rootsi Heliloojate Liidu kaudu. **Pärt Uusbergi** klaveripala “Paradiis” valiti 2010. aastal festivali programmi eksperimentaalkonkursi “Momentary Pleasures” kaudu, kuhu oodati heliloojatelt ühe päeva jooksul valminud teoseid.

Tänavu kõlasid Belgia linnades World Music Days raames **Helena Tulve** teos “Silences/larmes” (2006) ja **Tatjana Kozlova** “Horisontaalid” (2010). Järgmisel aastal Slovakkias ja Austrias tuleb ettekandele **Tõnu Kõrvitsa** “Chaconne” soolovioolale (2006).

(EHL)

Tallinna Muusikakeskkooli õpilane Auli Lonks (õpetaja Martti Raide) pälvis teisel rahvusvahelisel Jenő Takacsi nimelisel noorte pianistide konkursil Oberschützenis Austrias eripreemia Takacsi teose parima esituse eest. Pildil Auli Lonks Bösendorferi klaverivabriku esindajaga.

FOTO INTERNETIST

6. novembril esitles Laine Randjärv Eesti Teatri- ja Muusikamuuseumis kirjastuses SE&JS välja antud raamatut “Sillad üle piiride”. Väljaandesse on koondatud Tuudur Vettiku kirjad abikaasa Lonni Paigaline-Vettikule ning Vettiku ja Roland Laasmäe kirjavahetus.

FOTO ERAKOGUST

Georg Otsa nimelise Tallinna Muusikakooli klaveriõpilane Dmitri Kurs pälvis 22. rahvusvahelisel pianistide konkursil “Roma 2012” Itaalias diplomi. Fotol Dmitri Kurs oma õpetaja Ülle Sisaga.

FOTO ERAKOGUST

“Mängime Elleri!”

20.–21. oktoobrini toimus Georg Otsa nimelises Tallinna Muusikakoolis Heino Elleri 125. sünniaastapäevale pühendatud konkurss-festival “Mängime Elleri!”

Üritus korraldati Eesti Teatri- ja Muusikamuuseumi ning Otsa kooli koostöös ja viidi läbi neljas vanuserühmas: 12–13-aastased, 14–15-aastased, 16–17-aastased ja 18–19 aastased. Huvi uue võistluse vastu oli suur, osales 60 õpilast Tallinna, Tartu, Narva, Sillamäe, Türi, Kose ja Kehtna muusikakoolidest. Žürii esimeheks oli EMTA rektor **Peep Lassmann** ning liikmeteks ETMMi direktor **Ülle Reimets**, **Leelo Kõlar**, Nõmme muusikakooli õppealajuhataja ja klaveripedagoog **Anne Kruup** ning Heino Elleri nimelise Tartu Muusikakooli klaveripedagoog **Pille Taniloo**.

Konkursil kogetust kõneleb žürii liige **Pille Taniloo**: “See konkurss on ilmselt hetkel üks jõukohasemaid noortele, sest kava maht pole väga suur. Konkursi nõuded võimaldavad väga erinevat kavavalikut. Arvan, et edaspidi on osavõtjaid veelgi rohkem, sest üritus ise on alles nii noor. Aeg konkursiks on hästi valitud: suvel jõuab kenasti palad selgeks õppida ja samas on see hea stiimul sügiseseks hoovõtuks.

Konkursi tase oli pigem keskmine, aga see on loogiline, arvestades suhteliselt vähe piiritletud nõudeid. Kaks teost, mis kavas olid ette nähtud (üks neist küll Elleri loomingu, aga seegi vabalt valitud), on võimaline omandama peaaegu iga muusikakooli õpilane. Aga kuidas mängida Elleri, et see kõlaks sama loomulikult kui Beethoven või Chopin – see on küsimus.

Muusikakoolide programmis ei kasutatud just sageli Elleri klaveripalu ja enamikul oli see kindlasti päris uus kogemus. Ka oli tunda, et lugude õppimis- ja lihvimisaeg jäi nii mõnelegi lühikeseks. Konkursikava viimistlemine võtab palju aega, kes startis sügisel, see jäi ilmselt hätta.

Idee on hea – Elleri muusikat kõlab meil vähe ja see konkurss aitab kindlasti nii mõnelgi noorel pianistil huvi Elleri vastu suurendada. See sunnib ka õpetajaid rohkem Elleri muusikat läbi mängima, et leida värskeid, huvitavaid teoseid. Konkursi kuulates tundus, et ega Elleri muusikat väga lihtne mängida pole. See sisaldab tehniliselt raskeid polüfoonilisi löike, mis kipuvad takerduma. Raske on saavutada meloodia laulvust, leida palale sobiv tempo, mis paneks selle voolama. Raske on võtta pedaali nii, et see ei “udustaks” faktuuri. See muusika peaks kõlama põhjamaise kargusega, aga hingestatult. Noorel mängijal peab olema palju tehnilisi oskusi ja musikaalsust, et see kõik kokku sobitada.

Kõige ilusam elamus minu jaoks oli lõppkontsert. Siin esinesid ainult laureaadid ja neid noori interpreete kuulates jäi südamesse küll väga soe tunne. Muidugi oli konkursilgi mitmeid eredaid hetki, aga mitte nii kontsentreeritud kujul kui sel lõppkontserdil. Siin mängisid muidugi rolli ka Mustpeade maja Valge saali pidulik atmosfäär ja hea akustika.

Korralduse poole pealt õnnestus minu arvates kõik kenasti. Ainukese küsimärgi tekitas see, et igas vanuserühmas tuli žüriil määrata peapreemia. Nii väikese mahuga kava esitamise puhul ei ole see minu meelest õige. Piisaks laureaadidest, diplomandidest ja võibolla mõnest äramärkimisest. Jäägu peapreemiad, mis eraldavad ühe mängija üle-

Peapreemiad (500 eurot)

I vanuserühm – Arko Narits (Tartu I Muusikakool, õpetaja Tiit Noor)

II vanuserühm – Ilja Tihhomirov (Narva Muusikakool, õpetaja Ljudmila Homjakova)

III vanuserühm – Maria Mikulitš (Tallinna Muusikakeskkool, õpetaja Martti Raide)

IV vanuserühm – Veronika Issajeva (Georg Otsa nimeline Tallinna Muusikakool, õpetajad Jelena Elkind, Lembit Orgse) Johan-Eerik Kõlar (Vanalinna Hariduskolleegiumi Muusikakool, õpetajad Karin Suss, Ivari Ilja)

Eripreamia Elleri teose parima esituse eest – Dmitri Kurs (Georg Otsa nimeline Tallinna Muusikakool, õpetaja Ülle Sisa)

Laureaadid: Susanna Liisa Onoper, Karl Reimand, Ulijana Safullina, Julia Uljanjonok, Evita Lohu, Luisa Lõhmus, Mery Ida Ring, Algis Pauljukaitis, Hindrek Pärj, Lea Valiulina, Dmitri Kurs, Mariin Gill

Diplomandid: Arina Makarenko, Liisa-Maria Marrandi, Anna Laura Perve, Jekaterina Tšernõševa, Valeriya Ergardt, Madli Marje Sink

jäänutest pigem suurtele, kahe- või kolme vooruga konkurssidele. Siis on seda lihtsam teha ja võibolla on see ka rohkem õigustatud. Soovin konkursile edu ja jätkumist!

Konkursil peapreemiad saanud (vasakult) Arko Narits, Maria Mikulitš ja Johan-Eerik Kõlar.

FOTOD KERSTI LEPPIK

muusika

on tellides endiselt soodne

Aastatellimus
21,50 EUR

www.tellimine.ee

Muusika-
õpetajatele ja
-õpilastele
soodushind
17 EUR

Tellimine läbi toimetuse
ia@ema.edu.ee

REKLAAMI MUUSIKAS!

Ajakirja tagakaas **175 EUR**

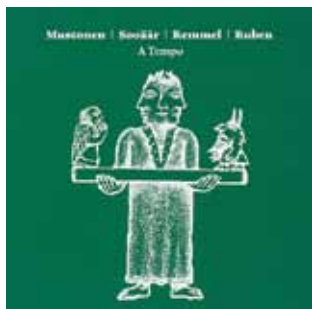
Tagakaane sisekülg **160 EUR**

Reklaamilehekülge ajakirja sees **141 EUR**

Pool lehekülge **77 EUR**

Veerand lehekülge **38 EUR**

A Tempo. Mustonen/ Sooäär/Rommel/Ruben.

Mustonen/Sooäär/Rommel/
Ruben

On see vanamuusika või maailma-
muusika? Või hoopis nüüdismuusi-
ka, meie aja nägemus sajandeid ta-
gasi kirja pandust, püüd tabada spi-
rituaalsust, mille kohalolu on tuntav
selle projekti eestvedaja Andres
Mustoneni kogu muusikalises tege-
vuses, ja sõnastada seda arusaada-
vas keeles kaasaegsele inimesele?
“A Tempo” kuulamine tõstatab pa-
ratamatult selliseid küsimusi.

Mustonen on alati olnud mit-
metahuline muusik, postmodernist
ja maitsekas kokkusulataja. Tõsi-
sama kallakuga Hortus Musicuse
kõrval, mis on kujunenud omaette
kvaliteedimärgiks, mängib ta aeg-
ajalt koos jazzmuusikutega, tajuta-
va huumori võtmis. Erinevalt eelmi-
sest ühisprojektist meie jazzigurude
Jaak Sooääre, Tanel Rubeni ja
Taavo Rummeliga, kus oli tähelepa-
nu all hästi tuntud klassikamaailm
(Bach, Händel ja Purcell), koondab
uus ja seekord läbinisti orien-
dihõnguline plaat meloodiaid Indiast,
Kaukaasiast, Türgist... Mustonen on
andnud koosseisule nimeks Cross-
over Quartet, kuigi piire sel plaadil
väga ei ületatagi. Mustoneni köögis
kohtuvad alati kõige erilaadsemad
eksootilised maitsed, mille rikkalik-
kus paneb pea pöörutama, kuid mil-
lest vaaritud alati sellised road,
mille retsepti ühestki kokaraama-
tust ei leia. Silmi kinni pannes võib
kuulaja selle muusika mõjul tõesti
asutada end vaimsele rännakule nii
ruumis kui ka ajas. Plaadilt puudub
vaid kontserdipublikult saadav
energia, mis nii hästi siia üldisesse
tervikusse sobitaks.

IVO HEINLOO
jazzikriitik

Sketches for Ghosts. rasKatarsis.

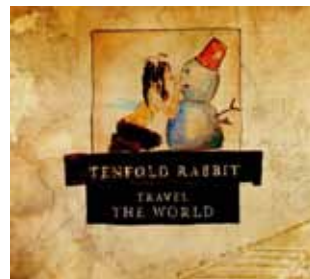
rasKatarsis

Nagu omanimelisel debüütplaadil
neli aastat tagasi, keskendub Urmo
Metsa ja Lauri Eltermaa rasKatarsis
ka teisel kauamängival muusika
kombineerimisele fotograafia ja luu-
lega. Sten Eltermaa fotoalbum
“Vaikelu” tegeleb kohalike ja glo-
baalsete kultuuriväärtuste võrdle-
misega ning luulekaust sisaldab
laulmata sõnu nii eesti kui inglise
keeles. Plaadil on kaheksa muusika-
pala, valdav osa neist on esitletud
nummerdatud skitsidena. rasKatar-
sise meetod on selgelt improvisat-
siooniline ning muusikaliselt on an-
sambel otseseks nõuks võtnud ke-
hastada postrocki. Kuigi plaadil kuu-
leb kitarri ja ka trumme, ei ole neid
kasutatud rockipillidena. Kitarr küll
käriseb ja kaebleb päris tähelepanu-
nõudvalt (eriti loos “Skits 9”), aga
riffimasinana ei esine ta kordagi.
Samuti ei maksa rääkida trummide
kindlast rütmifaktuurist, sest *math-*
*rock*ilikud mänguvõtted paistavad
sulanduvat vabajazzi *rubato*’sse.
Eemale on hoitud ka Godspeedi ja
Mogwai stiilis pingevabastus-
crecendo’dest; see-eest “Skitsid
2.1” saavutavad lõpu poole päris
hüpnootilise voo. “Skitsid 7” on jäl-
legi simuleeritud duett klaveri ja
saksofoni vahel, mõlemad kõlavad
selgelt midipillidena ning pala mõ-
jub nagu lihtsate ja käepäraste va-
henditega improviseeritud kammer-
muusika.

“Sketches of Ghosts” pole teab
kui kuulajasõbralik kraam, ega ka
teab kui uuenduslik, kui arvestada,
palju on sellist postrocki varem teh-
tud. Sellegipoolest on see korralik
seisundimuusika ning on igati sobiv,
et muusikaga käib kaasas luule ja
fotograafia. Sest rasKatarsis pais-
tabki tegevat just *gesamtkunst-*
werk’i tüüpi muusikat, mis võiks so-

bida helindama ka kunstinstallat-
sioone või teatud laadi filme.

EDMUND HÖBE
muusik

Travel the World. Tenfold Rabbit.

Tenfold Rabbit

Avalugu “Yellow Wheels” toob
meelde hipiaegse, bluisiseguse
psühheedeelia, kus on midagi an-
samblil The Doors laulude mee-
leolu(tuse)st. Järgmine, ukuleleli-
dega algav, laisklev “Before the
Eyes are Opened” on lähemal täna-
sele neo- ja indie-folgil. Kolmas,
akustilise popi võtmes “Sweet
Morning” (nagu mõni teinegi laul)
võiks hästi sobida ansamblile Ewert
and the Two Dragons. Neljas, man-
doliiniga maitsestatud “If There
Was No Sex, There Would Be No
Relationships” tuhib juba keldikõ-
lalise etnopungi tuules. Edaspidi lei-
dub ka rockilikumat materjali, killu-
kesi *americana*’st ja *grunge*’ist. Loo
“Righteous Lies of a Honest Man”
laululaadis ja inglise keele häälduses
on isegi midagi jamaicapärast (või
mulle ainult tundub nii?).

Kas see kõik on kokkuvõttes lii-
ga kirju ja fookuseta? Mitmekesi-
susese vaatamata sellist üldmuljet ei
teki, kõik kümme laulu on siiski ühe
ja sama ansambli nägu. Lood on
hästi lauldud ja mängitud, väga hästi
salvestatud ja miksitud, leidlikult
arranžeeritud ja instrumenteeritud
(võtke näiteks “Thousand Lights”).
Tenfold Rabbit, kuhu kuuluvad
Andres Köpper, Rain Parve, Meelik
Samel ja Martin Petermann, on al-
les noor bänd, kuid debüütplaat jä-
tab väga hea, paljutootava mulje.

JOOSEP SANG

Dreams Come True. Sinine.

Accession Records

Sinine on eelkõige laulja-produt-
sent-laulusepp Mauno Meesit pluss
lauljatar Liina Rätsep. 2009. aastal
ilmunud fantaasiaküllane debüütal-
bum, tumedamates sfäärides eks-
lev “Butterflies” oli märkimisväärne
sündmus ning kõlab tänagi täiesti
aktuaalselt. Auhindu tuli robinal
ning plaat leidis tee *dark electro*
entusiastide plaadimasinatesse üle il-
ma. Tänapäeval on trendikas kutsu-
da poppi alternatiiviks ning seda
teed on mindud ka Sinise teist albu-
mit reklaamides. Tegelikult on al-
bum otsast lõpuni täis puhast ja po-
leeritud, kalibreeritud ja kalkuleeri-
tud poppi. Popis ei maksa näha ton-
ti, hea pop on alati parem kui kehv
underground.

Düstoopilistest *sci-fi*-filmidest
võrsunud tume elektroonika andis
ühleksakmnendatle maailmale näi-
teks Front Line Assembly või Front
242 sünged stihiad. “Dreams Come
True” ei ole enam *darkwave*, tege-
vus toimub pigem prožektorivihku-
des mõnel eurolaval ning kui retro-
lainetes ulpides juba minevikust pa-
rallele otsida, siis on tegemist pigem
paarikümne aasta taguse Hi-
NRG glamuurimaailmaga, mida il-
mestatakse folgi, rocki ja muteeru-
nud *dubstep*’iga. Halvemalt hetke-
del meenub isegi kodumaine pseu-
dosakraalne kommerssprojekt
Cardinals, mis proovis tuua rahva
ette gregoriaani koraali müstilisse
loori mähitud hitte. Mõned asjad
lihtsalt ei harmoneeru, tee mis ta-
had. Õigupoolest ongi melanhoolia
ja hala vaheline piir sageli kriidiga
jääle kraabitud.

Külastajate teevad Sinise valda-
valt ingliskeelsel albumil kaasa
Sandra Nurmsalu, Anneliis Kits ja
Ann-Mari Thim. Harv emakeelne

lüürika kõlab paraku pentsikult isegi sõbralikult meelestatud muusikasõbra kõrvadele. “Dreams Come True” rõhutab Sinise neid külgi, mida tegelikult ei peaks üldse rõhutama, ning laseb domineerida fragmentidel, mis killustavad tervikut.

Aga tõde on muidugi kuulaja kõrvades. Album jõudis Saksamaa alternatiivalbumite edetabelis esikohale ning Raadio Elmari edetabelis saavutas pala “Sel teel” samuti esimese koha.

Plaadi värvigamma on küll ki-

rev, kuid jääb kokku võttes kahvatuks. Tippudeks on ambientlikult hollanduslik avapala “February”, sellele järgnev stiilne *electropop* “I’m Dreaming” ning finaalsiks olev hümnilik instrumentaal “Highlands”. Mauno Meesit on vaielda-

matult andekas, teise albumi sündroom on lihtsalt teise albumi sündroom ning Sinise kolmandat albumit ootan kindlasti huviga.

MARGUS HAAV
kultuuriajakirjanik

KUULA KA NEID

Sinu valgus. Eesti Koorijuhtide Naiskoor.

EKN

Juba kevadel ilmunud albumil kõlab kaheksateist kooriteost naishäätele, autoriteks Knut Nystedt, Egil Hovland, Sergei Rahmaninov ja Ko Matsushita, aga ka meie Kreek, Sink, Aints, Mägi, Kruusimäe, Rips-Laul jt. Dirigeerivad Andrus Siimon ja Önne-Ann Roosvee.

Love, Holy Water and TV. Sibyl Vane.

I Love You Records

Eelmisel aastal Eesti parimaks noortebändiks valitud Pärnu ansambel on jõudnud järgmise verstapostini, milleks on Läti plaadifirmas ilmunud debüütplaad. Alternatiivset kitarripoppi esitava trio liikmed on Helena Randleht, Heiko Leesment ja Mark Kostrov.

Dirigent Jaan Hargel.

Jüri Hargel

30. novembril sada aastat tagasi sündis Vanemuise teatri kauaaegne dirigent Jaan Hargel (1912–1966). Selleks puhuks on ilmunud plaat, mis sisaldab läinud sajandi keskpaigas salvestatud ooperi- ja operetinumbreid. Jaan Hargeli dirigeerimisel ning Eesti Raadio sümfooniaorkestri ja Vanemuise orkestri saatel laulavad omaaegsed tippsoolistid Lehte Mark, Endel Ani, Teo Maiste, Evald Tordik jt.

Valguse planeet. Arne Lauri.

Arne Lauri

Kunagise menuansambli Just Knud Qvigstad laulja Arne Lauri on nüüd krišnait, kes esitab vaimuliku sõnumiga muusikat. Seda teeb ta ka uuel, üheteistkümneme omaloomingulise palaga albumil.

Kosmos ootab. Paha Polly.

Paha Polly

Paha Polly on Võrus tegevust alustanud ansambel, mille juhtfiguuriks on lauljatar ja laulukirjutaja Liana Kolodinskaja. “Kosmos ootab” on reibast kitarripoppi viljeleva ansambli kolmas plaat, varem on ilmunud “...ei jäägi üle muud” (2008) ja “Killud” (2010).

Per aspera ad astra. Põhja-Tallinn.

Masterhead Recors

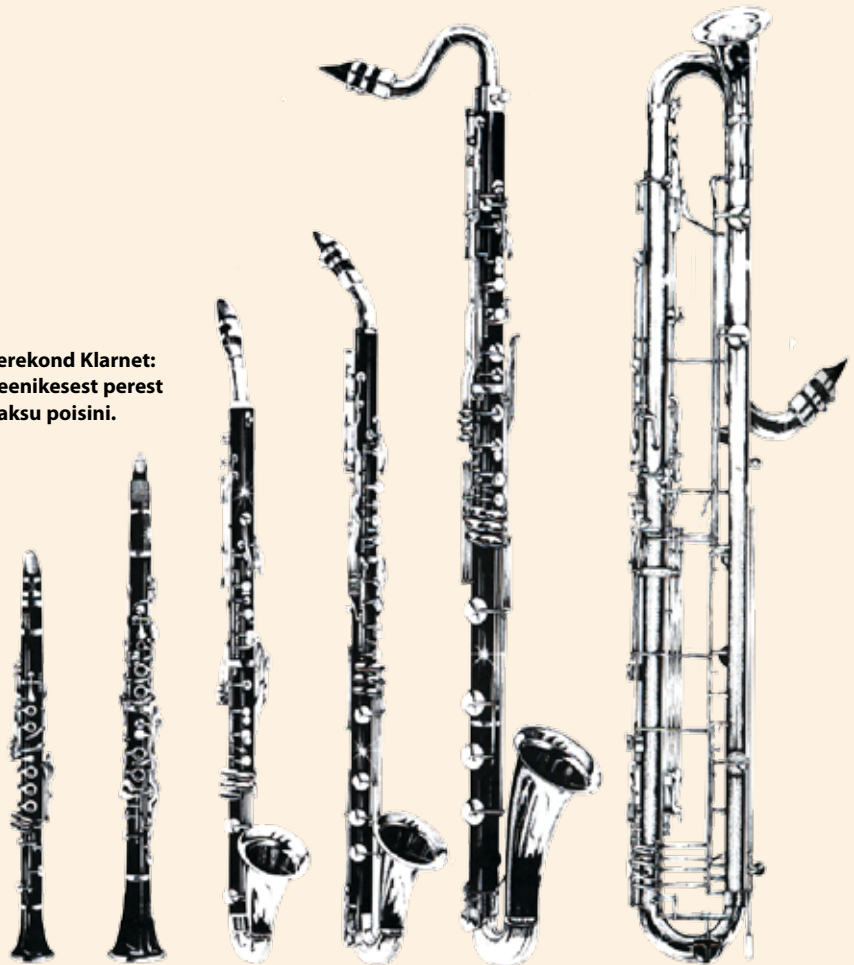
Televiisorist tuttav seitsmeliikmeline noor räpibänd sööstis uue albumiga kodumaise plaadimüügitalu tipu. Teravaid riime toetavad erikülalised Aegviidu lastekoorist ansambli August Hunt.

Aa-bee-ess ja bass

TARMO PAJUSAAR
klarnetist

Ei, jutt ei ole auto piduritest ega stereosüsteemist. Sellised on hoopis kaasaegses sümfooniaorkestris kõige sagedamini ette tulevad klarnetitüübid. Klassikalistest puupuhkpillidest on klarnet mitmes mõttes kõige suurema varieeruvusega instrument. Tänapäeval kõige “tavalisem” on B-klarnet, kus tähis B viitab, et tegu on transponeeriva instrumendiga. Üsna sagedaseks kaaslaseks B-klarnetile on A-klarnet, eriti sümfooniaorkestris, kuigi esineb ka hulgaliselt soolo- ning kammermuusikat A-klarnetile. Pole vist üllatav, et see pill kõlab eelmisest väike sekund madalamalt. Need kaks pilli on üsna ühesuurused (B-klarnet koos huulikuga on umbes 67 cm pikk), sest teadupärast sõltub puhkpilli helikõrgus toru pikkusest. See on küll pisut robustne üldistus, aga meile sellest teadmisest praegu piisab. Nii et teeme toru umbes 6 protsenti pikemaks ja ongi pool tooni madalam. A- ja B-klarnetit (üldistava nimega sopranklarnetid) on niisiis pelgalt vaadates raske eristada ja klarnetistid mängivad neid pille lausa ühe ja sama huulikuga, tõstes huuliku ühelt pillilt teisele üle. Küll aga on märgatavalt väiksem nende sugulane Es-klarnet, mida klassifitseeritakse nii sopraniino- kui ka pikoloklarnetina, sõltuvalt sellest, kelle käest küsida. Bassklarnetit ei aja kindlasti teistega segamini. See pill on enamasti samuti B-häälestuses, kuid kõlab oktav madalamalt ning peab seega ka kaks korda pikem olema. Bassklarnet ongi nii pikk, et sirgena oleks tema tülikas toimetada ja talle on antud saksofoni kuju: kõlalehter on üles pööratud ja huulikupoolne osa s-kujuliselt kõverdatud. Istudes toetatakse seda pilli tavaliselt põrandale. Vahvaid vahepealseid ja äärepealseid klarneteid on veel, sealhulgas kontra-bassklarnet, bassetthorn ja “päris” pi-

Perekond Klarnet:
peenikesest perest
paksu poisini.

koloklarnet, Es-klarnetist veel kvardi võrra kõrgem pill. Levinuimad on siiski need neli, millest eespool juttu oli.

Teine varieeruv tahk puudutab klarneti tämbrit. Raske on leida teist nii selgelt eristuvate registritega puupuhkpilli. Klarneti otseseks eellaseks peetakse barokiaegset šalmeid, millest arendati 17. ja 18. sajandi vahetusel esimene klarnet. Šalmei ulatus oli väike ning esimene suur samm klarneti suunas oli registriava kasutuselevõtt, mis andis ulatusele teist sama palju juurde. Klarneti alumist registrit nimetatakse šalmeiregistris, see on kõige madalam, sumedalt ja salapäraselt kõlav piirkond, milles mängimisel jääb registrikapp suletuks. Registrikapi avamine viib meid *clarino*-registrisse (nimetatud tolleaegse trompeti *clari-*

rino järgi). Siin kõlab klarnet selgemalt ja laulvamalt ning siit sai pill ka oma nime (*clarinetto* ehk väike trompet). Kõrgeim piirkond, tiiskant, on aga läbilõikava ja kriiskava kõlaga.

Esmast klarnetit arendati jõudsalt edasi ja tänapäevase võimekuseni jõudis pill 19. sajandi keskpaiku. Selleks ajaks olid klappide viltpadjad asendatud märksa õhukindlamate loomanaha või kalapõiega kaetud padjadega (see on muide Tallinnas sündinud ning hiljem Saksamaal tegutsenud klarnetisti ja leiutaja Iwan Mülleri teene), mis võimaldas suurendada klappide arvu. Kasutusele võeti ka rõngasklappide mehhanism. Selline pill võimaldas mängida kõigis helistikes ning lihtsama sõrmestusega.

Šalmei pole muidugi ainus klarneti eel-

Klarnetimängijal ei ole kunagi igav. Iial ei tea ette, kuidas sama keel mängib homme või kasvõi kontserdi lõpul...

lane. Lesthuulikuga pillide ajalugu algab juba hiljemalt Antiik-Kreeka aulosest. Lähematest rahvapillidest võib klarneti eelkäijaks pidada roopilli – pilliroost toru, millele lõigatakse peale keeleke. Ka Leedu *birbyne* võib kõlada väga klarnetisarnaselt. Klarnet on väga suure ulatusega, kogunud mängijad suudavad toimetada vähemalt kolme ja poole oktavi ulatuses.

Ehitus(materjalid)

Klarneti toru valmistatakse tavaliselt mustast eebenipuust, lähtudes materjali valikul pigem praktilistest kui kõlalistest kaalutlustest. Väga hästi kõlavad näiteks roosipuust pillid, kuid see materjal on kapriissem ning nõuab samaväärse vastupidavuse saavutamiseks lisameetmeid, samuti on seda tülikam töödelda, ta on haruldasem ning valmistamisprotsess on seetõttu kallim. On eboniidist ja plastmassist klarneteid; materjalide nimekiri täieneb koos tehnoloogia arenguga. Metallist klapisüsteem ja tugevdusrõngad toru liitekohtades kaetakse hõbeda või nikliga, harvem kullaga. Klarneti toru jaotub sektsioonideks, mängija sätib pilli mänguvalmis koguni viiest osast. Kõigepealt pannakse kahest poolest kokku klappimehhanismiga toruosa, millega ühelt poolt ühendatakse kõlalehter ning teiselt poolt “pirniks” nimetatava vahedetaili kaudu huulik. Huulik on omaette tähelepanu vääriiv komponent, neid toodetakse pillidest eraldi ning mängija valib endale sobiva huuliku pillist sõltumatult. Huulikule omakorda kinnitatakse keel – õhuke, otsast kõigest kümnendikmillimeetri paksune plaat. Keele ja huuliku vahele jääva umbes millimeetrise pilu kaudu puhub mängija pilli sisse õhku ning keele elastsus koos pillitoru resonantsiomadustega pa-

neb keele vibreerima – pilu vaheldumisi sulgub ja avaneb, muutes õhuvoolu vahelduvaks ja tekitades sel viisil heli. Klarneti keeled valmistatakse pooltroopilise bambusesarnase taime *Arundo donax*'i (harilik hiidroog) vartest. On proovitud ka teisi materjale, üldiselt edutult, kuid progress sünteetiliste keelte väljatöötamises on täiesti paljulubav.

Lesthuulik, lest, keel, trost – pidage!

Klarnet on ühekordse lesthuulikuga instrument. Seda lauset teavad vist kõik, kes vähegi pille õppinud. Ainult selle lahtimõtestamine läheb mõnikord viltu. Mõni autor kirjutab, et klarneti toru “nokataolisele otsale kinnitatakse ühekordne lesthuulik”. Mõnes raamatus räägitakse “huulikulestades”, mõnes teises rookeeltest. Teeme asja lihtsaks. Kes luges tähelepanelikult eelmist lõiku, see teab, et klarnetil on huulik ja selle peal keel. Huulik ongi see “nokataoline ots”. Lest on see keel, mis kinnitatakse huulikule. Eestis kasutatakse keele tähenduses ka sõna “trost”. Selle nimetuse juured ulatuvad vene keelde, kus *trostnik* tähendab roogu. Inglisekeelne nimetus *reed* tähendab sedasama.

Miks ta kiiksub?

Kes klarnetit rohkem kuulnud, on küllap kokku puutunud ka ootamatute muusikaväliste kiiksatustega, mida selle pilli mängimisel vahel ette tuleb. Klarnet on päris keeruline akustiline süsteem. Klarneti keelel on oma resonantsid, st ta eelistab võnkuda mingil sagedusel. Lõbusaks teeb elu asjaolu,

et selle pilliga mängitakse tegelikult märksa madalamaid noote kui need, mida keel esitada tahaks. Normaalsel juhul surutakse niisiis keele “oma tahe” maha, sundides teda võnkuma hoopis pilli toru poolt määratud helikõrgusel. Siin võib mitu asja viltu minna. Näiteks kui klapid ei kata piisavalt õhutihedalt või mõnda avasse koguneb kondensvesi, võivad toru resonantsid nii palju nõrgeneda, et keele soov pääseb domineerima. Kiiks! Või keel vettib, kõverdub – on ju tegu loodusliku, pidevas muutumises oleva materjaliga. Keele ja huuliku vaheline pilu on üliväike ja ideaalolukorra rikkumiseks piisab vähesest. Kiiks! Klarnetimängijal ei ole kunagi igav. Iial ei tea ette, kuidas sama keel mängib homme või kasvõi kontserdi lõpul...

Osad puslest nimega klarnet. FOTOD INTERNETIST

PÄIKESELOOVANGU

KONTSERDID 2012/2013

16.12.2012 „Kõik lõpeb lauluga“ (PIERRE (AUGUSTIN CARON DE) BEAUMARCHAIS, 1734-1799)
KELL 15 - ESINEVAD OTSA KOOLI KEELPILLORKESTER, PUHKPILLORKESTER, BAROKKANSAMBL NOVA CASA JA KAMMERKOOR

20.01.2013 „Ilu on taevaland muusika“ (ARON COPLAND, 1900-1990)
KELL 15 - ESINEVAD OTSA KOOLI KLAVERI ERIALA ÕPILASED

17.02.2013 „Muusika on õpetlik, andes aeg-ajalt tegevust ka hingele“ (JOHN (MILTON) CAGE, 1912-1992)
KELL 16 - ESINEVAD OTSA KOOLI AKORDIONI- JA KANDLE ERIALA ÕPILASED NING KÜLALISESINEJAD MUUSIKAKOULDEST

17.03.2013 „Laul, mis rahva sõnast liigutab on võrdne ülla teiega“ (LORD ALFRED TENNYSON, 1809-1892)
KELL 18 - ESINEVAD OTSA KOOLI KLASSIKALISE LAULU- JA KEELPILLIDE ERIALA ÕPILASED

21.04.2013 - „Lõhn, maitse ja muusika, salvestas mälestusi“ ([SUDANNA] ARUNDHATI ROY, 1961-...)
KELL 19 - ESINEVAD OTSA KOOLI ÕPETAJAD

19.05.2013 „Las ma laulatan su heidet“ (RODIE WILLIAMS, 1974-...)
KELL 19 - ESINEVAD OTSA KOOLI KLASSIKA- JA RÜTHIMUUSIKA SUUNA ÕPILASED

SISSEPÄÄS TASUTA

EESTI
MUUSIKA- JA TEATRIAKADEEMIA

Eesti Muusika- ja Teatriakadeemia kontserdid detsembris

1. detsember kell 14.00

Tallinna Metodisti kirik

EMTA koor ja Nargenfestivali orkester
Dirigendid TÕNU KALJUSTE ja ÜLIÕPILASED
Kaastegev EDA PEÄSKE (harf)

1. detsember kell 15.00

Tallinna Linnamuuseum

Kontserdisari "EMTA trubaduudid Linnamuuseumis"
Dots HEIKI MÄTLIKU kitarreri ala üliõpilased

2. detsember kell 17.00

Estonia kontserdisaal

EMTA SÜMFOONIAORKESTER
Dirigent PAUL MÄGI
Solist ASIJA AHMETŽANOVA (klaver)
Kavas: Prokofjev, Tšaikovski, Rääts

2. detsember kell 18.00

EMTA kammersaal

EDUARD TUBINA 30. surmaaastapäevale pühendatud mälestusõhtu
Esinevad: SIGRID KUULMANN (viul), MARKO MARTIN (klaver)
Tubina "Kõigutud teoste" I ja VII köite, CD Tubina viulimuusikast (II) ja DVD "Eduard Tubina elu" I-II esitlus

6. detsember kell 18.00

EMTA kammersaal

Eesti Muusika- ja Teatriakadeemia üliõpilaste JÕULUKONTSERT

7. detsember kell 18.00

EMTA ORELISAAL

Dots IMBI TARUMI klavessiiniklass

8. detsember kell 15.00

Tallinna Linnamuuseum

Kontserdisari "EMTA trubaduudid Linnamuuseumis"
TIINA VÄLJA akordioni eriala üliõpilased

9. detsember kell 16.00

EMTA kammersaal

TANEL JOAMETS ja tema õpilased
Grete Jädal, Tiina Tomingas ja Maila Laidna (klaver)

9. detsember kell 19.00

EMTA kammersaal

Tallinn International Youth Orchestra (TIYO)
Dirigent Alvaro Gomez Gomez

13. detsember kell 18.00

EMTA kammersaal

RIINA AIRENNE lauluklass
Klaveril Merike Käver

14. detsember kell 16.00

EMTA oreliisaal

"Pooltund 20. sajandi lõpu väikevormidega"
Prof URMAS VULBI viiuliklassi adventikontsert

14. detsember kell 19.00

EMTA kammersaal

KÜLALISKONTSERT
GIORGOS KONSTANTINOU (klaver, Kreeka)

15. detsember kell 14.00

EMTA oreliisaal

Prof ANDRES UIBO oreliklassi jõulukontsert

15. detsember kell 15.00

Tallinna Linnamuuseum

Kontserdisari "EMTA trubaduudid Linnamuuseumis"
Dots KRISTI MÜHLINGU kandle eriala üliõpilased

15. detsember kell 15.00

EMTA kammersaal

AGE JUURIKAS ja tema üliõpilased
Talvi Hunt, Leila Röömel, Maarja Kindel, Marta Espejo ja Kirill Lissijenko (klaver)

15. detsember kell 19.00

EMTA kammersaal

KAMMERMUUSIKA KONTSERT
Kaido Kopli, Mart Saluri (viul), Andrei Štin (vioola), Kristian Plink (tšello), Kristjan Veermäe (klaver)

16. detsember kell 13.00

EMTA kammersaal

"Mart Saar ja tema muusikaline kaasilm"
MARTTI RAIDE saateklassi üliõpilased

16. detsember kell 17.00

EMTA kammersaal

"Kaunis jõulumuusika"
Dots AAVO OTSA trompetiklassi jõulukontsert
Klaveril Meeli Ots

18. detsember kell 17.00

EMTA kammersaal

EMTA puhkpilliosakonna JÕULUKONTSERT

